

Bruselis, XXX
[...] (2023) XXX draft

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

**Komisijos gairės dėl nukrypti nuo SESV 101 straipsnio leidžiančios nuostatos taikymo
žemės ūkio produktų gamintojų tvarumo susitarimams pagal Reglamento (ES)
Nr. 1308/2013 210a straipsnį**

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Komisijos gairės dėl nukrypti nuo SESV 101 straipsnio leidžiančios nuostatos taikymo žemės ūkio produktų gamintojų tvarumo susitarimams pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 210a straipsnį

TURINYS

1.	Įvadas.....	4
1.1	Bendrosios aplinkybės.....	4
1.1.1	Politinės aplinkybės.....	4
1.1.2	210a straipsniu nustatyta SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo išimtis	5
1.2	Išimties teisinės aplinkybės	6
1.2.1	210a straipsnis taikytinas tik tiems tvarumo susitarimams, kuriais ribojama konkurencija	6
1.2.2	Tvarumo susitarimams, kuriais ribojama konkurencija ir kurie neatitinka 210a straipsnyje nustatytų sąlygų, gali būti taikomos kitos taisyklės	6
1.3	Gairių tikslas ir taikymo sritis	7
2	Subjektinė taikymo sritis ir produktai, kuriems taikomas 210a straipsnis	8
2.1	Įmonės ir tvarumo susitarimo apibrėžtis pagal 210a straipsnį	8
2.2	210a straipsnio subjektinė taikymo sritis	10
2.3	Produktai, kuriems taikomas 210a straipsnis	12
3	210a straipsnio materialinė taikymo sritis.....	13
3.1	Tvarumo tikslai, kuriems taikomas 210a straipsnis	13
3.2	Pagal 210a straipsnį taikomi tvarumo standartai.....	15
3.2.1	Tvarumo susitarime turi būti nustatytas su tvarumo tikslu susijęs tvarumo standartas	15
3.2.2	Taikant tvarumo standartus turėtų būti pasiekti apčiuopiami ir išmatuojami rezultatai arba, jei tai netikslinga, stebimi ir apibūdinami rezultatai	15
3.2.3	Tvarumo standartai turi būti aukštesni už atitinkamą privalomą standartą.....	16

4	Konkurencijos apribojimai	18
4.1	Kas yra konkurencijos apribojimas?	18
4.2	Susitarimai, kurie nėra laikomi konkurencijos apribojimu	20
	Būtinumas pagal 210a straipsnį.....	20
5.1	Įvadas.....	20
5.2	Būtinumo sąvoka	21
5.3	1 etapas. Tvarumo susitarimo būtinumas	22
5.3.1	Ar tvarumo standartas taip pat gali būti pasiektas veikiant atskirai?.....	24
5.3.2	Tvarumo susitarimo nuostatos (-ų) būtinumas	26
5.4	2 etapas. Konkurencijos apribojimų būtinumas	29
5.4.1	Apribojimo pobūdis.....	29
5.4.2	Apribojimo intensyvumas	31
5.5	Būtinumo vertinimo metodo taikymo pavyzdžiai	33
	Tvarumo susitarimo nuostatos būtinumas.....	34
6	210a straipsnio taikymo sritis laiko atžvilgiu.....	38
6.1	Tvarumo susitarimai, sudaryti prieš paskelbiant gaires	38
6.2	Nenugalimos jėgos aplinkybės (<i>force majeure</i>)	38
6.3	Pereinamasis laikotarpis	38
6.4	Atvejai, kai standartas nepasiekiamas	39
6.5	Nuolatinis būtinumo sąlygos laikymosi tikrinimas	40
6.5.1	Kada tikėtina, kad būtinumo sąlygos nebesilaikoma?.....	40
6.5.2	Kokios yra šalių galimybės, kai nustatoma, kad apribojimai nebėra būtini?	42
7	Nuomonių teikimo sistema pagal 210a straipsnį.....	43
7.1	Prašymą teikiantys asmenys	43
7.2	Prašymo turinys	43
7.3	Komisijos atliekamas vertinimas ir jos teikiamos nuomonės turinys ..	44
7.4	Terminas nuomonei pateikti	45
7.5	Aplinkybių pasikeitimas pateikus nuomonę.....	45
7.6	Nuomonės poveikis	45
8	Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų <i>ex post</i> intervencija pagal 210a straipsnio 7 dalį.....	46
8.1	Pavojus BŽŪP tikslams	46
8.2	Konkurencijos panaikinimas	48
8.3	Procedūriniai aspektai	50

9	Prievolė įrodyti, kad įvykdytos 210a straipsnio sąlygos	51
	A priedas. Vertinimo pagal 210a straipsnį schema	52
	B priedas. Būtinumo vertinimo schema	53
	C priedas. Terminų žodynėlis.....	54
	D priedas. Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 210a straipsnis. Vertikaliosios ir horizontaliosios tvarumo iniciatyvos.....	56
	E priedas. Konkurencijos apribojimų pavyzdžiai.....	58
1.	Su kaina susiję apribojimai.....	58
2.	Su produkcijos kiekiu susiję apribojimai	59
3.	Su gamybos ištekliais susiję apribojimai.....	60
4.	Su klientais, tiekėjais ar teritorijomis susiję apribojimai.....	60
5.	Su keitimusi informacija susiję apribojimai	62
6.	Su tvarumo standartų nustatymo būdu susiję apribojimai.....	63

1. ĮVADAS

1.1 Bendrosios aplinkybės

1.1.1 Politinės aplinkybės

- (1) Šiomis gairėmis siekiama paaiškinti sąlygas, kuriomis taikomas Reglamento (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas¹ (toliau – Bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentas), 210a straipsnis, įtrauktas Reglamentu (ES) 2021/2117² (toliau – 210a straipsnis).
- (2) 210a straipsnis buvo įtrauktas vykdant 2021 m. bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) reformą, siekiant remti perėjimą prie tvarios ES maisto sistemos.
- (3) Tvarus vystymasis nurodytas Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 3 straipsnio 3 ir 5 dalyse ir 21 straipsnio 2 dalies f punkte ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 11 straipsnyje. Jis apskritai yra prioritetinis ES politikos tikslas. Komisija taip pat yra įsipareigojusi įgyvendinti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus (toliau – DVT)³. Laikantis šio įsipareigojimo, Europos žaliojo kurso komunikate nustatyta augimo strategija, kuria siekiama pertvarkyti ES į teisingesnę ir labiau klestinčią visuomenę, pasižyminčią modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, kurioje nuo 2050 m. grynasis išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis bus nulinis, o ekonomikos augimas bus atsietas nuo išteklių naudojimo⁴.
- (4) Žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinei svarbios dvi pagrindinės žaliojo kurso strategijos. Biologinės įvairovės strategijoje⁵ nustatytas užmojis sustabdyti biologinės įvairovės nykimą ir ją atkurti investuojant į gamtos apsaugą ir atkūrimą. Strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“⁶ visapusiškai sprendžiami tvarių maisto sistemų uždaviniai. Į juos įeina tvarios maisto gamybos, perdirbimo ir prekybos uždaviniai, taip pat tvaraus maisto vartojimo, sveikos mitybos ir su

---

¹ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007 (OL L 347, 2013 12 20, p. 671).

² 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2117, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas, (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų, (ES) Nr. 251/2014 dėl aromatizuotų vyno produktų apibrėžties, aprašymo, pateikimo, ženklinimo ir geografinių nuorodų apsaugos ir (ES) Nr. 228/2013, kuriuo nustatomos specialios žemės ūkio priemonės atokiausiems Sąjungos regionams (OL L 435, 2021 12 6, p. 262).

³ 2015 m. rugsėjo 25 d. Generalinės asamblėjos rezoliucija 70/1 „Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development“.

⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“, COM(2019) 640 *final*.

⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2030 m. ES biologinės įvairovės strategija. Gamtos grąžinimas į savo gyvenimą“, COM(2020) 380 *final*.

⁶ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Sąžininga, sveika ir aplinkai palanki maisto sistema pagal strategiją „Nuo ūkio iki stalo“, COM(2020) 381 *final*.

maisto švaistymu susiję uždaviniai. Perėjimas prie tvarios maisto sistemos gali būti naudingas aplinkai, sveikatai bei visuomenei ir duoti ekonominės naudos.

- (5) Šiose dviejose žaliojo kurso strategijose numatyti keli neprivalomi kiekybiniai tikslai, kuriais siekiama iki 2030 m. padidinti žemės ūkio tvarumą, įskaitant tikslus, kuriais siekiama: i) sumažinti bendrą antimikrobinų medžiagų, naudojamų auginant ūkinius gyvūnus ir užsiimant akvakultūra, pardavimą, ii) sumažinti bendrą cheminių pesticidų ir pavojingesnių pesticidų naudojimą ir su jų naudojimu susijusius pavojus, iii) sumažinti maisto medžiagų praradimą dėl trąšų naudojimo, iv) padidinti žemės, kurioje vykdomas ekologinis ūkininkavimas, plotą ir v) padidinti žemės, skirtos biologine įvairove turtingiems kraštovaizdžio elementams, plotą⁷. Strategijose numatyta veiksmų, įskaitant teisėkūros iniciatyvas, skirtų šiems tikslams pasiekti.
- (6) Laikydami privalomų ES ir nacionalinių standartų žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės dalyviai, įskaitant žemės ūkio produktų gamintojus, atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant šias strategijas. Jie taip pat gali padidinti tvarumą viršydami privalomų ES ir nacionalinių standartų reikalavimus.
- (7) Atskiram žemės ūkio produktų gamintojui (toliau – gamintojas) tai gali būti sunkiai įgyvendinama, visų pirma dėl tam reikalingų išteklių. Bendradarbiavimas žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinėje gali paskatinti tvarios praktikos, kuria viršijami ES ir nacionalinės teisės reikalavimai, plėtrą.
- (8) Nuo bendradarbiavimo žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės dalyvių gali atgrasyti tokiam bendradarbiavimui taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis.

1.1.2 210a straipsniu nustatyta SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo išimtis

- (9) 210a straipsniu nustatyta SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo išimtis. Ją priėmė Europos Parlamentas ir Taryba pagal SESV 42 straipsnį.
- (10) 210a straipsnis taikomas žemės ūkio produktų gamintojų susitarimams, sprendimams ir suderintiems veiksams, kurie yra susiję su žemės ūkio produktų gamyba ar prekyba jais ir kuriais siekiama taikyti aukštesnį tvarumo standartą, nei nustatyta Sąjungos ar nacionalinėje teisėje. Tokie susitarimai gali būti sudaryti tarp pačių gamintojų (toliau – horizontalieji susitarimai) arba tarp gamintojų ir kitų ūkio subjektų, veikiančių įvairiuose žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės lygmenyse (toliau – vertikalieji susitarimai).
- (11) Šiose gairėse terminas „tvarumo susitarimas“ reiškia bet kokios rūšies susitarimą, sprendimą ar suderintą veiksmą, prie kurių prisideda gamintojai (tik gamintojai arba gamintojai ir kiti ūkio subjektai, veikiantys įvairiuose žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės lygmenyse), kurie yra susiję su žemės ūkio produktų gamyba ar prekyba jais ir kuriais siekiama taikyti aukštesnį tvarumo standartą, nei nustatyta Sąjungos ar nacionalinėje teisėje, neatsižvelgiant į bendradarbiavimo formą.

---

⁷ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2030 m. ES biologinės įvairovės strategija. Gamtos grąžinimas į savo gyvenimą“, COM(2020) 380 *final*, p. 7.

- (12) Sudaryti tvarumo susitarimus, kuriais tenkinamos 210a straipsnio sąlygos, nėra draudžiama ir juos sudarant nėra reikalingas išankstinis valdžios institucijos sprendimas.

1.2 Išimties teisinės aplinkybės

1.2.1 210a straipsnis taikytinas tik tiems tvarumo susitarimams, kuriais ribojama konkurencija

- (13) SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas bendras konkurenciją ribojančių susitarimų, sprendimų bei suderintų veiksmų ir asociacijų susitarimų draudimas. Kitaip tariant, susitarimas, kuriuo ribojama konkurencija, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, savaime yra niekinis (ir dėl jo šalims gali būti skiriamos baudos), išskyrus atvejus, kai jam gali būti taikoma išimtis pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį arba speciali išimtis pagal 210a straipsnį ar kitą ES teisės nuostatą.
- (14) 210a straipsniu tam tikrų rūšių tvarumo susitarimams nustatyta SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo išimtis. SESV 101 straipsnio 1 dalis netaikoma tvarumo susitarimams, kurie atitinka 210a straipsnyje nustatytas sąlygas. Tai reiškia, kad tam tikromis sąlygomis susitarimais, susijusiais su tvarumo standartais, gali būti ribojama konkurencija.
- (15) Kaip ir visų bendrojo principo išimčių atveju, 210a straipsnio taikymo sritis turi būti aiškinama siaurai⁸. 210a straipsnio taikymo tikslai bei sąlygos ir jo taikymo ribos nustatomos tik pačiu Bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentu.
- (16) Tvarumo susitarimų, kuriems gali būti taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis, rūšys paašškintos šių gairių 4 skirsnyje.

1.2.2 Tvarumo susitarimams, kuriais ribojama konkurencija ir kurie neatitinka 210a straipsnyje nustatytų sąlygų, gali būti taikomos kitos taisyklės

- (17) 210a straipsnio sąlygų neatitinkantiems tvarumo susitarimams SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas gali būti netaikomas, jei jiems taikomos kitos išimtys, pavyzdžiui, nustatytos Bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamento 152, 209 ar 210 straipsniuose.
- (18) Tvarumo susitarimams, kuriais ribojama konkurencija ir kurie nepatenka į 210a straipsnio ir kitų Bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamento išimčių taikymo sritį, taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis. Gamintojai ir ūkio subjektai turėtų analizuoti tokius susitarimus atsižvelgdami į Horizontaliojo

---

⁸ Šiuo klausimu žr. 1995 m. spalio 24 d. Sprendimo *Bayerische Motorenwerke*, C-70/93, 28 punktą; 1998 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Cabour ir Nord Distribution Automobile prieš Arnor „SOCO“*, C-230/96, 30 punktą; 1998 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Javico*, C-306/96, 32 punktą; 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-492/08, 35 punktą; 2017 m. kovo 7 d. Sprendimo *Marine Harvest prieš Komisiją*, T-704/14, 201 punktą.

bendradarbiavimo gaires⁹ ir Vertikaliųjų bendradarbiavimo gaires¹⁰ ir turėtų nustatyti, ar jų susitarimams gali būti taikoma išimtis pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį, įskaitant pagal bet kokį bendrosios išimties reglamentą¹¹.

1.3 Gairių tikslas ir taikymo sritis

- (19) Šiomis gairėmis siekiama užtikrinti teisinį tikrumą, padedant gamintojams ir žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės ūkio subjektams įvertinti savo tvarumo susitarimus. Jomis taip pat siekiama pateikti 210a straipsnio taikymo gaires nacionaliniams teismams ir nacionalinėms konkurencijos institucijoms. Jose pateikiamos gairės dėl: i) 210a straipsnio subjektinės taikymo srities ir produktų, kuriems taikoma ši nuostata, ii) 210a straipsnio materialinės taikymo srities, iii) konkurencijos apribojimų, kuriems taikoma nuostata, rūšių, iv) būtinumo sąvokos pagal 210a straipsnį, v) 210a straipsnio taikymo srities laiko atžvilgiu, vi) procedūros, pagal kurią Komisijai teikiamas prašymas pateikti nuomonę dėl to, ar konkretus tvarumo susitarimas atitinka 210a straipsnio reikalavimus, vii) Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų *ex post* intervencijos sąlygų ir viii) prievolės įrodyti, kad įvykdytos 210a straipsnio sąlygos. Kadangi tvarumo susitarimų rūšių ir derinių gali būti daug ir jie gali būti įgyvendinami įvairiomis rinkos sąlygomis, neįmanoma pateikti konkrečių gairių kiekvienam galimam scenarijui. Todėl šios gairės nėra kontrolinis sąrašas, kurį galima taikyti mechaniškai. Kiekvienas tvarumo susitarimas turi būti vertinamas

---

⁹ Komisijos komunikatas „Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairės“ (2011/C 11/01).

¹⁰ Komisijos komunikato dėl Komisijos pranešimo „Vertikaliųjų apribojimų gairės“ projekto turinio patvirtinimas (2021/C 359/02, C/2021/5038).

¹¹ 1971 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2821/71 dėl Sutarties 85 straipsnio 3 dalies taikymo kai kurioms susitarimų, sprendimų ir suderintų veiksmų rūšims (OL L 285, 1971 12 29, p. 46); 2010 m. gruodžio 14 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1217/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros susitarimams (OL L 335, 2010 12 18, p. 36); 2010 m. gruodžio 14 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1218/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių specializacijos susitarimams (OL L 335, 2010 12 18, p. 43); 1965 m. kovo 2 d. Tarybos reglamentas Nr. 19/65/EEB dėl Sutarties 85 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikroms susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims (OL 36, 1965 3 6, p. 533); 1999 m. birželio 10 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1215/1999, iš dalies keičiantis Reglamentą Nr. 19/65/EEB dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikroms susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims (OL L 148, 1999 6 15, p. 1); 2010 m. gegužės 27 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 461/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių vertikaliesiems susitarimams ir suderintiems veiksams variklinių transporto priemonių sektoriuje (OL L 129, 2010 5 28, p. 52); 2022 m. gegužės 10 d. Komisijos reglamentas (ES) 2022/720 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių vertikaliesiems susitarimams ir suderintiems veiksams (OL L 134, 2022 5 11, p. 4).

atsižvelgiant į konkrečias ekonomines ir teises aplinkybes, kuriomis jis įgyvendinamas.

- (20) Gairėmis siekiama padėti įvairiems žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės lygmenims priklausantiems gamintojams ir ūkio subjektams, kurie svarsto, ar sudaryti tvarumo susitarimą, arba tokį susitarimą jau sudarė. Autoritetingai aiškinti 210a straipsnį yra kompetentingas tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.

2 SUBJEKTINĖ TAIKymo SRITIS IR PRODUKTAI, KURIEMS TAIKOMAS 210A STRAIPSNIS

2.1 Įmonės ir tvarumo susitarimo apibrėžtis pagal 210a straipsnį

- (21) Teisingumo Teismas įmonę apibrėžė kaip bet kurią ekonominę veiklą vykdančią subjektą, kurį sudaro žmogiškieji ištekliai, materialūs ir nematerialūs elementai, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar finansavimo būdus¹². Bet kuris fizinis arba juridinis asmuo laikomas įmone, jei jis siūlo produktus ar paslaugas rinkoje. Įmone gali būti laikomas, pavyzdžiui, pavienis ūkininkas, šeimos ūkis, žemės ūkio kooperatinė bendrovė, maisto perdirbimo įmonė arba tarptautinė mažmenininkų grandinė. Kai kuriais atvejais viešosios įstaigos laikomos įmonėmis, jeigu jos vykdo ekonominę veiklą, kuri nėra esminių valstybės funkcijų dalis¹³.
- (22) Sąvoka „įmonė“ yra ekonominė sąvoka, todėl vieną įmonę gali sudaryti keli juridiniai asmenys¹⁴. Tai reiškia, kad susitarimu tarp patronuojančiosios bendrovės ir jos visiškai valdomos patronuojamosios bendrovės arba tarp dviejų tos pačios patronuojančiosios bendrovės visiškai valdomų patronuojamųjų bendrovių SESV 101 straipsnio 1 dalis negali būti pažeista, nes susitarimas nėra sudarytas tarp skirtingų įmonių¹⁵.
- (23) Sąvoka „susitarimas“ apima bet kokią veiksmą, kuriuo dvi ar daugiau įmonių išreiškia norą bendradarbiauti¹⁶. Šios išraiškos forma nėra svarbi. Susitarimu gali

¹² 1987 m. birželio 16 d. Sprendimas *Komisija prieš Italiją*, C-118/85, ECLI:EU:C:1987:283, 7 punktas; 1998 m. birželio 18 d. Sprendimas *Komisija prieš Italiją*, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303, 36 punktas; 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimas *Pavlov ir kt.*, C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, 75 punktas; 2021 m. kovo 25 d. Sprendimas *Deutsche Telekom prieš Komisiją*, C-152/19 P, ECLI:EU:C:2021:238, 72 punktas.

¹³ 1997 m. kovo 18 d. Sprendimas *Diego Calé & Figli Srl prieš Servizi ecologici porto di Genova SpA (SEPG)*, C-343/95, ECLI:EU:C:1997:160, 22 punktas.

¹⁴ Siekiant nustatyti, ar vykdoma bendra ekonominė veikla, paprastai analizuojami funkciniai, ekonominiai ir struktūriniai subjektų ryšiai. Žr., pavyzdžiui, 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *AceaElectrabel Produzione SpA prieš Komisiją*, C-480/09 P, ECLI:EU:C:2010:787, 47–55 punktus; 2006 m. sausio 10 d. Sprendimo *Ministero dell'Economia e delle Finanze v Cassa di Risparmio di Firenze SpA ir kt.*, C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, 112 punktą.

¹⁵ 1996 m. spalio 24 d. Sprendimas *Viho Europe BV prieš Komisiją*, C-73/95 P, ECLI:EU:C:1996:405, 15–18 punktai.

¹⁶ 2004 m. sausio 6 d. Sprendimas *BAI ir Commission prieš Bayer*, C-2/01 P ir C-3/01 P, ECLI:EU:C:2004:2, 97 punktas.

būti laikoma pasirašyta ir notaro patvirtinta sutartis, savanoriškas susitarimas arba apsiikeitimas jausmaženkliais siunčiant teksto pranešimus.

- (24) Terminas „įmonių asociacija“ reiškia bet kokios formos subjektą, kurį sudaro to paties bendro tipo įmonės ir kuris yra atsakingas už atstovavimą jų bendriems interesams ir tų interesų gynimą kitų ūkio subjektų, valdžios institucijų ir plačiosios visuomenės atžvilgiu¹⁷. Tokios asociacijos yra, pavyzdžiui, prekybos asociacijos, profesinės ir reguliavimo institucijos, taip pat kooperatinės bendrovės, kurios pačios nėra ekonomiškai aktyvios toje srityje, kurią koordinuoja. „Asociacijos sprendimas“ – plati sąvoka, į kurią įeina: i) taisyklės ir nurodymai, ii) oficialūs sprendimai, privalomi vienam ar daugiau narių, iii) elgesio kodeksai ir iv) neprivalomos rekomendacijos, atspindinčios asociacijos pasiryžimą koordinuoti savo narių elgesį rinkoje pagal rekomendacijos sąlygas.
- (25) Suderinti veiksmai – tokia derinimo tarp įmonių forma, kai susitarimas nesudaromas, tačiau konkurencijos keliama rizika sąmoningai pakeičiama praktiniu bendradarbiavimu¹⁸. Pavyzdžiui, jei konkurentai sąmoningai keistųsi konfidencialia informacija, konkurencija tarp jų galėtų sumažėti, net jei jie niekada konkrečiai tarpusavyje nesitarė jos riboti.
- (26) Praktikoje skirtumo tarp susitarimų, asociacijų sprendimų ir suderintų veiksmų nėra. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad tos sąvokos iš dalies sutampa ir yra suvokiamos kaip tokio paties pobūdžio susitarimai, kurie skiriasi tik savo intensyvumu ir sudarymo formomis¹⁹.

1 pavyzdys. Gamintojas ima tvirtinti, kad visos jo braškės auginamos nenaudojant pesticidų, ir siūlyti kainą, kuri yra didesnė už konkurentų siūlomas kainas. Pastebėjęs, kad pirmajam gamintojui pavyksta parduoti visas savo braškes už didesnę kainą, konkuruojantis gamintojas pradeda daryti tą patį. Netrukus likę gamintojai ima elgtis taip pat ir, tvirtindami, kad braškes augina nenaudodami pesticidų, gali siūlyti didesnę kainą. Šiuo atveju susitarimas nesudaromas – kiekvienas gamintojas veikia nepriklausomai, atsižvelgdamas į esamą ar numatomą savo konkurentų elgesį.

2 pavyzdys. Gamintojų grupė susitinka aptarti, kaip užtikrinti, kad braškių auginimas būtų tvaresnis. Jie svarsto, kad auginami braškes norėtų nebenaudoti pesticidų, tačiau susirūpinimą jiems kelia tai, kad jei to imsis tik jie, kiti jų konkurentai priverstinai sumažins jų siūlomą kainą. Jie visi sutinka kitą braškių auginimo sezoną nenaudoti pesticidų, jei kiti gamintojai įsipareigos daryti tą patį. Jie neregistruoja to rašytiniame dokumente. Kitais metais nė vienas gamintojas auginamas braškes nenaudoja pesticidų. Tai susitarimas. Nepaisant to, kad jis nebuvo sudarytas raštu, gamintojai aiškiai išreiškė savo ketinimą elgtis rinkoje tam tikru būdu tiek savo pareiškimuose per susitikimą, tiek iš tikrųjų elgdamiesi taip, kaip teigė, kad elgsis.

¹⁷ 2001 m. liepos 10 d. generalinio advokato P. Léger išvada byloje *Wouters*, C-309/99, EU:C:2001:390, 61 punktas.

¹⁸ 2021 m. sausio 14 d. Sprendimas *Kilpailu- ja kuluttajavirasto*, C-450/19, ECLI:EU:C:2021:10, 22 punktas.

¹⁹ 1999 m. liepos 8 d. Sprendimas *Komisija prieš Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 131 punktas.

2.2 210a straipsnio subjekcinė taikymo sritis

- (27) 210a straipsnis taikomas tvarumo susitarimams, kurių bent viena šalis yra žemės ūkio produktų gamintojas ir kurie yra sudaryti su kitais gamintojais (horizontalieji susitarimai) arba su vienu ar daugiau ūkio subjektų, veikiančių skirtinguose maisto tiekimo grandinės lygmenyse (vertikalieji susitarimai), įskaitant platinimo lygmens susitarimus ir susitarimus su didmenininkais ir mažmenininkais.

Pavyzdys. Horizontalusis susitarimas gali būti susijęs, pavyzdžiui, su konkuruojančių gamintojų išipareigojimu auginti paukštienai skirtus paukščius tik laikantis tam tikrų gyvūnų gerovės standartų, kurie yra aukštesni nei ES arba nacionalinėje teisėje nustatyti standartai. Vertikalusis susitarimas gali būti susijęs, pavyzdžiui, su tam tikrų gamintojų ir platintojų tarpusavio susitarimu prekiauti tik laikantis tam tikrų tvarumo standartų, kurie yra aukštesni nei ES arba nacionalinėje teisėje nustatyti standartai, užaugintų paukščių mėsa.

- (28) Viena ar daugiau tvarumo susitarimo šalių turi būti žemės ūkio produktų gamintojai. Susitarimo šalys taip pat gali būti kiti ūkio subjektai, veikiantys skirtinguose maisto tiekimo grandinės gamybos, perdirbimo ir prekybos lygmenyse, įskaitant platinimą. Šiose gairėse tvarumo susitarimų šalys bendrai vadinamos ūkio subjektais. Ūkio subjektai, su kuriais susiduriama praktikoje, tai:
- (a) gamintojai, kurie yra žemės ūkio produktų, apibrėžtų SESV I priede ir išsamiau aprašytų Bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamento I priede, gamintojai. Tai taip pat yra žaliavinių žemės ūkio produktų gamintojai ir tam tikrų I priede išvardytų perdirbtų žemės ūkio produktų gamintojai (pavyzdžiui, cukrų gaminantys cukraus perdirbėjai arba miltus gaminantys miltų malėjai);
  - (b) gamybos lygmeniu veikiantys ūkio subjektai – žemės ūkio produktų gamybai reikalingų išteklių (sėklų, pesticidų, įrangos, darbų ir kt.) tiekėjai ir pakuočių tiekėjai, jei vykdydami tvarumo susitarimą visi šie tiekėjai siekia padėti pasiekti tvarumo standartą (kaip nurodyta 3.2 skirsnyje);
  - (c) perdirbimo lygmeniu veikiantys ūkio subjektai – ūkio subjektai (kartais vadinami perdirbėjais, o kartais – gamintojais), kurie perdirba žemės ūkio produktus, skirtus kitiems, I priede neišvardytiems, produktams gaminti, jei vykdydami tvarumo susitarimą tie ūkio subjektai siekia padėti pasiekti tvarumo standartą (kaip nurodyta 3.2 skirsnyje);
  - (d) prekybos, įskaitant platinimą, lygmeniu veikiantys ūkio subjektai – prekyautojai, didmenininkai, mažmenininkai ir maitinimo paslaugų teikėjai, transporto ir logistikos bendrovės, jei vykdydami tvarumo susitarimą tie ūkio subjektai siekia padėti pasiekti tvarumo standartą (kaip nurodyta 3.2 skirsnyje).
- (29) Tvarumo susitarimų šalys gali būti atskiri ūkio subjektai ir asociacijos arba kiti kolektyviniai subjektai, kuriuose dalyvauja gamintojai ar kitos pirmiau aprašytos įmonės, neatsižvelgiant į jų teisinį pobūdį arba į tai, ar jie oficialiai pripažįstami pagal ES ar nacionalinę teisę, jei bent viena iš tvarumo susitarimo šalių yra gamintojas arba gamintojų asociacija. Tokie kolektyviniai subjektai gali būti,

pavyzdžiui, gamintojų organizacijos, gamintojų organizacijų asociacijos arba tarpšakinės organizacijos.

- (30) Jei tvarumo susitarimas vykdomas ES arba gali turėti neigiamą poveikį konkurencijai bendrojoje rinkoje²⁰, neatsižvelgiama į tai, ar tvarumo susitarimo šalis yra įsikūrusi ES, ar už jos ribų.
- (31) Tvarumo standarto laikymosi faktas nėra savaime laikomas susitarimu 210a straipsnio taikymo tikslais. Kad tvarumo standarto laikymasis taptų susitarimu, būtina įvykdyti dar vieną sąlygą, t. y. atitinkamoje žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinėje veikiantys ūkio subjektai turi pareikšti ketinimą bendrai vykdyti susitarimą (t. y. bendrą valią). Praktikoje skirtumas tarp to, kad tvarumo standarto laikomasi pagal susitarimą, ir to, kad jo tiesiog laikomasi, yra tas, kad tuo atveju, kai jo tiesiog laikomasi, ūkio subjektas gali bet kuriuo metu vienašališkai nuspręsti standarto nebetaikyti.
- (32) Ūkio subjektas tampa tvarumo susitarimo šalimi 210a straipsnio taikymo tikslais, kai jo ir kitų šalių bendra valia išreiškiama sudarant susitarimą. Šia bendra valia turėtų būti tiksliai išreiškiami šalių ketinimai²¹.
- (33) Kad tvarumo susitarimui būtų taikoma 210a straipsnio 2 dalis, bent viena jo šalis turi būti gamintojas. Todėl gamintojai yra esminės tvarumo susitarimų šalys. Gamintojai, kurie susitarimo sudarymo metu yra jo šalys, turi dalyvauti derybose dėl standarto, jį priimant ir įgyvendinant. Tai neužkerta kelio gamintojams tapti susitarimo šalimis vėlesniame etape, nedalyvavus derybose ar priimant susitarimą, jei išreiškiama bendra valia, kad jie bus saistomi tvarumo susitarimo.

1 pavyzdys. Keletas prekybos centrų tinklų, kurių pirkimai valstybės narės didmeninėje obuolių pirkimo rinkoje bendrai sudaro 70 proc., susitaria, kad pirs tik tuos obuolius, kurie yra sertifikuoti kaip užauginti nenaudojant pesticidų, kad būtų skatinamas tvarus obuolių auginimas. Kadangi šios grupės pirkimai sudaro didelę visų pirkimų dalį, dauguma obuolių augintojų mano, kad jie neturi kito pasirinkimo, kaip tik laikytis prekybos centrų tinklų grupės nustatyto standarto. Jie nenori rizikuoti neparduoti savo obuolių produkcijos, todėl nebenaudoja pesticidų ir sertifikuoja savo obuolius kaip užaugintus nenaudojant pesticidų. Akivaizdu, kad prekybos centrų tinklai yra sudarę susitarimą. Tačiau obuolių augintojai nėra šio susitarimo šalys. Nors šie augintojai tiekia tvarumo standartą atitinkančius produktus, jie nesudarė susitarimo dėl standarto turinio su prekybos centrų tinklais ir jų sprendimas laikytis standarto nepriklauso nuo to, ar šio standarto laikosi kiti obuolių augintojai. Todėl šie augintojai nebus prekybos centrų tinklų grupės sudaryto susitarimo šalys. Tačiau tai nebus kliūtis augintojams ateityje prisijungti prie prekybos centrų grandinių sudaryto tvarumo susitarimo.

2 pavyzdys. Taikant šiek tiek kitokį scenarijų, prekybos centrų tinklų grupėje susitariama, kad bus perkami tik tie obuoliai, kurie yra sertifikuoti kaip užauginti

²⁰ Šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Intel*, C-413/14 P, ECLI:EU:C:2017:632, 40–45 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

²¹ 2000 m. spalio 26 d. Sprendimas *Bayer AG prieš Komisiją*, T-41/96, ECLI:EU:T:2000:242, 69 punktas; 2006 m. liepos 13 d. Sprendimas *Komisija prieš Volkswagen*, C-74/04 P, ECLI:EU:C:2006:460, 39 punktas; 2009 m. balandžio 30 d. Sprendimas *CD-Contact Data GmbH*, T-18/03, ECLI:EU:T:2009:132, 48 punktas.

nenaudojant pesticidų. Obuolių augintojų organizacija sukuria sertifikavimo ženklą, kuriuo patvirtinama, kad jos narių produktai auginami nenaudojant pesticidų. Organizacija išduoda leidimą prekybos centrams naudoti sertifikavimo ženklą ant savo pakuočių ir savo rinkodaros medžiagoje. Už leidimą naudoti sertifikavimo ženklą surinkti mokesčiai paskirstomi augintojams, kurie yra organizacijos nariai. Šiuo atveju organizacija yra augintojų asociacija, kuri priėmė sprendimą taikyti sertifikavimo ženklą ir suteikti teisę jį naudoti. Šis sprendimas yra augintojų tvarumo susitarimas. Be to, organizacijos ir prekybos centrų pasirašyta sutartis dėl leidimo naudotis sertifikavimo ženklu yra atskiras augintojų (per jų asociaciją) ir prekybos centrų tvarumo susitarimas.

2.3 Produktai, kuriems taikomas 210a straipsnis

- (34) Kad tvarumo susitarimui būtų taikomas 210a straipsnis, jis turi būti susijęs su: i) vienu ar keliais SESV I priede nurodytais žemės ūkio produktais, išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus (toliau – I priede nurodyti produktai), ir ii) to produkto gamyba arba prekyba šiais produktais. Į tvarumo susitarimą taip pat gali būti įtraukti ūkio subjektai, veikiantys kituose tiekimo grandinės lygmenyse nei žemės ūkio produktų gamybos lygmuo, jei tie ūkio subjektai sutinka su sąlygomis, susijusiomis su žemės ūkio produktų gamyba ar prekyba jais.
- (35) Tai, kad 210a straipsnis taikomas tik žemės ūkio produktams, yra Bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamento 1 straipsnio taikymo srities, į kurią neįeina ne žemės ūkio maisto produktai (toliau – I priedą nenurodyti produktai), pasekmė.
- (36) Tvarumo susitarimas gali būti sudaromas tiek dėl I priede nurodytų produktų, tiek dėl I priedą nenurodytų produktų, ir tai neturi poveikio paties tvarumo susitarimo galiojimui. Tačiau 210a straipsnyje numatyta išimtis bus taikoma tik tai tvarumo susitarimo daliai, kuri susijusi su I priede nurodytais produktais.

1 pavyzdys. Susitarimas susijęs su tvariomis salyklo ir alaus pakuotėmis. 210a straipsnis būtų taikomas tik su salyklu susijusiai susitarimo daliai, nes alus yra į I priedą neįtrauktas produktas.

2 pavyzdys. Susitarimas susijęs su biodegalais ir produktais, naudojamais biodegalams gaminti. 210a straipsnis būtų taikomas tik tai susitarimo daliai, kuri susijusi su I priede nurodytais produktais, naudojamais biodegalams gaminti.

3 pavyzdys. Susitarimas susijęs su tvariai auginamų paukščių mėsos tiekimu maitinimo paslaugas teikiantiems subjektams. Susitarime dalyvauja paukštienos gamintojai, tiekiantys paukštieną paruoštų maisto produktų gamintojams (kurie ruošia maisto produktus, kuriuose yra paukštienos), ir valgykloms atstovaujanti organizacija, kuri perka paruoštą maistą iš maisto gamintojų. 210a straipsnis būtų taikomas tik tai susitarimo daliai, kuri yra susijusi su paukštienos tiekimu maisto gamintojams, ir nebūtų taikoma tai susitarimo daliai, kuri yra susijusi su paruošto maisto tiekimu valgykloms. Tik paukštienos produktai yra SESV I priede nurodyti žemės ūkio produktai.

4 pavyzdys. Susitarimas susijęs su tvarių pomidorų, skirtų perdirbti į makaronų padažus, auginimu. 210a straipsnis būtų taikomas tik tai susitarimo daliai, kuri susijusi su pomidorais, nes padažai yra I priedą nenurodyti produktai.

3 210A STRAIPSNIO MATERIALINĖ TAIKymo SRITIS

- (37) Svarbu vienus nuo kitų atskirti 210a straipsnio 3 dalyje išvardytus tvarumo tikslus, tvarumo standartus (kurie nustatomi tiems tvarumo tikslams pasiekti) ir tvarumo susitarime numatytas įgyvendinimo priemones, skirtas šiems standartams pasiekti.

Pavyzdys. Tvarumo tikslas galėtų būti pesticidų naudojimo mažinimas arba dirvožemio erozijos prevencija. Tvarumo standartas, kurį siekiama taikyti tvarumo susitarimu, galėtų būti kiekybinių arba kokybinių kriterijų forma nustatomi išmatuojami siekiai, kuriais būtų viršijamas privalomas standartas (pvz., siekis 60 proc. sumažinti pesticidų kiekį arba naudoti antsėlius žiemą, kad būtų išvengta dirvožemio erozijos). Į susitarimą galėtų būti įtrauktos konkrečios įgyvendinimo priemonės, pavyzdžiui, įpareigojimai taikyti tiksliojo ūkininkavimo praktiką ir vykdyti kenkėjų stebėseną, naudoti tam tikras mašinas ar įrangą, įgyvendinti rizikos valdymo priemones arba remti techninių žinių (įskaitant mokymą, konsultavimą, bendradarbiavimą ir keitimąsi žiniomis), skaitmeninių technologijų ar tvaraus maisto medžiagų valdymo praktikos sklaidą.

3.1 Tvarumo tikslai, kuriems taikomas 210a straipsnis

- (38) Kad būtų įvykdytos 210a straipsnio sąlygos, tvarumo susitarimu turi būti siekiama taikyti tokį tvarumo standartą, kuris padėtų siekti vieno ar daugiau iš šių tvarumo tikslų:
- a. aplinkosaugos tikslų, įskaitant klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jos, tausų kraštovaizdžio, vandens ir dirvožemio naudojimą ir apsaugą, perėjimą prie žiedinės ekonomikos, įskaitant maisto atliekų mažinimą, taršos prevenciją ir kontrolę, biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugą ir atkūrimą;
  - b. žemės ūkio produktų gamybos tokiais metodais, kuriuos taikant mažinamas pesticidų naudojimas ir valdoma dėl jų naudojimo kylanti rizika arba mažinamas atsparumo antimikrobinėms medžiagoms žemės ūkio gamyboje pavojus;
  - c. gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės.
- (39) 210a straipsnio 3 dalies a punkte išvardyti aplinkos apsaugos tikslų pavyzdžiai yra iliustraciniai ir gali būti sudaryti iš skirtingų rūšių tikslų ir jų variantų. Pavyzdžiui, bet koks aplinkos apsaugos tikslas, kurio siekdamas ūkio subjektas daro su žemės ūkio produktų gamyba ar perdirbimu arba prekyba žemės ūkio produktais (įskaitant platinimą) susijusį teigiamą poveikį aplinkai, gali būti laikomas 210a straipsnyje nurodytu tvarumo tikslu. Tačiau 210a straipsnio 3 dalies b ir c punktuose pateiktas tikslų sąrašas yra išsamus.

Tvarumo tikslų, kuriems taikomas 210a straipsnis, pavyzdžiai

1 pavyzdys. Nors 210a straipsnio 3 dalyje oro taršos mažinimas ir oro kokybės gerinimas konkrečiai nenurodyti, jie laikomi aplinkos apsaugos tikslais. Todėl jie patenka į 210a straipsnio 3 dalies a punkto taikymo sritį.

2 pavyzdys. Nors 210a straipsnio 3 dalyje taršos plastiku prevencija konkrečiai nenurodyta, ji įeina į perėjimo prie žiedinės ekonomikos tikslą arba taršos prevencijos ir kontrolės tikslą. Todėl ji patenka į 210a straipsnio 3 dalies a punkto taikymo sritį.

3 pavyzdys. Į tausaus kraštovaizdžio, vandens ir dirvožemio naudojimo ir apsaugos tikslą įeina dirvožemio atsparumo erozijai didinimas, dirvožemio biologinės įvairovės didinimas gerinant dirvožemio sudėtį ir jūrų apsaugos užtikrinimas. Tai įvairių rūšių tikslai, susiję su tausiu kraštovaizdžio, vandens ir dirvožemio naudojimu ir apsauga. Visi šie tikslai patenka į 210a straipsnio 3 dalies a punkto taikymo sritį.

- (40) Tvarumo standartu gali būti siekiama prisidėti prie vieno ar kelių 210a straipsnio 3 dalyje nurodytų tikslų įgyvendinimo.
- (41) Siekiant palengvinti atitikties 210a straipsniui vertinimą, tvarumo susitarime turėtų būti nurodytas (-i) tvarumo tikslas (-ai), prie kurio (-ių) įgyvendinimo siekiama prisidėti tvarumo standartu.
- (42) Jei tvarumo susitarimu siekiama prisidėti prie kelių tikslų, iš kurių tik kai kurie yra išvardyti 210a straipsnio 3 dalyje, vertinant, ar tvarumo susitarimui taikomas 210a straipsnis, atsižvelgiama tik į 210a straipsnio 3 dalyje išvardytus tikslus.
- (43) Jei tvarumo standartu siekiama prisidėti prie 210a straipsnio 3 dalyje neišvardytų tikslų, kaip antai socialinių tikslų (pavyzdžiui, susijusių su darbo sąlygomis arba sveika ir maistinga mityba) arba ekonominių tikslų (pavyzdžiui, susijusių su prekių ženklų kūrimu arba teisingesniu atlygiu ūkininkams), vertinant atitiktį 210a straipsniui į tvarumo standarto aspektus, kuriais siekiama prisidėti prie šių tikslų, atsižvelgti negalima (visų pirma siekiant įvertinti, ar tvarumo susitarime nustatyti konkurencijos apribojimai yra būtini siekiant tvarumo standarto, kaip aptarta 5 skirsnyje).

1 pavyzdys. Grūdų augintojams sudarius susitarimą su grūdų perdirbėjais, pagal kurį grūdų augintojai diegia geresnio kraštovaizdžio elementus (gyvatvores ir kt.), šie elementai gali būti laikomi 210a straipsnio 3 dalies a punkte nustatyto biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugos ir atkūrimo tikslu, jeigu tvarumo susitarimu siekiama prisidėti prie to tikslo.

2 pavyzdys. Jei medaus gamintojai ir midaus gamintojai susitaria prekiauti produktais, pagamintais iš medaus, surinkto iš avilių, kuriuose kovai su varoze naudojami tik necheminiai produktai, tai gali būti laikoma 210a straipsnio 3 dalies c punkte nustatyto gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės tikslu, jei tvarumo susitarimu siekiama prisidėti prie to tikslo.

3 pavyzdys. Jei grūdų gamintojai susitaria taikyti tiksliojo ūkininkavimo metodus, kad sumažintų pesticidų ir trąšų naudojimą, tai gali būti laikoma vienu iš 210a straipsnio 3 dalyje nustatytų aplinkos apsaugos tikslų, jei tvarumo susitarimu siekiama prisidėti prie to tikslo.

4 pavyzdys. Jei pieno gamintojai ir perdirbėjai susitaria kurti prekių ženklus, kuriais užtikrinamas teisingesnis atlygis gamintojams, dėl šio pieno gamintojų pajamų padidėjimo gali padidėti investicijos, kuriomis siekiama aplinkos

apsaugos ar su gyvūnų gerove susijusių tikslų. Jei tikslas, kurio siekiama susitarimu, yra užtikrinti teisingesnį atlygį gamintojams, jis neįeina į 210a straipsnio 3 dalyje išvardytus tikslus.

5 pavyzdys. Jei pieno gamintojai ir perdirbėjai susitaria didinti gyvūnų gerovę ir taip pat susitaria užtikrinti tinkamas darbo sąlygas ūkio darbuotojams, 210a straipsnyje numatyta išimtis gali būti taikoma tik tiems susitarimo aspektams, kuriais siekiama prisidėti prie 210a straipsnio 3 dalyje išvardytų tikslų, pavyzdžiui, gyvūnų gerovės. Tačiau atliekant šį vertinimą negalima atsižvelgti į kitus aspektus, pavyzdžiui, tinkamas darbo sąlygas ūkio darbuotojams.

3.2 Pagal 210a straipsnį taikomi tvarumo standartai

3.2.1 *Tvarumo susitarime turi būti nustatytas su tvarumo tikslu susijęs tvarumo standartas*

- (44) 210a straipsnio sąlygas tenkinančiame tvarumo susitarime turi būti nustatytas tvarumo standartas, kurio turi laikytis susitarimo šalys, kad prisidėtų prie vieno ar daugiau 210a straipsnio 3 dalyje išvardytų tvarumo tikslų.
- (45) Tvarumo standartas turi būti susijęs su vienu ar daugiau tvarumo tikslų, nurodytų 210a straipsnyje.
- (46) Tvarumo standartas gali būti jau taikomas standartas, standartas, kurį susitarimui nustato susitarimo šalys, arba standartas, kurį nustato trečiosios šalys.
- (47) Tvarumo standartu gali būti nustatytas tikslas, siektinas taikant nustatytas konkrečias technologijas ar gamybos metodus arba jų nenustatant. Todėl tvarumo standartus taikantiems subjektams gali tekti ne tik įsipareigoti siekti standartu nustatyto (-ų) tikslo (-ų), bet taip pat taikyti tam tikrą technologiją arba gamybos praktiką (pavyzdžiui, dirvožemio apsaugos metodus, su gyvūnų ganymu susijusią praktiką ir kt.), kad tą tikslą pasiektų.
- (48) Nustačius tvarumo standartą gali būti sukurtas savanorišku pagrindu naudotinas šio standarto reikalavimus atitinkančių produktų ženklas, logotipas ar prekės ženklas.
- (49) 210a straipsnyje numatyta išimtis gali būti taikoma tik tai gamybos daliai, kuri atitinka tvarumo standartą.
- (50) Vertinant, ar tvarumo standartui gali būti taikomas 210a straipsnis, tvarumo susitarimo rėmimo būdas – ES arba nacionalinis finansavimas – neturi reikšmės.

3.2.2 *Taikant tvarumo standartus turėtų būti pasiekti apčiuopiami ir išmatuojami rezultatai arba, jei tai netikslinga, stebimi ir apibūdinami rezultatai*

- (51) Tvarumo standartu gali būti nustatyti kiekybiniai siekiai arba konkretūs taikytini metodai ar praktika (pvz., tam tikrų išteklių nenaudojimas ar tam tikros žemės ūkio praktikos netaikymas).

- (52) Taikant tvarumo standartą gauti rezultatai turi būti apčiuopiami ir išmatuojami. Jei gautų rezultatų negalima išmatuoti kiekybiškai, pavyzdžiui, dėl tvarumo standarto pobūdžio ar tikslo, gautus rezultatus vis tiek turėtų būti galima stebėti ir apibūdinti.

1 pavyzdys. Jei tvarumo tikslas yra sumažinti naudojamų pesticidų kiekį, konkrečiu tvarumo standartu galėtų būti siekiama sumažinti naudojamų pesticidų kiekį 40 proc. Tokiu atveju turėtų būti įmanoma įrodyti, kad taikant standartą pesticidų naudojimas sumažėja ir šį sumažėjimą galima išmatuoti.

2 pavyzdys. Jei tvarumo susitarimu siekiama padidinti biologinę įvairovę auginant tam tikrus laukinius augalus ir pirminių veislių augalus, kurie yra naudingi vabzdžiams, išmatuoti rezultatus kiekybiškai gali būti neįmanoma. Tačiau įdėtas pastangas ir pasiektus rezultatus turi būti įmanoma apibūdinti (pavyzdžiui, pagrįsti, kurie augalai turėtų būti sodinami, nebūtinai nurodant jų skaičių).

3.2.3 Tvarumo standartai turi būti aukštesni už atitinkamą privalomą standartą

- (53) Tvarumo standartas, kurį siekiama taikyti tvarumo susitarimu, kuriam taikomas 210a straipsnis, turi būti aukštesnis nei Sąjungos ar nacionalinėje teisėje nustatytas standartas. Tai reiškia, kad tvarumo standartu turi būti nustatyti tvarumo reikalavimai, viršijantys galiojančiu privalomu standartu nustatytus reikalavimus, arba turi būti pradėti taikyti tvarumo reikalavimai tais atvejais, kai nei ES, nei nacionalinės teisės aktais tvarumo reikalavimai nenustatomi.
- (54) Privalomas standartas – ES arba nacionaliniu lygmeniu nustatytas standartas, kuriuo nustatomi atskirų gamintojų arba ūkio subjektų siektini arba vengtini kiekiai, medžiagos, produktai arba metodai. Standartai arba tikslai, kurie yra privalomi valstybėms narėms, bet nėra privalomi atskiroms įmonėms, nėra laikomi privalomais standartais 210a straipsnio taikymo tikslais.
- (55) Nepriklausomai nuo to, ar tarp tvarumo susitarimo šalių esama ne ES ūkio subjektų, privalomais standartais turi būti laikomi ES standartai arba ES valstybių narių nacionaliniai standartai.
- (56) Jei privalomas nacionalinis standartas yra griežtesnis arba platesnio užmojo nei atitinkamas ES standartas, toje valstybėje narėje veikiantys gamintojai ir ūkio subjektai turi laikytis to aukštesnio nacionalinio standarto. Priklausomai nuo kiekvienos valstybės narės konstitucinės teisės, privalomas standartas gali būti nustatytas regiono arba vietos lygmeniu. Jei privalomas nacionalinis standartas yra nustatytas regiono ar vietos lygmeniu, jis turėtų būti laikomas taikytinu standartu.
- (57) Į tvarumo susitarimus gali būti įtrauktos Reglamentu (ES) Nr. 1151/2012 nustatytos kokybės sistemos arba kokybės ženklai, kuriems taikoma atitinkama nacionalinė teisė, tačiau tik tada, kai tomis sistemomis ir ženklais užtikrinami aukštesni tvarumo standartai, nei ES arba nacionalinėje teisėje nustatyti standartai.

- (58) Jei nėra privalomų ES ar nacionalinio lygmens standartų, tvarumo susitarimais, kuriais siekiama padidinti *de facto* tvarumo lygį, bus viršijami privalomi ES arba nacionaliniai standartai. Tas pats taikytina tvarumo susitarimams, kuriais siekiama paspartinti perėjimą prie privalomų ES ar nacionalinių standartų, kurie buvo priimti, bet dar neįsigaliojo, arba ankstyvą jų taikymą.
- (59) 210a straipsnis tvarumo susitarimams nebetaikomas nuo to momento, kai įsigalioja lygiaverčiai ar platesnio užmojo ES arba nacionaliniai standartai (žr. 6.5 skirsnio diskusiją).
- (60) Dėl kiekvienam 210a straipsnio 3 dalyje nustatytam tvarumo tikslui priskirtinų ES ir nacionalinio lygmens privalomų tvarumo standartų tipų ir jų derinių skaičiaus, šiomis gairėmis neįmanoma nustatyti išsamaus tvarumo standartų, kurių reikalaujama pagal ES ar nacionalinę teisę, sąrašo.
- (61) Šiose gairėse taip pat neįmanoma nurodyti, kiek mažiausiai priimtas tvarumo standartas turi viršyti privalomą tvarumo standartą. Tai, kiek tvarumo standartas turi viršyti privalomą tvarumo standartą, turės būti nustatoma kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į dėl tvarumo susitarimo atsirandančius konkurencijos apribojimus ir į tai, ar jie yra būtini (žr. 5 skirsnį).

1 pavyzdys. Pagal ES tausiojo pesticidų naudojimo direktyvą ES nustatys tikslus iki 2030 m. 50 proc. sumažinti cheminių pesticidų naudojimą bei jų naudojimo keliamą grėsmę ir 50 proc. sumažinti pavojingesnių pesticidų naudojimą. Darant prielaidą, kad laikomasi visų kitų ES teisėje nustatytų sąlygų, vaisių ir daržovių augintojų ir perdirbėjų susitarimas prekiauti tik tais produktais, kurie užauginami įgyvendinant programą, kuria siekiama iki 2030 m. 60 proc. sumažinti pesticidų naudojimą, atitiktų reikalavimą, pagal kurį tvarumo standartas turi būti aukštesnis nei ES arba nacionalinėje teisėje nustatytas standartas.

2 pavyzdys. Gamintojai ir ūkio subjektai susitaria 50 proc. sumažinti gaminant ir perdirbant žirnius iššvaistomo maisto kiekį optimizuodami derliaus nuėmimo metodus, investuodami į veiksmingesnius sandėliavimo pajėgumus ir gerindami pakuotę. ES lygmeniu nėra nustatytų privalomų tvarumo standartų, susijusių su maisto švaistymo mažinimu; jie netaikomi ir nacionaliniu lygmeniu. Šiuo atveju tvarumo standartas *de facto* būtų aukštesnis, nei reikalaujama pagal ES arba nacionalinę teisę.

3 pavyzdys. Pieno gamintojai ir mažmenininkai susitaria remti perėjimą prie ekologinės pieno gamybos, kaip nurodyta Reglamente (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo²². Nors Reglamentu (ES) 2018/848 yra nustatyti gamybos metodai, kurių ūkininkai turi laikytis, kad galėtų ženklinėti savo produktus kaip ekologiškus, tie gamybos metodai nėra ES ar nacionaliniu lygmeniu privalomi standartai. Šiuo atveju standartas, pagal kurį reikalaujama, kad pienas būtų gaminamas taikant ekologinės gamybos metodus, galėtų būti aukštesnis nei ES arba nacionalinėje teisėje nustatytas standartas.

²² 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 (OL L 150, 2018 6 14, p. 1).

4 KONKURENCIJOS APRIBOJIMAI

- (62) Šio skirsnio tikslas – suprasti apribojimų, kuriems galėtų būti taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis ir kuriems dėl to galėtų būti taikoma 210a straipsnyje nustatyta išimtis, jei jie atitinka pastarojo straipsnio sąlygas, rūšis.
- (63) Šiame skirsnyje nenagrinėjama, ar konkretūs konkurencijos apribojimai, kuriems galėtų būti taikoma 101 straipsnio 1 dalis, galėtų atitikti reikalavimus, pagal kuriuos taikoma SESV 101 straipsnio 3 dalyje nustatyta išimtis. Šiuo skirsniu taip pat nesiekama išsamiai aptarti, kada tvarumo susitarimais ribojama arba neribojama konkurencija.

4.1 Kas yra konkurencijos apribojimas?

- (64) Siekiant suprasti, kas yra konkurencijos apribojimas, labai svarbi konkurencijos veiksmų sąvoka. Įmonės konkuruoja teikdamos klientams pasiūlymą, kuris konkrečiomis aplinkybėmis yra patrauklesnis nei alternatyvių tiekėjų teikiami pasiūlymai. Nors kai kuriems pirkėjams kaina gali būti svarbiausias veiksnys, kiti veiksniai taip pat gali būti svarbūs. Pavyzdžiui, vienas iš tiekėjų gali siūlyti geresnės kokybės produktą, geresnes produkto savybes, didesnę įvairovę, geresnes paslaugas arba daugiau naujovių ir pan. Tam tikri veiksniai gali turėti įtakos tiekėjo gebėjimui sumažinti siūlomą kainą arba pagerinti produkto savybes, pavyzdžiui, tiekėjo gebėjimas pagaminti tam tikrą produkcijos kiekį mažesnėmis sąnaudomis nei konkurentai, veiksmingesni gamybos metodai ir technologijos, tiekimo šaltiniai, transportas bei logistika ir kt. Visi šie su kaina susiję ir su ja nesusiję veiksniai kartu vadinami konkurencijos veiksniais.
- (65) Susitarimu ribojama konkurencija, kaip apibrėžta 101 straipsnio 1 dalyje, jei jis gali daryti poveikį atitinkamiems konkurencijos veiksniams konkrečioje rinkoje. Susitarimu konkurencija gali būti ribojama tada, kai jame nustatytas aiškus arba numanomas įpareigojimas nekonkuruoti vieno ar kelių konkurencijos veiksmų atžvilgiu, tačiau taip pat tada, kai dėl jo sumažėja konkurencija tarp sutarties šalių arba tarp sutarties šalių ir trečiųjų šalių²³. E priede pateikiama kai kurių pagrindinių konkurencijos apribojimų, kurie gali būti aptinkami tvarumo susitarimuose, rūšių apžvalga, taip pat nurodoma, kaip skirtingų rūšių apribojimai galėtų būti taikomi praktikoje.
- (66) Kai kuriais atvejais tvarumo susitarimo pobūdis pats savaime riboja konkurenciją. Pavyzdžiui, konkurencija gali būti ribojama dėl konkuruojančių įmonių grupės susitarimo, pagal kurį jos visos savo klientams taikys vienodas kainas, pobūdžio.
- (67) Kitais atvejais konkurencija dėl paties tvarumo susitarimo pobūdžio gali būti neribojama, tačiau ją gali būti riboti tvarumo susitarimo poveikis. Tokiais atvejais tai, ar tvarumo susitarimu gali būti ribojama konkurencija, priklausys nuo kelių veiksmų, įskaitant rinkos dalį, kuriai tvarumo susitarimas daro poveikį, arba tai,

²³ Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo gairės, OL C 101, 2004 4 27, p. 97 (toliau – SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymo gairės). Pranešimo pavadinime nurodyta 81 straipsnio 3 dalis, nes jis buvo paskelbtas prieš priimant Lisabonos sutartį. Priėmus Lisabonos sutartį, Europos bendrijos steigimo sutarties 81 straipsnis tapo Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsniu.

ar esama kitų įmonių, kurios galėtų pradėti gaminti konkurencingus produktus. Tai paaiškinama taip, kad tuo atveju, kai yra pakankamai gamintojų, kuriems tvarumo susitarimas netaikomas, pirkėjai ir toliau turės konkurencingų alternatyvų, todėl mažai tikėtina, kad nagrinėjamu tvarumo susitarimu bus ribojama konkurencija.

- (68) Vykdamas tvarumo susitarimą konkurencija gali būti ribojama daugiau nei vienu būdu. Pavyzdžiui, į su gyvūnų gerove susijusią iniciatyvą gali būti įtrauktas specialus susitarimas, pagal kurį ūkininkai, atitinkantys tam tikrus gyvūnų gerovės kriterijus, privalomai taiko priemoną (susitarimas dėl priemonos laikomas susitarimu dėl kainos komponento). Tų kriterijų taip pat gali būti laikomasi tada, kai nustatomi reikalavimai dėl kiekvienam gyvūnui skirtino ploto, nes dėl to galėtų sumažėti gyvūnų, kuriuos įmanoma užauginti, skaičius (produkcijos kiekio apribojimas), arba tada, kai nustatomi konkretūs šėrimo reikalavimai (išteklių apribojimas).
- (69) Kad tvarumo susitarimui būtų taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis, konkurencijos apribojimų, nustatytų tvarumo susitarime, skaičius nėra svarbus – ji taikoma, jei susitarime yra bent vienas konkurencijos apribojimas.

1 pavyzdys. Siekdami sumažinti taršą ir apsaugoti vandens sistemas, regiono sojų augintojai nebenori naudoti cheminių trąšų. Kadangi dėl to gali sumažėti pasėlių derlius, jie yra susirūpinę, kad praras pajamų, jei šios iniciatyvos imsis tik jie. Todėl jie tarpusavyje susitaria, kad nebenaudos trąšų ir padidins savo už toną siūlomas kainas, kad išlaikytų ankstesnį pelningumo lygį.

Šiuo tvarumo susitarimu ribojama konkurencija apribojant dalyvių galimybes patiems nustatyti savo pardavimo kainas.

2 pavyzdys. Grupė ūkininkų, kurie nebenori naudoti cheminių trąšų, sukuria tvarių sojų, užaugintų nenaudojant cheminių trąšų, kokybės ženklą. Tikėtina, kad nebenaudojant cheminių trąšų sumažės derlius, taigi gali sumažėti ir ūkių pajamos. Todėl grupė daug investuoja į tai, kad būtų didinamas vartotojų informuotumas apie kokybės ženklą ir cheminių trąšų nenaudojimo naudą aplinkai, siekdama įtikinti vartotojus, kad tvarios sojos yra vertingesnės už sojas, užaugintas naudojant chemines trąšas. Bet kuris ūkininkas, kuris patvirtina, kad jo sojos užaugintos nenaudojant cheminių trąšų, gali bet kuriuo metu nuspręsti pradėti dalyvauti scheme arba joje nebedalyvauti. Priešingai nei 1 pavyzdžio susitarime, šio pavyzdžio susitarime nėra nuostatų, susijusių su kainų nustatymu.

Mažai tikėtina, kad šiame pavyzdyje nurodytu tvarumo susitarimu bus ribojama konkurencija. Taikant šią schemą konkurencija galėtų būti ribojama tada, jei prie jos prisijungtų daug sojų augintojų ir dėl to akivaizdžiai sumažėtų klientų, kurie nenori pirkti tvarių sojų, galimybės rinktis. Tačiau jei prie schemos prisijungs tik nedidelis sojų augintojų skaičius (pvz., augintojai, kurių pasiūla sudaro mažiau nei 10 proc. visos pasiūlos), tikėtina, kad bet koks konkurencijos ribojimas bus nereikšmingas, nes dėl to užaugintos produkcijos kiekis sumažės nedaug, o klientai ir toliau turės pasirinkimo alternatyvų, jei jie nenorės arba negalės už tvarias sojas mokėti daugiau.

4.2 Susitarimai, kurie nėra laikomi konkurencijos apribojimu

- (70) SESV 101 straipsnio 1 dalis taikoma ne visiems konkurentų sudarytiems tvarumo susitarimams. Kai tokiais tvarumo susitarimais nedaromas poveikis konkurencijos veiksniams, pvz., kainai, kiekiui, kokybei, pasirinkimui ar inovacijoms, mažai tikėtina, kad jais bus ribojama konkurencija. Toliau pateikti pavyzdžiai yra iliustraciniai ir neišsamūs.
- (71) Pirma, mažai tikėtina, kad tvarumo susitarimais, kurie yra susiję ne su konkurentų ekonomine veikla, o su jų vidaus elgesiu, būtų ribojama konkurencija. Pavyzdžiui, konkurentai gali siekti pagerinti bendrą pramonės šakos reputaciją ją paversdami aplinką tausojančia pramonės šaka ir šiuo tikslu susitarti taikyti priemones, kuriomis siekiama atsisakyti vienkartinį plastikinių gaminių naudojimo jų įmonės patalpose, neviršyti tam tikros aplinkos temperatūros pastatuose arba apriboti per dieną atspausdinamos medžiagos kiekį.
- (72) Antra, mažai tikėtina, kad tvarumo susitarimais dėl duomenų bazių, kuriose būtų kaupiama informacija apie tiekėjus, kurie turi tvarias vertės grandines, naudoja tvarius gamybos procesus ir tiekia tvarius išteklius, arba platintojus, parduodančius produktus tvariu būdu, nereikalaujant, kad šalys pirktų iš tų tiekėjų arba parduotų tiems platintojams, sukūrimo, būtų ribojama konkurencija pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.
- (73) Trečia, mažai tikėtina, kad konkurentų tvarumo susitarimais, susijusiais su visos pramonės šakos lygmeniu organizuojamomis informavimo kampanijomis arba kampanijomis, kuriomis didinamas klientų informuotumas apie jų vartojimo aplinkosauginį pėdsaką, kai tokios kampanijos nėra bendra tam tikrų produktų reklama, būtų ribojama konkurencija pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.
- (74) Kai tvarumo susitarimu konkurencija neribojama, SESV 101 straipsnio 1 dalis netaikoma, todėl tvarumo susitarimui nebus aktuali ir 210a straipsnyje nustatyta išimtis. Tokiais atvejais tvarumo susitarimo šalys galės toliau vykdyti susitarimą.

5 BŪTINUMAS PAGAL 210A STRAIPSNĮ

5.1 Įvadas

- (75) 210a straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis netaikoma susitarimams, kurie yra susiję su žemės ūkio produktų gamyba ar prekyba jais ir kuriais siekiama taikyti aukštesnį tvarumo standartą, nei nustatyta Sąjungos ar nacionalinėje teisėje, jeigu tais susitarimais nustatomi tik tokie konkurencijos apribojimai, kurie yra būtini tam standartui pasiekti. Todėl būtinumo sąlyga yra viena iš sąlygų, kurias ūkio subjektai turi įvykdyti, kad galėtų pasinaudoti 210a straipsnyje numatyta išimtimi.
- (76) Šiame skirsnyje paaiškinama, kaip būtinumo sąvoka turėtų būti suprantama pagal 210a straipsnį. Jame pateikiamos gairės, kaip būtinumo sąlyga taikoma įvairių konkurencijos apribojimų atveju, atsižvelgiant į taikomus tvarumo standartus. Šiuo skirsniu siekiama nustatyti ne konkrečias apribojimų, kuriuos suinteresuotosios šalys gali nustatyti savo tvarumo susitarimuose, formas ir rūšis,

o veikiau metodiką, kurią taikant būtų vertinamos aplinkybės, kuriomis pagrindinių rūšių apribojimai galėtų būti būtini siekiant tvarumo standartų, ir šią metodiką iliustruoti pateikiant neišsamių pavyzdžių.

- (77) Šalys, prieš vertindamos, ar dėl tvarumo susitarimo atsirandantis konkurencijos apribojimas yra būtinas, turi nustatyti, ar konkurencija yra ribojama (kaip paaiškinta ankstesniame skirsnyje). Jeigu nagrinėjamu tvarumo susitarimu konkurencija neribojama, ribojimo būtinumo svarstyti nereikia. Tokiais atvejais ūkio subjektai gali toliau vykdyti tvarumo susitarimą.
- (78) Galiausiai 210a straipsnyje numatytas būtinumas riboti konkurenciją turi būti vertinamas atsižvelgiant į tai, ar pasiekiamas tvarumo susitarime nurodytas standartas. Tvarumo standartas galėtų būti pasiektas tada, kai žemės ūkio produktai gaminami arba jais prekiaujama laikantis standarto.

5.2 Būtinumo sąvoka

- (79) Būtinumo sąvoka jau vartojama ES konkurencijos teisėje. SESV 101 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas gali būti netaikomas susitarimams, kuriais padedama gerinti prekių gamybą ar platinimą arba skatinti techninę ar ekonominę pažangą, kartu užtikrinant pakankamą naudą vartotojams, ir kuriais nėra: i) nustatomi apribojimai, kurie *nėra būtini* šiems tikslams pasiekti, ir ii) suteikiama galimybė suinteresuotoms įmonėms panaikinti konkurenciją, susijusią su didele atitinkamų produktų dalimi.
- (80) Pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį taikoma būtinumo sąvoka išsamiau paaiškinama SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymo gairėse ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje.
- (81) Dėl panašios SESV 210a straipsnio ir 101 straipsnio 3 dalies formuluotės metodas, kurį taikant siekiama nustatyti, ar apribojimas yra būtinas pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį, yra naudingas atspirties taškas rengiant 210a straipsnio taikymo gaires. Vis dėlto, kaip paaiškinama toliau, tarp šių dviejų straipsnių yra tam tikrų esminių skirtumų, dėl kurių būtinumo standartas neišvengiamai skiriasi.
- (82) SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymo gairėse nustatytas iš dviejų etapų sudarytas metodas, pagal kurį nustatoma, ar konkurencijos apribojimai yra būtini. Pirmajame etape siekiama išsiaiškinti, ar pats *susitarimas* (t. y. susitarimas, kuriam taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis) yra pagrįstai būtinas susitarimu siekiamam veiksmingumo lygiui pasiekti, o antrajame etape vertinama, ar dėl susitarimo atsiradę *individualūs* konkurencijos *apribojimai* yra pagrįstai būtini tam veiksmingumo lygiui pasiekti.
- (83) Nors vertinant būtinumą pagal 210a straipsnį taip pat taikomas iš dviejų etapų sudarytas metodas, šis metodas negali būti taikomas taip, kaip iš dviejų etapų sudarytas metodas taikomas vertinant būtinumą pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį. ES teisėkūros institucijos (t. y. ES Parlamentas ir ES Taryba) priėmė 210a straipsnį, kad sukurtų sistemą, kurią taikant būtų galima netaikyti SESV 101

straipsnio 1 dalies²⁴. Atsižvelgdamos į tai, kad žemės ūkio srityje svarbu pasiekti tam tikrus tvarumo standartus, ES teisėkūros institucijos laikėsi nuomonės, jog tam, kad tvarumo susitarimui būtų galima taikyti 210a straipsnyje numatytą išimtį, jis turėtų atitikti kitokias sąlygas nei sąlygos, kurias reikalaujama atitikti norint pasinaudoti išimtimi pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį. Pavyzdžiui, norint taikyti 210a straipsnyje numatytą išimtį nėra reikalaujama, kad tvarumo susitarimo šalys užtikrintų pakankamą su šiuo susitarimu susijusią naudą vartotojams, tačiau šis reikalavimas taikomas SESV 101 straipsnio 3 dalies atveju. Todėl tikrinimo standartas, taikomas vertinant konkurencijos apribojimo pobūdį ir intensyvumą pagal SESV 210a straipsnį, skiriasi nuo tikrinimo standarto, taikomo SESV 101 straipsnio 3 dalies atveju. Tai, be kita ko, reiškia, kad apribojimai, kurie SESV 101 straipsnio 1 dalies atveju būtų laikomi rimtais apribojimais (pvz., susitarimai dėl kainų nustatymo arba gamybos apimties sumažinimo), taikomi pagal 210a straipsnį gali būti laikomi būtinais, jei tenkinamos toliau išdėstytos sąlygos, ir tokie apribojimai greičiausiai neatitiktų SESV 101 straipsnio 3 dalies sąlygų.

5.3 1 etapas. Tvarumo susitarimo būtinumas

- (84) Pirmajame būtinumo vertinimo pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį etape siekiama išsiaiškinti, ar pats tvarumo susitarimas yra pagrįstai būtinas susitarimu siekiamam veiksmingumo lygiui pasiekti. Analogiškai pirmajame vertinimo pagal 210a straipsnį etape siekiama nustatyti, ar tvarumo susitarimas yra pagrįstai būtinas siekiamam tvarumo standartui pasiekti. Tai reiškia, kad tvarumo standartas turėtų būti pasiekiamas konkrečiai tuo nagrinėjamu susitarimu. Praktinė to reikšmė paaiškinama šiame skirsnyje, kuriame nagrinėjamas pirmasis etapas.
- (85) Apskritai, atsižvelgiant į 210a straipsnio pobūdį, tvarumo susitarimą turėtų sudaryti viena arba daugiau nuostatų. Į kiekvieną tvarumo susitarimą turėtų įeiti bent jau nuostata, pagal kurią ūkio subjektai susitartų kolektyviai taikyti tvarumo standartą, kuris yra aukštesnis nei privalomomis ES arba nacionalinėmis taisyklėmis nustatytas standartas. Ūkio subjektams gali reikėti susitarti ne tik dėl tvarumo standarto, bet ir dėl vieno ar daugiau kitų klausimų, susijusių su žemės ūkio produktų gamyba ar prekyba jais, kad jie galėtų veiksmingai parengti arba įgyvendinti tvarumo standartą. Tokios nuostatos galėtų būti susijusios su konkurencijos veiksniais, pavyzdžiui, kaina, už kurią produktas parduodamas, jo gamybai reikalingų išteklių kaina, gaminamo produkto kiekiu, platinimo ar pardavimo būdu, produkto sertifikavimu ir kt.
- (86) Vertinant tvarumo susitarimo būtinumą, kiekviena susitarimo nuostata turi būti vertinama atskirai. Pavyzdžiui, nors tam tikro tvarumo susitarimo atveju nuostatos dėl kainos gali būti pagrįstai būtinos tam, kad būtų pasiektas tam tikras tvarumo standartas, kitos nuostatos (pvz., dėl produkcijos kiekio) gali nebūti pagrįstai būtinos. Taip yra todėl, kad problemą, kurią siekiama išspręsti nuostata

²⁴ Pagal SESV 42 straipsnį, konkurencijos taisyklėms skirtos Sutarties skyriaus nuostatos žemės ūkio produktų gamybai ir prekybai jais taikomos tik tokiu mastu, kokį nustato Europos Sąjungos Parlamentas ir ES Taryba.

dėl produkcijos kiekio, šalys gali veiksmingai išspręsti vienašališkai, o ne bendradarbiaudamos, arba todėl, kad sprendžiama problema galėtų būti taip pat veiksmingai išspręsta taikant mažiau konkurenciją ribojančias nuostatas.

- (87) Vis dėlto ūkio subjektai taip pat turi įvertinti tvarumo susitarimą kaip nuostatų visumą, kad nustatytų, ar kartu įgyvendinant skirtingas nuostatas pasiekiamas nustatytas tvarumo standartas. Tai išsamiau aptariama 5.3.1 ir 5.3.2 skirsniuose.
- (88) Be to, kuo mažiau tvarumo standartas, kurio siekia ūkio subjektai, padidinamas (palyginti su tuo, kas jau nustatyta ES arba nacionalinėje teisėje), tuo mažesnė tikimybė, kad ūkio subjektams reikės bendradarbiauti arba kad pasirinkti apribojimai turėtų būti rimtesni ar intensyvesni.

1 pavyzdys. Vynuogių augintojai, uždirbantys nedidelį pelną ir įsikūrę tam tikrame regione, priima kolektyvinį sprendimą sumažinti cheminių pesticidų naudojimą 52 proc.; pagal teisės aktais nustatytą standartą jį sumažinti reikalaujama tik 50 proc. Jie nusprendžia, kad cheminių pesticidų naudojimą sumažins pirkdami ekologiškus pesticidus. Papildomos išlaidos, kurias augintojai patiria pirkdami ekologiškus pesticidus, yra šiek tiek didesnės nei išlaidos, kurias jie patirtų pirkdami cheminius pesticidus. Kad pasiektų šį standartą, augintojai priima kolektyvinį sprendimą nustatyti kainą, kurią jie taikytų parduodami tvaresnes vynuoges. Atsižvelgiant į tai, kad ekologiški pesticidai yra šiek tiek brangesni, o augintojų uždirbamas pelnas yra mažas ir todėl jie nėra suinteresuoti kiekvienas atskirai patirti šių išlaidų, tikėtina, kad bendradarbiavimas bus būtinas. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad tvarumas, kurio siekiama susitarimu, yra tik nedaug didesnis, mažai tikėtina, kad kolektyvinis susitarimas nustatyti vartotojams taikomą kainą bus reikalingas. Nors dėl susitarimo nustatyti kainą augintojai gautų pakankamą atlygį ir būtų užtikrinama, kad standartas būtų pasiektas, atrodo, kad esama mažiau ribojančios alternatyvos. Atrodo, kad šiuo atveju priimti kolektyvinį susitarimą sumažinti pesticidų naudojimą dar 2 proc. būtų mažiausiai ribojantis būdas pasiekti standartą, atsižvelgiant į tai, kad papildomos išlaidos perkant ekologiškus pesticidus yra mažos ir kad jas patirtų visi regiono augintojai. Taip būtų užkirstas kelias tam, kad kai kurie gamintojai nebegalėtų konkuruoti dėl patirtų papildomų išlaidų.

2 pavyzdys. Siekdami pagerinti mėsai auginamų vištų gerovę, gamintojai susitaria kasmet tikrinti vištoms tiekiamo geriamo vandens kokybę. Patikrų tikslas – įvertinti vandens teršalų, pvz., sunkiųjų metalų ir cheminių medžiagų, kiekį ir, nustačius pernelyg didelį tokių teršalų kiekį, spręsti šią problemą. Pagal susitarimą gamintojai turi patys atlikti patikras naudodami įperkamą įrangą, kurią reikėtų įsigyti tik kartą ir kuriai naudoti nėra reikalingos mokslinės žinios. Nėra konkretaus ES ar nacionalinio standarto, pagal kurį būtų reikalaujama atlikti tokias patikras; taikomas tik bendras reikalavimas gyvūnams tiekti geriamąjį vandenį. Dėl kasmet atliekamų vandens patikrų gamybos sąnaudos šiek tiek padidėja. Todėl paukštienos gamintojai susitaria su paukštienos pirkėjais dėl išimtinio pirkimo įsipareigojimo, kad būtų tikri, jog susigrąžins patirtas papildomas išlaidas, nes jų produkcija bus įsigyta. Atsižvelgiant į tai, kad gyvūnų gerovė padidės nedaug, mažai tikėtina, kad paukštienos gamintojams

bendradarbiauti būtina. Kiekvienas gamintojas galėtų veiksmingai pasiekti šį standartą savarankiškai, nes kitų gamintojų žinios ar patirtis jam nėra reikalinga. Be to, atskirai veikiantis gamintojas galėtų pasiekti tvarumo standartą nepatirdamas didelių papildomų išlaidų, dėl kurių jis atsidurtų mažiau palankioje padėtyje, palyginti su kitais gamintojais, kurie taip pat įgyvendintų šį standartą. Be to, net jei bendradarbiavimas būtų laikomas būtinu, mažai tikėtina, kad gamintojams būtina susitarti su pirkėjais dėl išimtinio pirkimo įsipareigojimų, atsižvelgiant į palyginti mažas išlaidas, kurias gamintojai patirtų atlikdami vandens kokybės patikras.

- (89) Galiausiai apribojimo būtinumą reikia įvertinti atsižvelgiant į faktines aplinkybes, kuriomis tvarumo susitarimas taikomas, taip pat į rinkos struktūrą, ekonominę riziką, susijusią su tvarumo susitarimu, ir šalims taikomas paskatas. Kuo sunkiau įsitikinti, kad susitarime numatytas tvarumo standartas bus pasiektas, tuo didesnė tikimybė, kad konkurencijos apribojimas gali būti būtinas siekiant užtikrinti, kad standartas būtų pasiektas.

5.3.1 Ar tvarumo standartas taip pat gali būti pasiektas veikiant atskirai?

- (90) Siekiant įvertinti, ar tvarumo susitarimas yra pagrįstai būtinas tvarumo standartui pasiekti, būtina įvertinti, ar šalys gali pasiekti tvarumo standartą veikdamos atskirai, o ne bendradarbiaudamos. Todėl ūkio subjektai turi nurodyti, kodėl bendradarbiavimas jiems yra reikalingas ir kodėl jie negalėtų pasiekti standarto savarankiškai. Atlikdami šį vertinimą jie turi atsižvelgti į rinkos sąlygas ir verslo realijas, su kuriomis jie susiduria ir kurios yra susijusios su atitinkamo tvarumo standarto siekiu. Tais atvejais, kai tvarumo standartą būtų galima pasiekti individualiais veiksmais, tačiau bendradarbiaudami ūkio subjektai galėtų jį pasiekti greičiau ir pigiau bei turėtų dėti mažiau pastangų, bendradarbiavimas gali būti laikomas pagrįstai būtinu, kad būtų pasiektas standartas, tačiau ūkio subjektai vis tiek turėtų pagrįsti, kodėl susitarime numatyti konkurencijos apribojimai yra būtini, kaip paaiškinta 5.4.2 skirsnyje.
- (91) Pavyzdžiui, jei žemės ūkio produktų gamintojai negali pasiekti tvarumo standarto, nes jiems trūksta reikiamos patirties ar žinių konkrečioje srityje, bendradarbiavimas su įvairiuose žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės lygmenyse veikiančiais kitais ūkio subjektais, kurie turi tokios patirties ar žinių, gali būti būtinas. Tačiau jei žemės ūkio produktų gamintojai tokių žinių galėtų lengvai gauti patys, neinvestuodami nei daug laiko, nei pinigų, mažai tikėtina, kad jiems reikės bendradarbiauti, kad pasiektų standartą.
- (92) Tačiau jei žemės ūkio produktų gamintojai nėra suinteresuoti patirti reikalingų išlaidų arba investuoti į infrastruktūrą, kad pasiektų tvarumo standartą, nes šių išlaidų ar šių investicijų jie negalėtų susigrąžinti, arba yra nepajėgūs tas išlaidas ar investicijas patirti savarankiškai, bendradarbiavimas su įvairiuose žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės lygmenyse veikiančiais kitais ūkio subjektais, norinčiais bendrai finansuoti tvarumo standarto siekimą, galėtų būti būtinas siekiant tvarumo standarto. Priešingai, jei norint pasiekti tvarumo standartą reikalingos investicijos, kurių suma prie sezoninių ar metinių investicijų, kurias

gamintojai bet koku atveju vykdytų savo įprastame gamybos procese, būtų prisidedama tik nedaug, gamintojų bendradarbiavimas gali būti nebūtinas.

- (93) Be to, jei tvaresnė produkto gamyba arba tvaresnė prekyba juo yra pelninga tik tuo atveju, jei tvariai pagaminamas didesnis to produkto kiekis arba tvariai prekiaujama didesniu to produkto kiekiu, ūkio subjektų susitarimas tvariai gaminti tam tikrą produktą arba juo tvariai prekiauti galėtų būti laikomas būtinu. Tokie atvejai galėtų būti, pavyzdžiui, logotipų ir (arba) ženklų naudojimas siekiant nurodyti produktus, kurie atitinka tam tikrus tvarumo reikalavimus, taip įgyjant didesnį vartotojų pasitikėjimą, arba platformos, suteikiančios gamintojams galimybę dalytis novatoriška įranga ir tokios įrangos pirkimo ir (arba) priežiūros išlaidomis, naudojimas siekiant gaminti tvariau. Pirmuoju atveju, ku daugiau žmonių vykdo tvarią gamybą ir naudoja atitinkamą logotipą, tuo labiau tikėtina, kad mažmenininkai ir vartotojai šį logotipą suvoks kaip patikimą, o tai didina ekonominę grąžą, kurią gali gauti gamintojai, parduodantys šiuo logotipu paženklintus produktus. Antruoju atveju, ku daugiau gamintojų sutinka naudotis platforma ir suteikia galimybę kitiems naudotis savo įranga, tuo platformoje naudingiau dalyvauti kiekvienam atskirai veikiančiam gamintojui.
- (94) Gali pasitaikyti atvejų, kai ūkio subjektams reikia bendradarbiauti, nes jiems nebendradarbiaujant kiltų pavojus, kad kiekvienas ūkio subjektas skirs daug išteklių ir laiko skirtingiems gamybos metodams, skirtiems tvarumo standartui pasiekti, sukurti.
- (95) Tačiau gali būti atvejų, kai bendrai sukurtu gamybos metodu veiksmingumas neužtikrinamas ir kai dėl gamintojo savarankiškai sukurtu individualaus gamybos metodo sukuriamą didesnę pridėtinę vertę, nes konkuruojant su kitais ūkio subjektais standartas pasiekiamas greičiau. Taip pat gali būti atvejų, kai bendradarbiaudami ūkio subjektai negalėtų pasiekti tvarumo standarto daug mažesnėmis investicijomis per jam pasiekti reikalingą laiką ar atsižvelgiant į jam pasiekti reikalingus išteklius, palyginti su investicijomis, kurių reikėtų standarto siekiant savarankiškai. Tokiais atvejais bendradarbiavimas gali būti laikomas nebūtinu.
- (96) Taip pat gali būti atvejų, kai ūkio subjektams reikia bendradarbiauti, kad jie galėtų veiksmingai spręsti nepakankamo informacijos apie perkamų produktų tvarumo savybes teikimo vartotojams problemą. Individualiais veiksmais gali būti neįmanoma veiksmingai atkreipti vartotojų dėmesio į šį aspektą ir įtikinti juos pirkti tvaresnius produktus. Tačiau individualių veiksmų gali pakakti tais atvejais, kai esama vartotojų, kurių tvaresnio produkto paklausa yra nepatenkinta, o atskiri gamintojai nepakankamai aiškiai nurodo savo gaminamų produktų tvarumo naudą, bet tokią informaciją kiekvienas gamintojas nesunkiai gali pateikti savarankiškai.
- (97) Jei savarankiškai veikiantis ūkio subjektas taikydamas metodą tvarumo standartui pasiekti dėl savo pradininko statuso atsidurtų nepalankioje padėtyje, bendradarbiavimas gali būti būtinas siekiant neleisti konkurentams pasinaudoti pradininko investicija, nes priešingu atveju konkurentai galėtų paprasčiausiai įgyvendinti pradininko sukurtą metodą nepatirdami jokių išlaidų. Vis dėlto, jei

pradininkas intelektualinės nuosavybės teisėmis galėtų užkirsti kelią konkurentams taikyti šį metodą nemokant jam kompensacijos, ūkio subjektams gali būti nebūtina bendradarbiauti, kad jie pasiektų standartą.

- (98) Atskirai veikiantis ūkio subjektas dėl savo pradininko statuso taip pat gali atsidurti nepalankioje padėtyje tuo atveju, kai nori gaminti tvaresnį produktą, kurio kaina yra gerokai didesnė už netvarios alternatyvos kainą. Tokiu atveju ūkio subjektui galėtų būti sunku parduoti tvaresnį produktą, nes jo klientai, veikiantys tolesnės grandies rinkoje, gali nebūti suinteresuoti siūlyti aukštesnės kainos produktą galutiniams vartotojams, nes tikėtina, kad tie vartotojai ir toliau pirktų pigesnę alternatyvą. Dėl to mažai tikėtina, kad tvarus produktas patektų į rinką. Tokiu atveju ūkio subjektų bendradarbiavimas gali būti būtinas siekiant užtikrinti, kad bent kai kurie vartotojai pirktų tvaresnį produktą ir taip būtų pasiektas standartas.
- (99) Ūkio subjektai turi ne tik nustatyti priežastis, dėl kurių jie turėtų bendradarbiauti, bet ir atsižvelgti į tai, kad jeigu tvarumo susitarimas yra susijęs su tvarumo standartu, už kurio pasiekimą jie asmeniškai gautų atlygį arba subsidijas iš valdžios institucijos, jiems reikėtų atidžiai įvertinti, ar būtina bendradarbiauti, kad būtų pasiektas aptariamas standartas. Jeigu, viena vertus, aptariamo atlygio ar subsidijos pakanka, kad ūkio subjektai galėtų savarankiškai patirti išlaidas, būtinas tvarumo standartui pasiekti, jiems gali nereikėti bendradarbiauti, kad pasiektų šį standartą. Kita vertus, jei atlygis arba subsidija padengtų tik dalį išlaidų, kurios būtų patirtos siekiant tvarumo standarto, ūkio subjektams gali reikėti bendradarbiauti, kad būtų padengtos nekompensuotos išlaidos.
- (100) Kai kuriais atvejais vartotojai produktus, kurie yra tvaresni, laiko vertingesniais ir gali būti linkę už juos mokėti didesnę kainą nei už mažiau tvarias alternatyvas. Tokiais atvejais ūkio subjektų bendradarbiavimas siekiant tvarumo standarto gali būti nereikalingas, nes ūkio subjektai gali būti pajėgūs finansuoti būtinas investicijas į tvaresnių produktų gamybą arba prekybą jais taikydami didesnes kainas vartotojams.

5.3.2 Tvarumo susitarimo nuostatos (-ų) būtinumas

- (101) Tvarumo susitarimo šalys, įsitikinusios, kad veikdamos atskirai negali pasiekti tvarumo standarto, turės įvertinti, ar skirtingomis susitarimo nuostatomis, pvz., susijusiomis su kaina, produkcijos kiekiu, inovacijomis, platinimu ir kt., ribojama konkurencija, ir tuo atveju, kai ji yra ribojama, ar jos yra būtinos siekiant tvarumo standarto. Šiame pirmajame būtinumo vertinimo pagal 210a straipsnį etape ūkio subjektai turi palyginti nuostatų, dėl kurių jie susitaria, rūšis (pvz., nuostatą dėl kainos ir nuostatą dėl sertifikavimo). Dėl nuostatos atsirandančių konkurencijos apribojimų būtinumo vertinimas (pvz., kainų nustatymas, palyginti su kainos priemoka) atliekamas antrajame vertinimo pagal 210a straipsnį etape.
- (102) Praktiškai, kad tvarumo susitarimo šalys galėtų suprasti, ar tam tikra nuostata yra būtina tvarumo standartui pasiekti, jos turi nustatyti problemas, dėl kurių jos tokio standarto pasiekti negali. Kiekvienos tokios problemos atveju ūkio subjektai turi įvertinti, kokia nuostata būtų tinkama jai išspręsti, kad būtų pasiektas atitinkamas tvarumo standartas. Gali būti atvejų, kai esama alternatyvių nuostatų, kurios

galėtų būti tinkamos nagrinėjamai problemai išspręsti, kad būtų galima pasiekti standartą. Jeigu galima rinktis iš dviejų ar daugiau tokių nuostatų, būtina yra ta nuostata, kuria konkurencija ribojama mažiausiai. Taip pat gali būti atvejų, kai dvi ar daugiau tinkamų nuostatų yra vienodai ribojančios ir (arba) kai mažiausiai ribojančios nuostatos taikymas gali būti labai sudėtingas; tokiu atveju ūkio subjektai gali laisvai pasirinkti, kurią nuostatą taikyti, jeigu laikomasi kitų būtinumo vertinimo reikalavimų, nurodytų 5.4 skirsnyje.

(103) Pavyzdžiui, ūkio subjektai gali susidurti su šiomis problemomis:

- (a) jei problema susijusi su vartotojų pasitikėjimo tvarumo standartu trūkumu, tam tikros nuostatos gali būti tinkamos šiai problemai spręsti, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes. Tai gali būti nuostata, pagal kurią reikalaujama naudoti nepriklausomą sertifikavimo sistemą ir sukurti logotipą ir (arba) ženklą ir (arba) nuostata dėl bendro produktų pardavimo skatinimo ir komercializacijos. Priešingai, nuostata, susijusi su gamintojų taikoma kaina arba tolesnės grandies pirkėjams tiekiamais gaminių kiekiais, vargu ar būtų tinkama, nes ją taikant vartotojų pasitikėjimas tvarumo standartu nepadidėtų.

Jei dvi pirmiau nurodytos potencialiai tinkamos nuostatos yra vienintelės tinkamos galimybės vartotojų pasitikėjimo trūkumo problemai spręsti, tikėtina, kad nuostata dėl nepriklausomos sertifikavimo sistemos naudojimo ir logotipo ir (arba) ženklo sukūrimo bus ta, kuria bus mažiausiai ribojama konkurencija, ir todėl bus laikoma būtina;

- (b) jei problema susijusi su žinių apie tvaresnius gamybos metodus ir atitinkamos patirties trūkumu, tam tikros nuostatos gali būti tinkamos šiai problemai spręsti, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes. Tai galėtų būti nuostata, susijusi su keitimusi informacija apie gamybos metodus (pvz., apie tam tikrų išteklių ar įrangos naudojimą ir t. t.), nuostata, susijusi su tam tikros veiklos, infrastruktūros, įrangos ir kt. sutelkimu, arba nuostata, susijusi su bendra mokslinių tyrimų ir plėtros veikla. Tačiau mažai tikėtina, kad ši problema būtų tinkamai išspręsta taikant nuostatą, susijusią su galimu pagaminti produktų kiekiu, produktų platinimu arba pardavimo skatinimu, nes ją taikant ūkio subjektai, norintys užsiimti tvaresne gamyba, neįgytų daugiau žinių ar patirties.

Jei pirmiau nurodytos trys potencialiai tinkamos nuostatos yra vienintelės, kuriomis galima spręsti žinių ir patirties gamybos srityje trūkumo problemą, tikėtina, kad nuostata dėl bendrų mokslinių tyrimų ir plėtros bus ta, kuria konkurencija ribojama mažiausiai, ir todėl bus laikoma būtina. Jei nuostatos dėl keitimosi informacija apie gamybos metodus ir dėl veiklos sutelkimo būtų vienintelės dvi potencialiai tinkamos nuostatos, turėtų būti atliktas išsamus konkretaus atvejo aplinkybių vertinimas. Neturint tokios informacijos neįmanoma nurodyti, kuri nuostata būtų mažiausiai ribojanti;

- (c) jei problema susijusi su netikrumu dėl produkto komercializacijos (nežinomas kiekis, kurį galima parduoti), tam tikros nuostatos gali būti tinkamos šiai problemai spręsti, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes. Tai gali būti nuostata, susijusi su kai kurių klientų įsipareigojimais pirkti (pvz., per metus nupirkti minimalų produkto kiekį) ir (arba) nuostata, kuria

nustatomi konkretūs paskirstymo tarp gamintojų arba tarp gamintojų ir jų klientų susitarimai (klientų paskirstymas, išimtinės tiekimo ar pirkimo teisės). Tačiau mažai tikėtina, kad nuostata, susijusi su kaina, už kurią produktai gali būti perparduodami tolesnės grandies rinkoje, arba nuostata, kurią taikant nutraukiama alternatyvių netvarių produktų gamyba, būtų tinkamos, nes jomis sprendžiamos kitos problemos, nesusijusios su netikrumu dėl komercializacijos apimties.

Jeigu dvi pirmiau nurodytos potencialiai tinkamos nuostatos (susijusios su įsipareigojimais pirkti ir paskirstymo susitarimais) yra vienintelės nuostatos, kuriomis sprendžiama netikrumo dėl komercializacijos apimties problema, reikia išsamiai įvertinti konkretaus atvejo aplinkybes. Neturint tokios informacijos neįmanoma nurodyti, kuri nuostata būtų mažiausiai ribojanti;

- (d) jeigu problema susijusi su papildomų išlaidų, patiriamų dėl standarto laikymosi, padengimu, tam tikros nuostatos gali būti tinkamos šiai problemai spręsti, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes. Tai galėtų būti nuostatos, susijusios su tam tikrais pirkėjų mokėjimais ar įsipareigojimais dėl kainos arba su įsipareigojimais pirkti minimalų produktų kiekį. Tačiau mažai tikėtina, kad nuostata, kuria užkertamas kelias kurti kitus tvarius ar netvarius produktus, būtų tinkama, nes ją taikant nebūtų tiesiogiai mažinamos gamybos pagal atitinkamą tvarumo standartą sąnaudos.

Jeigu dvi pirmiau nurodytos potencialiai tinkamos nuostatos (susijusios su pirkėjų mokėjimais ir (arba) įsipareigojimais dėl kainų ir su įsipareigojimais pirkti minimalų produktų kiekį) yra vienintelės nuostatos, kuriomis sprendžiama papildomų išlaidų, patiriamų dėl tvarumo standarto laikymosi, padengimo problema, turi būti atliktas išsamus atvejo aplinkybių vertinimas. Neturint tokios informacijos neįmanoma nurodyti, kuri nuostata būtų mažiausiai ribojanti;

- (e) jeigu problema susijusi su vartotojų žinių apie pridėtinę vertę, sukuriama tvariau gaminant ar tvariau parduodant produktą, trūkumu, šiai problemai spręsti gali būti tinkama nuostata, susijusi su bendru gamintojų arba tolesnės grandies klientų vykdomu produkto pardavimo skatinimu. Tačiau mažai tikėtina, kad nuostata, susijusi su klientų ar rinkos pasiskirstymu, būtų tinkama, nes ji neturėtų teigiamo poveikio vartotojo žinioms apie tvaresnės gamybos ar tvaresnio pardavimo pridėtinę vertę.

Tokiu atveju, kai yra tik viena nuostata (bendrai vykdomas pardavimo skatinimas), tinkama šiai problemai spręsti, ji taip pat laikoma mažiausiai ribojančia nuostata, taigi ir būtina nuostata;

- (f) jeigu problema susijusi su nepalankia padėtimi, kurioje pradininkas atsidūrė dėl savo pradininko statuso (konkuruoja su ne tokiais tvariais alternatyviais produktais, kurie yra pigesni), tam tikros nuostatos gali būti tinkamos šiai problemai spręsti, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes. Tai, be kita ko, galėtų būti nuostata, susijusi su bendrai vykdomu tvaresnio produkto skatinimu, nuostata, susijusi su mažmenininkų įsipareigojimu patenkinti dalį savo poreikių perkant iš tvaresnio produkto gamintojų (nustatant visų pakeičiamų produktų procentinę dalį), arba nuostata, susijusi su tam tikro skaičiaus mažmenininkų įsipareigojimu patenkinti savo poreikius perkant tik

iš tvaraus produkto gamintojų. Tačiau nuostata dėl gamintojų keitimosi informacija apie gamybą nėra tinkama, nes ja nesprendžiamas perkamų produktų pakeitimo klausimas.

Jeigu trys pirmiau nurodytos nuostatos (dėl bendrai vykdomo pardavimo skatinimo, minimalaus perkamo kiekio ir išimtinio pirkimo) yra vienintelės nuostatos, tinkamos spręsti dėl pradininko nepalankios padėties konkuruojant su ne tokiais tvariais alternatyviais produktais, kurie yra pigesni, problemą, tikėtina, kad nuostata, kuri būtų mažiausiai ribojanti (taigi ir būtina), būtų nuostata, susijusi su bendrai vykdomu tvaraus produkto skatinimu. Jeigu nuostatos dėl mažmenininkų perkamo minimalaus kiekio ir mažmenininkų vykdomo išimtinio pirkimo būtų vienintelės tinkamos galimybės, tikėtina, kad nuostata dėl minimalaus perkamo kiekio būtų mažiausiai ribojanti ir todėl būtina.

- (104) Atlikdami pirmiau nurodytą vertinimą, ūkio subjektai turi apsvarstyti realias, ne tik hipotetines, nuostatas, kuriomis būtų galima pasiekti tvarumo standartą, alternatyvas.
- (105) Jeigu ūkio subjektai pasirenka vieną iš alternatyvių nuostatų, t. y. nuostatą, kuri:
  - i) nėra tinkama tam tikrai problemai, dėl kurios jie negali pasiekti atitinkamo tvarumo standarto, spręsti ir (arba) ii) nėra mažiausiai ribojanti, palyginti su kitomis nuostatomis, jų pasirinkta konkreti nuostata būtų laikoma nesuderinama su 210a straipsniu ir todėl jai nebūtų taikoma išimtis. Jeigu tvarumo susitarime taip pat yra kitų nuostatų, kuriomis sprendžiamos kitos problemos, dėl kurių ūkio subjektai negali pasiekti tvarumo standarto, šios nuostatos gali būti laikomos būtinomis ir joms gali būti taikomas 210a straipsnis, jei taikant tik jas, t. y. netaikant nuostatos, kuri būtų pripažinta negaliojančia, būtų pasiektas atitinkamas tvarumo standartas.
- (106) Galiausiai ūkio subjektai turi atsižvelgti į tai, kad nuostatos, kuriomis ribojamas laisvas prekių ar paslaugų judėjimas ir taip padalijama ES vidaus rinka, iš principo nėra laikomos būtinomis taikant 210a straipsnį.

5.4 2 etapas. Konkurencijos apribojimų būtinumas

- (107) Jeigu tvarumo susitarimo sudarymas yra pagrįstai būtinas atitinkamam tvarumo standartui pasiekti, reikia nustatyti, ar kiekvienas susitarimu nustatytas konkurencijos apribojimas yra būtinas tvarumo standartui pasiekti.
- (108) Taikant 210a straipsnį, konkurencijos apribojimas laikomas būtinu tvarumo standartui pasiekti, jei apribojimas yra pagrįstai reikalingas, kad būtų pasiektas atitinkamas tvarumo standartas. Tai priklauso ir nuo apribojimo pobūdžio, ir nuo jo intensyvumo.

5.4.1 Apribojimo pobūdis

- (109) Apribojimo pobūdžio sąvoka susijusi su konkurencijos veiksmu, kuris yra ribojamas tvarumo susitarimo nuostata (-omis) (pvz., kaina, produkcijos kiekiu, kokybe, pasirinkimu arba inovacijomis). Atliekant analizę pirmajame etape visų pirma siekiama nustatyti, ar tam tikros rūšies nuostata buvo tinkama kliūtims, dėl

kurių nebuvo galima pasiekti tvarumo standarto, pašalinti ir ar yra alternatyvių nuostatų, kuriomis ši problema būtų tinkamai sprendžiama mažiau ribojančiu būdu. O antrajame etape visų pirma siekiama nustatyti, ar konkurencijos apribojimas, numatytas kiekvienoje tvarumo susitarimo nuostatoje, yra mažiausiai ribojantis ir juo sudaromos sąlygos pasiekti atitinkamą standartą.

- (110) Nustatant apribojimo pobūdį reikia atsižvelgti į: i) tai, koku būdu konkretus konkurencijos veiksnys ribojamas atskira nuostata, ir ii) tai, ar mažiau ribojanti alternatyva yra realistiška. Taikant tokią realistišką alternatyvą turėtų būti įmanoma pasiekti norimą tvarumo standartą darant mažesnę neigiamą poveikį konkurencijai. Tvarumo susitarimo šalys turi pasirinkti apribojimą, kuriuo daromas mažiausias neigiamas poveikis konkurencijai ir kurį nustačius pasiekiamas tvarumo standartas.
- (111) Jeigu nuostata yra susijusi su kainomis, vertinant apribojimo pobūdį ūkio subjektams gali reikėti susitarti dėl to, kokį apribojimą pasirinkti, t. y. apribojimą nustatant kainas, taikant minimalią kainą ar priemoną arba kitokį galimybes nustatyti kainą apribojimą. Pavyzdžiui, jei dėl tvarumo standarto laikymosi ūkio subjektai patirtų išlaidų, kurias būtų galima nesunkiai atskirti nuo kitų išlaidų, kurias jie patirtų bet koku atveju, kainos priemoną galėtų būti tinkamas apribojimas. Taip yra todėl, kad priemoną būtų atspindėtos išlaidos, kurias ūkio subjektai patirtų laikydamiesi tvarumo standarto, tačiau nebūtų atsižvelgiama į kitas išlaidas, kurias jie patirtų nepriklausomai nuo to, ar standarto būtų laikomasi.
- (112) Pavyzdys šiuo atveju būtų nuostata, pagal kurią reikalaujama mokėti tam tikrą sumą, kuria vištų augintojams būtų kompensuojamas ekologiškų pašarų naudojimas vietoj tradicinių pašarų. Šios nuostatos alternatyva galėtų būti nuostata, pagal kurią būtų nustatyta tokia kaina, kurią pirkdami vištą mokantys perdirbėjai kompensuotų papildomas gamintojų išlaidas, patiriamas naudojant ekologiškus pašarus. Šiuo atveju susitarimas dėl kainos, už kurią perdirbėjai gali pirkti vištas, nustatymo greičiausiai būtų labiau ribojantis nei susitarimas dėl papildomo mokėjimo, kuris būtų atskirtas nuo pirkimo kainos, nes pastaruoju apribojimu poveikis būtų daromas tik vienai visos už vištieną mokamos kainos sudedamajai daliai, taip paliekant galimybę konkuruoti kitomis sudedamosiomis dalimis, lemiančiomis visą vištienos kainą (pvz., susijusiomis su infrastruktūra, žemės tvarkymu, vandens tiekimu, elektros energijos tiekimu ir kt.). Tačiau jei siekiant tvarumo standarto atsirastų papildomų išlaidų visame gamybos procese, nustatyti kainą, už kurią gamintojai galėtų pirkti vištas, galėtų būti pagrįstai būtina. Taip galėtų būti, pavyzdžiui, tuo atveju, kai tvarumo standartas yra susijęs su bendrais didesniais vištų gerovės reikalavimais, susijusiais su tvaresnio maisto tiekimu, laikymu erdvesniuose narvuose, ilgesniu buvimu lauke ir kt.
- (113) Tuo atveju, kai taikoma nuostata, susijusi su tuo, kiek savo poreikių pirkėjai patenkina pirkdami iš gamintojų, kurie yra tvarumo susitarimo šalys, vertinant apribojimo pobūdį ūkio subjektams gali reikėti nuspręsti, ar susitarti dėl reikalavimų pirkti minimalų kiekį, ar dėl reikalavimų pirkti fiksuotą kiekio dalį, ar dėl kito pirkimo įsipareigojimo. Jei gamintojai turi užsitikrinti, kad parduos pakankamą savo produktų kiekį, kad galėtų padengti patirtas išlaidas, tačiau nežino tikslaus reikiamo kiekio, susitarimas dėl minimalaus kiekio galėtų būti mažiausiai ribojanti nuostata tvarumo standartui pasiekti. Pavyzdžiui, jei tvarumo standartu siekiama sumažinti atsparumą antimikrobinėms medžiagoms

uždraudžiant naudoti antimikrobines medžiagas ir vietoj to auginti antis naudojant alternatyvas (pvz., vakcinas, probiotikus, prebiotikus ir kt.), gamintojams gali reikėti užsitikrinti, kad jie galės parduoti minimalų antienos kiekį per metus, kad galėtų padengti papildomas išlaidas, patiriamas naudojant antimikrobinių medžiagų alternatyvas. Tačiau jei mėsos, kurią galima perdirbti, kiekis yra ribotas, gali būti pagrįstai reikalinga nustatyti tikslų arba didžiausią kiekį, siekiant užtikrinti, kad visa pagaminta antiena būtų veiksmingai perdirbta.

5.4.2 *Apribojimo intensyvumas*

- (114) Nustatant apribojimo intensyvumą reikia įvertinti kiekybinį apribojimo lygį (kainos, produkcijos kiekio ir galbūt kokybės, pasirinkimo ir naujovių) ir apribojimo trukmę.

5.4.2.1 Kiekybinis apribojimo lygis

- (115) Kiekybiniu apribojimo lygiu matuojamas galimas nagrinėjamo apribojimo poveikis atitinkamiems konkurencijos veiksniams. Kiekybinis apribojimo lygis bus laikomas būtinu, jei šalims susitarus dėl mažesnio apribojimo lygio būtų mažiau tikėtina, kad jos pasieks tvarumo standartą.
- (116) Jei atitinkamas apribojimas tiesiogiai ar netiesiogiai lemtų koordinuotą kainų padidinimą arba sumažinimą, atliekant analizę visų pirma turėtų būti siekiama nustatyti, koks kainų padidinimo ar sumažinimo lygis būtų pagrįstai būtinas, kad ūkio subjektai galėtų pasiekti atitinkamą tvarumo standartą. Atliekant tą analizę reikėtų atsižvelgti į įvairius veiksnius, pavyzdžiui, į: i) investicijų ir kitas išlaidas, kurias ūkio subjektai patirs dalyvaudami susitarime, ir tikimybę, kad jie šias išlaidas susigrąžins, ii) užtikrintumą, kad tvarumo susitarimas bus komerciškai sėkmingas, lygi iii) ir tikėtiną investicijų grąžą, palyginti su kitomis investavimo alternatyvomis. Atsižvelgiant į tai, kad analizė priklausys nuo daugelio veiksnių, kuriuos sunku apibrėžti, negalima tikėtis, kad ūkio subjektai apskaičiuos tikslų kainų lygį, kurį nustatę jie galėtų pasiekti tvarumo standartą. Todėl tais atvejais, kai sunku išsirinkti tarp dviejų įverčių, pakankamai daug svarbos galima suteikti investicijų grąžai, kad ūkio subjektai būtų skatinami siekti standarto. Tačiau jei susitarimu nustatomos kainos skaičiavimo galutinis rezultatas nėra pagrįstai proporcingas išlaidoms ir rizikai, susijusiai su susitarimo vykdymu, mažai tikėtina, kad apribojimas atitiks šio būtinumo analizės etapo reikalavimus.

Pavyzdys. Mažmenininkai pastebi, kad esama braškių, užaugintų nenaudojant pesticidų, paklauso, tačiau vartotojai taip pat nenori už jas mokėti daugiau nei už tradiciniu būdu auginamas braškes. Regiono augintojai ir toliau naudoja pesticidus, nes norint auginti braškes be pesticidų reikėtų papildomų investicijų į įrangą ir papildomų darbo sąnaudų. Be to, net augintojams patyrus šias papildomas išlaidas kiltų rizika, kad didesnė dalis braškių, kurias jie užaugintų, būtų dėmėtos, todėl vartotojai atsisakytų jas pirkti. Augintojų ir mažmenininkų grupė rengia iniciatyvą, pagal kurią mažmenininkai sutinka dalyvaujantiems ūkininkams papildomai mokėti 0,70 EUR už kilogramą braškių, užaugintų nenaudojant pesticidų. Papildomas mokestis grindžiamas tyrimu, kurį vykdant nustatyta, kad: 1) papildomos darbo sąnaudos, susijusios su braškių auginimu nenaudojant pesticidų, vidutiniškai siekė 0,30–0,50 EUR už kilogramą, 2) taikydami priemoną, lygią 0,10 EUR už kilogramą, augintojai galėtų

susigrąžinti savo investicijas į įrangą per penkerius metus, 3) 10–20 proc. braškių derliaus galėtų būti dėmėtas ir 4) augintojai galėtų gauti lygiavertę 0,60 EUR už kilogramą investicijų grąžą pereidami prie kitokio pesticidų derinio ir nepadidindami rizikos, kad braškės bus dėmėtos. Nors papildomas 0,70 EUR už kilogramą mokestis yra didesnis nei papildomi 0,40–0,60 EUR už kilogramą, kurie būtų būtini siekiant susigrąžinti padidėjusias darbo išlaidas ir investicijas, tikėtina, kad ši suma bus pagrįstai reikalinga, atsižvelgiant į nuostolių dėl braškių dėmių riziką ir į tai, kad gamintojai galėtų užsitikrinti saugesnę 0,60 EUR už kilogramą grąžą. Tačiau jei papildomas mokestis siektų 1,00 EUR, o ne 0,70 EUR už kilogramą, ši suma būtų didesnė nei pagrįstai būtina siekiant užtikrinti būtiną paskatą augintojams investuoti į tvarumo standarto siekimą.

5.4.2.2 Apribojimo trukmė

- (117) Vertinant apribojimo trukmę, t. y. mėnesių ar metų, kuriais apribojimas būtų taikomas, skaičių, svarbu nustatyti, ar dėl trumpesnės apribojimo trukmės būtų mažiau tikėtina, kad bus pasiektas tvarumo standartas. Viena vertus, kai tvarumo standarto įgyvendinimo išlaidos patiriamos per visą įgyvendinimo laikotarpį, apribojimą gali reikėti taikyti visą tvarumo susitarimo galiojimo laikotarpį. Taip gali būti tuo atveju, kai gaminant tvaresnį produktą reikia įsigyti brangiau kainuojančių išteklių, kuriuos produkto pirkėjams reiktų nuolat finansuoti per visą tvarumo susitarimo galiojimo laikotarpį. Kita vertus, kai tvarumo standartui pasiekti reikalingos investicijos yra vienkartinės, apribojimą gali būti reikalinga taikyti tik tiek laiko, kiek reikia šios investicijos grąžai užtikrinti.

Pavyzdys. Mažmenininkai sutinka mokėti arbūzų augintojams priemoną, kad jie galėtų įsigyti naujoviškų drėkinimo priemonių. Šią priemoną reikia mokėti vienus metus, nes ūkininkai neturi sukaupę reikiamos sumos. Po vieno metų ūkininkai susigrąžins išlaidas, patirtas perkant įrangą, ir naudodami priemones pradės taupyti vandenį. Todėl, kalbant apie apribojimo trukmę, mokėti kainos priemoną po vieno metų nebebūtų būtina.

5.4.2.3 Nereikalaujama įvertinti apribojimo rinkos aprėptį

- (118) Rengdamos 210a straipsnį, teisėkūros institucijos siekė užtikrinti, kad ūkio subjektai tvarumo standartus taikytų kuo plačiau. Siekdamos skatinti ūkio subjektus siekti standartų, kurie būtų aukštesni nei Sąjungos ar nacionalinėje teisėje nustatyti standartai, jos užtikrino specialią pusiausvyrą tarp: i) būtinumui nustatyti taikomų *ex ante* sąlygų ir ii) galimybės taikyti *ex post* intervenciją. Taip skatinama tvarumo standartus taikyti plačiu mastu išvengiant rizikos, kad teks įsikišti konkurencijos institucijoms, kurios įsikištų tik tais atvejais, kai būtų juntamas tam tikras didelis neigiamas poveikis rinkai.
- (119) Taigi, kitaip nei SESV 101 straipsnio 3 dalies atveju, 210a straipsnio atveju nagrinėti konkurencijos apribojimo rinkos aprėptį siekiant nustatyti, ar apribojimas yra būtinas, nėra būtina. Tačiau rinkos aprėptis gali lemti

konkurencijos institucijų *ex post* intervenciją tais atvejais, kai dėl jos daromas didelis neigiamas poveikis rinkai, kaip aptariama 8 skirsnyje.

5.5 Būtinumo vertinimo metodo taikymo pavyzdžiai

1 pavyzdys. Taikant tam tikrą ryžių auginimo metodą naudojama mažiau vandens nei taikant tradicinius ryžių auginimo metodus, nenaudojamos dirbtinės trąšos ir pesticidai. Taikant šį metodą prisidedama prie tausaus kraštovaizdžio, vandens ir dirvožemio naudojimo ir apsaugos, taip pat prie pesticidų naudojimo mažinimo. Tačiau norėdami taikyti šį metodą ryžių augintojai turi papildomai investuoti finansinių išteklių ir laiko ir jis yra pelningas tik tuo atveju, jei taikomas vidutiniu arba dideliu mastu. Šį metodą ima taikyti trys ryžių augintojų kooperatinės bendrovės. Jos susitaria su mažmenininku, kad augintojai augins ryžius taikydami nustatytą kriterijų (augins tvarius ryžius). Mažmenininkas sutinka pirkti tam tikrą tvarių ryžių kiekį, t. y. trejus metus pirkti 100 tonų ryžių per metus (*su produkcijos kiekiu susijęs apribojimas*).

Trys kooperatinės bendrovės apskaičiavo, kad jos trejus metus turėtų užauginti ne mažiau kaip 95 tonas ryžių per metus, kad savo investicijomis pasiektų masto ekonomiją, būtiną tvarumo standartui pasiekti, o jų investicijų grąža būtų pakankama. Siekdami skatinti vartotojus pirkti tvarius ryžius, trys kooperatinės bendrovės ir mažmenininkas susitaria, kad mažmenininko taikoma perpardavimo kaina nebus daugiau kaip 15 proc. didesnė už vidutinę kainą, kurią mažmenininkas taiko tradiciniu būdu užaugintiems ryžiams. Tačiau, atsižvelgiant į išteklių ir darbo sąnaudas, tvarūs ryžiai turėtų būti parduodami už 30 proc. didesnę kainą (*su kaina susijęs apribojimas*).

Dauguma kitų pirkėjų rinkoje (mažmenininkai, gamintojai, didmenininkai ir kt.) daugiausia suinteresuoti pirkti už mažesnę kainą parduodamus tradiciniu būdu užaugintus ryžius. Vartotojai yra suinteresuoti pirkti tvaresnius ryžius, tačiau nežino, kiek daug trąšų ir pesticidų sunaudojama auginant ryžius tradiciniu būdu ir kiek daug šiuo tikslu sunaudojama vandens.

1 etapas.

Ar tvarumo standartą taip pat galima pasiekti veikiant atskirai?

Ryžių augintojų kooperatinės bendrovės tvarių ryžių auginimo negalėtų finansuoti savarankiškai, nes atsižvelgiant į tai, kad dauguma pirkėjų yra suinteresuoti pirkti tradiciniu būdu užaugintus ryžius, kurie parduodami už mažesnę kainą, jos negalėtų būti tikros, kad galės parduoti ryžius. Todėl trys kooperatinės bendrovės negali veiksmingai įgyvendinti standarto veikdamos atskirai. Tokiu atveju yra tikėtina, kad susitarimas su mažmenininku, pagal kurį mažmenininkas per metus nupirks ne mažiau kaip 100 tonų tvarių ryžių, bus būtinas.

Reikia atskirai įvertinti susitarimą, pagal kurį mažmenininko taikoma tvarių ryžių perpardavimo kaina neturi būti daugiau kaip 15 proc. didesnė nei vidutinė tradiciniu būdu užaugintų ryžių kaina. Tvarūs ryžiai būtų parduodami už 30 proc. didesnę kainą nei tradiciniu būdu užauginti ryžiai ir kiltų pavojus, kad vartotojai nenupirks pakankamo ryžių kiekio. Todėl susitarimas skatinti tvarių ryžių pirkimą gali būti būtinas, nes priešingu atveju mažmenininkas gali nebegalėti toliau pirkti ryžių iš trijų kooperatinių bendrovių. Kiekviena iš trijų kooperatinių bendrovių ir

mažmenininkas negali skatinti ryžių pirkimo savarankiškai, nes tvarių ryžių gamyba ir pardavimas yra tarpusavyje susiję, todėl jie turi vienas kitam padėti.

Tvarumo susitarimo nuostatos būtinumas

Susitarimas, pagal kurį bus nuperkamas tam tikras tvarių ryžių kiekis per metus, greičiausiai bus būtinas, nes tvarumo susitarime dalyvauja tik vienas mažmenininkas, o tvarių ryžių auginimas reikalauja papildomų išlaidų. Pagal kitos rūšies nuostatą mažmenininkas galėtų tik skatinti tvarių ryžių pirkimą neįsipareigodamas jų pirkti. Tačiau tokiu atveju trys kooperatinės bendrovės nebūtų pakankamai tikros dėl pardavimo, nes tradiciniu būdu užauginti ryžiai yra 30 proc. pigesni, o vartotojai paprastai nežino tradicinio ryžių auginimo pasekmių.

Susitarimas dėl tvarių ryžių perpardavimo kainos, kuri būtų ne daugiau kaip 15 proc. didesnė už tradiciniu būdu užaugintų ryžių kainą, yra mažiau ribojantis būdas skatinti pirkti tvarius ryžius. Kadangi problema yra nepakankamas vartotojų informuotumas apie tvarių ryžių naudą, trys kooperatinės bendrovės ir mažmenininkas galėtų sudaryti sertifikavimo susitarimą, pagal kurį jie, pvz., naudotųsi trečiosios šalies paslaugomis, kad būtų sukurtas tvarių ryžių ženklas. Trečioji šalis vertintų, ar auginant ryžius taikomi tvarios gamybos metodai, ir patvirtintų, kad jie užauginti taikant tokius metodus. Ji taip pat galėtų informuoti vartotojus apie tradicinių ryžių auginimo metodų poveikį aplinkai. Todėl mažmenininkas galėtų pats nustatyti tvarių ryžių perpardavimo kainą, o naudodamas ženklą veiksmingai patenkintų tvarių ryžių vartotojų paklausą.

2 etapas. Apribojimo pobūdžio ir intensyvumo būtinumas

Vertinant įsipareigojimo pirkti 100 tonų tvarių ryžių per metus pobūdį, alternatyva galėtų būti mažmenininko įsipareigojimas pirkti visus tvarius ryžius, kuriuos jam reikia perparduoti, iš trijų kooperatinių bendrovių. Tačiau taip nebūtų pasiektas tvarumo standartas, nes trys kooperatinės bendrovės negalėtų būti tikros, kad mažmenininkas iš tikrųjų nupirks reikiamą užaugintų ryžių kiekį. Taip yra todėl, kad kai kuriais metais jam gali nereikėti visų 100 tonų tvarių ryžių, todėl kooperatinės bendrovės nebūtų suinteresuotos vykdyti reikiamas investicijas.

Vertinant apribojimo, kuriuo įsipareigojama trejus metus pirkti 100 tonų tvarių ryžių per metus, intensyvumą, apribojimas atrodo būtinas, nes trys kooperatinės bendrovės turi trejus metus pagaminti ne mažiau kaip 95 tonas tvarių ryžių per metus, kad gautų papildomų investicijų grąžą. Dėl tvarumo standarto naujumo ir neapibrėžtumo mažmenininko išgyjamomis papildomomis 5 tonomis tvarių ryžių siekiama užtikrinti apsaugą, jei skaičiavimas būtų netikslus. Todėl tikėtina, kad įsipareigojimas pirkti 100 tonų tvarių ryžių bus būtinas, kad būtų pasiektas atitinkamas tvarumo standartas.

2 pavyzdys. Įgyvendinama regioninė kiaulių laikymo sąlygų gerinimo iniciatyva. Dalyvaujantys ūkininkai susitaria su skerdykla ir dviem mėsos perdirbėjais, kurie užima atitinkamai 30 proc. ir 25 proc. rinkos, padidinti savo ūkiuose vienai kiaulei skiriamą plotą tiek, kad jis viršytų teisės aktais nustatytą minimalų plotą. Dėl vietos teisės aktų daugumai ūkininkų sunku padidinti kiaulėms auginti skirtą plotą.

Todėl dalyvaujantys ūkininkai atsidurs nepalankioje finansinėje padėtyje, palyginti su iniciatyvoje nedalyvaujančiais ūkininkais.

Todėl iniciatyvoje numatyta, kad perdirbėjai turi sumokėti ūkininkams papildomai 1 EUR už kilogramą parduotos mėsos, kad jiems būtų kompensuota už sumažėjusią produkcijos kiekį ir padidėjusias išlaidas (*su kaina susijęs apribojimas*). Papildomas mokėjimas atitinka pelną, kurį ūkininkai būtų gavę, jei būtų daugiau kiaulių auginę tradiciniu būdu. Vienas perdirbėjas būtų galėjęs perdirbti visą ūkininkų produkciją ir padengti susijusią finansinę naštą. Tačiau prie iniciatyvos prisijungę antras perdirbėjas, nes norėtų patekti į tvaresnių produktų rinką (*su klientais, tiekėjais ar teritorijomis susijęs apribojimas*). Iniciatyvoje taip pat nustatyta, kad skerdykloje skerdziamos tik laikantis atitinkamų gyvūnų gerovės standartų auginamos kiaulės, kad jų mėsa nesusimaišytų su tradiciškai auginamų gyvulių mėsa.

1 etapas.

Ar tvarumo standartas taip pat gali būti pasiektas veikiant atskirai?

Pirmiausia reikia įvertinti alternatyvą, pagal kurią susitarimo dalyviai tvarumo standartą pasiektų veikdami atskirai, o ne kartu. Ūkininkas, kuris atskirai nuo kitų ūkininkų savo ūkyje padidintų vienai kiaulei skiriamą plotą, prarastų dalį savo pajamų ir galbūt dėl sumažėjusios pasiūlos arba padidėjusios pardavimo kainos taip pat prarastų savo pirkėjus, nes jie imtų pirkti kitų ūkininkų produkciją. Be to, nors veikdami kartu nedalyvaujant perdirbėjams ūkininkai tarpusavyje konkuruotų vienodomis sąlygomis, jie vis tiek atsidurtų nepalankioje padėtyje, palyginti su ūkininkais, kurie nusprendė nedalyvauti tvarumo susitarime. Jiems taip pat būtų sunku rasti pirkėjus, kurie sutiktų mokėti didesnę kainą už tvariai auginamų gyvulių mėsą. Todėl ir pačių ūkininkų tarpusavio susitarimas, ir ūkininkų bei perdirbėjų, kurie yra mėsos produktų pirkėjai, susitarimas gali būti būtinas, priešingai nei vienašaliai veiksmai.

Tvarumo susitarimo nuostatos būtinumas

Papildomo mokesčio atveju alternatyva galėtų būti perdirbėjų įsipareigojimas nupirkti visą kiaulių, užaugintų laikantis iniciatyvos reikalavimų, mėsą už tradiciniu būdu užaugintų kiaulių mėsos kainą. Paprastai ūkininkai nesunkiai randa pirkėjų ir neturėtų susidurti su problemomis parduodami iš jų užaugintų kiaulių pagamintus mėsos produktus. Tačiau, jei jie taikytų tvarumo kriterijus, parduodami patirtų nuostolių. Todėl tikėtina, kad papildomas mokestis bus būtinas.

Skerdyklos įsipareigojimo skersti tik tuos gyvulius, kurie auginami laikantis tvarumo standartų, atveju alternatyva galėtų būti ūkininkų susitarimas su skirtingomis skerdyklomis, kad jos atskirs ir aiškiai pažymės jų užaugintų kiaulių mėsą. Tikėtina, kad dėl to atsirastų tam tikrų papildomų išlaidų, tačiau skerdyklos galėtų pasiekti didesnę apyvartą taip pat skersdamos minėto standarto neatitinkančius gyvulius ir taip padengtų išlaidas, susijusias su šių dviejų mėsos rūšių atskyrimu perdirbti. Todėl mažai tikėtina, kad susitarimas su skerdykla, pagal kurį būtų skerdziami tik tvariai auginami gyvuliai, bus būtinas.

2 etapas. Apribojimo pobūdžio ir intensyvumo būtinumas

Papildomo mokesčio atveju alternatyvus apribojimas galėtų būti susitarimas dėl fiksuotos arba minimalios mėsos produktų kainos. Susitarus dėl fiksuotos kainos perdirbėjai būtų įpareigoti taikyti kainą, kuri kitu atveju galėtų būti keičiama sumažėjus ar padidėjus žaliavų kainai, pakitus oro sąlygoms, užsikrėtus ligomis ir pan. Minimalia kaina būtų galima užtikrinti, kad augintojams būtų kompensuojamos jų pastangos, nes nustatyta kaina būtų pakankamo dydžio, kad būtų atsižvelgiama į tvarumo didinimo sąnaudas, tačiau nebūtų atsižvelgiama į tai, kad kiaulienos kaina galėtų būti mažesnė už pradinę kainą smarkiai sumažėjus su kitais kainos elementais (ištekliais, infrastruktūra, produkto sezoniškumu ir kt.) susijusioms išlaidoms. Apribojimas greičiausiai bus būtinas, nes papildomas mokestis atitinka pelną, kurį ūkininkai praranda augindami mažiau kiaulių, ir paliekama galimybė atsižvelgti į kitų kainos sudedamųjų dalių svyravimus, susijusius su rinkos pokyčiais.

Taip pat tikėtina, kad bus būtina nustatyti papildomą 1 EUR mokestį už pagamintos mėsos kilogramą, jei šis mokestis atspindėtų pelną, kurį ūkininkai prarastų, jei nepagamintų tokio produkcijos kiekio, kurį būtų pagaminę augindami kiaules tradiciniu būdu.

Kaip paaiškinta 5.4.2.3 skirsnyje, aprėpties vertinimo atlikti nereikia.

3 pavyzdys. Trijų pieno gamintojų kooperatinių bendrovių grupė sukūrė sūrių kokybės ženklą. Jį taikantys gamintojai privalo užtikrinti, kad jų sūriams gaminti būtų naudojamas tik taikant ekologinius metodus gaunamas pienas. Taikant kokybės ženklą reikalaujama, kad visa pieno gamyba pieno perdirbimo įmonėje būtų vykdoma taikant ekologinius metodus, siekiant užtikrinti, kad nebūtų maišomas ekologiškas ir kitų rūšių pienas (*su gamybos ištekliais susijęs apribojimas*). Dėl šio gamybos būdo gamintojai patiria papildomų išlaidų ir mažėja jų konkurencingumas, nes jie negali sūrio gamybai siūlyti tradiciniu būdu gaunamo pieno. Panašūs gamybos metodai jau taikomi rinkoje ir yra naudojami kitų gamintojų. Ekologiškų sūrių paklausa rinkoje yra didelė ir vartotojai yra pasirengę už šį produktą mokėti didesnę kainą, jeigu jiems bus aiškiai nurodyta tvarumo nauda.

1 etapas. Ar tvarumo standartas taip pat gali būti pasiektas veikiant atskirai?

Ekologiškų sūrių rinka jau yra gerai išvystyta, o kai kurie gamintojai jau pasiekė aukštesnius nei teisės aktuose nustatytus tvarumo standartus. Kooperatinės bendrovės taip pat galėtų siekti standarto savarankiškai ir patenkinti didėjančią tvaraus sūrio vartotojų paklausą. Todėl bendradarbiavimas nėra būtinas.

4 pavyzdys. Kasmet tam tikru metu siūlomas tam tikrų daržovių kiekis viršija paklausą. Todėl iššvaistoma 7–15 proc. metinio špinatų derliaus. Kooperatinės bendrovės bandė savarankiškai įgyvendinti skirtingas strategijas, skirtas perteklinei produkcijai planuoti arba saugoti, tačiau joms nepavyko pasiekti, kad derliaus praradimas būtų mažesnis nei vidutinis, kuris siekia 7 proc. Jos taip pat bandė parduoti džiovintus špinatus, tačiau tokiam produktui nėra paklausos.

Siekdama sumažinti iššvaistomų špinatų kiekį, špinatų augintojų kooperatinių bendrovių grupė nusprendžia keisti informaciją apie kiekvieną savaitę vartotojams siūlomų špinatų kiekį, kad kooperatinės bendrovės galėtų tiksliau planuoti pasiūlą ir paklausą (*su keitimusi informacija susijęs apribojimas*). Kooperatinės bendrovės šį sprendimą pagrindžia taip: jos įdiegs rotacijos sistemą, pagal kurią kiekvieną mėnesį vis kita kooperatinė bendrovė sumažins savo gamybos apimtį tam tikra procentine dalimi, kad būtų atsižvelgiama į kitą mėnesį numatomą špinatų paklausą.

1 etapas.

Ar tvarumo standartas taip pat gali būti pasiektas veikiant atskirai?

Atrodo, kad bendradarbiauti būtina, nes sprendžiant maisto švaistymo problemą pavieniai veiksmai buvo nesėkmingi.

Tvarumo susitarimo nuostatos būtinumas

Kalbant apie šios rūšies susitarimo būtinumą, palyginti su kitų rūšių tvarumo susitarimais, būdas, kuriuo špinatų augintojų kooperatinės bendrovės siekia standarto, yra keitimasis informacija apie pasiūlą ir paklausą. Alternatyva galėtų būti susitarimas dėl kiekių, t. y. kiekviena kooperatinė bendrovė užaugintų mažiau. Tačiau taip problema nebūtų išspręsta, nes būtų sunku tiksliai numatyti, kiek kooperatinė bendrovė turėtų sumažinti savo užauginamos produkcijos kiekį. Reikia atsižvelgti ir į tai, kad būtų laikotarpių, kuriais paklausa būtų didesnė ir kuriais kooperatinės bendrovės nebegalėtų įvykdyti savo klientų užsakymų. Be to, susitarimas dėl užauginamos produkcijos kiekio būtų labiau ribojantis nei susitarimas dėl keitimosi informacija.

Susitarimu dėl keitimosi informacija ši problema sprendžiama reguliariai teikiant informaciją apie rinkos padėtį ir sudarant sąlygas tiksliai pakoreguoti (padidinti ar sumažinti) kito mėnesio pasiūlą. Todėl atrodo, kad tai yra pagrįstai būtina norint pasiekti maisto švaistymo mažinimo standartą.

2 etapas. Apribojimo pobūdžio ir intensyvumo būtinumas

Kalbant apie susitarimu nustatyto konkurencijos apribojimo būtinumą, keitimasis informacija apie tokį parametą kaip savaitinis klientams tiekiamas produkcijos kiekis yra reikšmingas konkurencijos apribojimas. Mažiau ribojanti ir realistiška alternatyva galėtų būti keitimasis apibendrinta informacija kas mėnesį, o ne kas savaitę. Kadangi duomenys būtų renkami ir apibendrinami rečiau, nebūtų įmanoma nustatyti atskirų kooperatinių bendrovių kiekvienam klientui parduodamo kiekio. Šiuo atveju augintojai taip pat turėtų žinių apie špinatų paklausą rinkoje praėjusį mėnesį ir kitą mėnesį galėtų pritaikyti auginamą produkcijos kiekį.

Todėl susitarimas neatitiktų antrojo būtinumo vertinimo etapo reikalavimų.

6 210A STRAIPSNIO TAIKYMO SRITIS LAIKO ATŽVILGIU

6.1 Tvarumo susitarimai, sudaryti prieš paskelbiant gaires

- (120) 210a straipsnis įsigaliojo 2021 m. gruodžio 8 d. Iki šios datos sudarytiems tvarumo susitarimams 210a straipsnis gali būti taikomas po jo įsigaliojimo. 210a straipsnis negali būti taikomas tvarumo susitarimams iki jo įsigaliojimo; jiems taikomos tuo metu galiojusios konkurencijos taisyklės.
- (121) Visi tvarumo susitarimai, sudaryti nuo 210a straipsnio įsigaliojimo dienos (2021 m. gruodžio 8 d.) iki šių gairių paskelbimo dienos, nuo gairių paskelbimo dienos turėtų būti nedelsiant suderinti su 210a straipsniu ir SESV 101 straipsniu.

Pavyzdys. Keli augintojai sudaro susitarimą prieš paskelbiant gaires. Jie įsipareigoja nebenaudoti leidžiamo herbicido, kuris dažnai aptinkamas tiekiamame geriamajame vandenyje. Siekdami finansuoti perėjimą prie tvaresnio gamybos metodo, jie susitaria laikinai nustatyti 0,50 EUR kainą už kilogramą.

Paskelbus gaires, šalys nustatė, kad standartą būtų pasiekusios taikydamos kainos priemonė, todėl susitarimas neatitinka antrojo būtinumo vertinimo etapo reikalavimų. Todėl, siekdamas laikytis 210a straipsnio reikalavimų, paskelbus gaires šalys turėtų atnaujinti savo susitarimą ir pakeisti kainų nustatymą kainos priemoka.

6.2 Nenugalimos jėgos aplinkybės (*force majeure*)

- (122) Jei dėl nenugalimos jėgos aplinkybių kai kurios susitarimo sąlygos, kurios yra būtinos norint taikyti 210a straipsnį, laikinai nebetenkinamos, tam tikrą laikotarpį susitarimui vis tiek gali būti taikoma išimtis, jeigu: i) šalys nedelsdamos imasi visų būtinų veiksmų, kad atitinkama sąlyga vėl būtų tenkinama, ir ii) laikomasi kitų išimties taikymo reikalavimų.
- (123) Nenugalimos jėgos aplinkybės turi būti suprantamos ne tik kaip visiškas negalėjimas patenkinti sąlygų, bet ir kaip neįprastos aplinkybės, kurių gamintojas ar ūkio subjektas negali kontroliuoti. Jų pasekmių nebūtų buvę galima išvengti net imantis visų reikiamų priemonių, nebent būtų patirta nepagrįstai didelių nuostolių²⁵. Tai galėtų būti, pavyzdžiui, netikėtai užtvindyta žemė arba gaisras sandėliuose.

6.3 Pereinamasis laikotarpis

- (124) Išimtis tvarumo susitarimui gali būti taikoma tam tikrą laikotarpį nuo jo sudarymo iki tvarios veiklos vykdymo pradžios.
- (125) Tačiau tik tuo atveju, kai tvariai veiklai įvykdyti būtinas tam tikras laikotarpis, ir su sąlyga, kad šiuo pereinamuoju laikotarpiu riboti konkurenciją yra būtina. Tai reiškia, kad jei šiuo laikotarpiu nebūtų taikomas konkurencijos apribojimas, būtų mažiau tikėtina, kad bus vykdoma tvari veikla.

²⁵ Daugiau informacijos apie nenugalimos jėgos aplinkybes galima rasti (pagal analogiją) Komisijos pranešime dėl *force majeure* Europos žemės ūkio teisėje, C(88) 1696.

Pavyzdys. 2023 m. sausio mėn. keli žemės ūkio produktų augintojai susitaria pakeisti savo auginimo metodą, siekdami nebenaudoti leidžiamo taršaus herbicido. Kadangi auginimo metodui pakeisti reikia šiek tiek laiko, galutinį mažiau taršų produktą planuojama pateikti rinkai 2023 m. rugsėjo mėn. Augintojai susitaria nuo 2023 m. sausio mėn. taikyti priemoną produktui, kurį auginant naudojamas probleminis herbicidas, kad būtų finansuojamos pertvarkai būtinos investicijos.

Priemoną gali būti taikoma nuo 2023 m. sausio mėn., jei augintojai negali padengti savo išlaidų investicijoms taikydami priemoną tik nuo 2023 m. rugsėjo mėn. (kai alternatyvus produktas pateikiamas rinkai). Taip yra todėl, kad priešingu atveju jie nesvarstytų galimybės imtis tvarios iniciatyvos. Tačiau jei šalys savo išlaidas investicijoms gali padengti priemoną pradėdamos taikyti 2023 m. rugsėjo mėn., taikyti priemoną iki tos datos nėra būtina.

6.4 Atvejai, kai standartas nepasiekiamas

- (126) Jei šalys nepasiekia tvarumo standarto tada, kai nenugalimos jėgos aplinkybių nėra, jos negali toliau taikyti išimties.
- (127) Standartas gali būti laikomas nepasiektu tada, kai, pavyzdžiui, šalims nepavyksta pasiekti standarto per numatytą laikotarpį. Jis gali būti laikomas nepasiektu ir tada, kai dėl neteisingų pradinių skaičiavimų šalys taikydamos standartą patirtų nepakeliamų išlaidų. Standartas gali būti nepasiektas ir tada, kai dėl veiksnio, kuris nėra nenugalimos jėgos aplinkybės, pavyzdžiui, netikėtų šalių ekonominių sunkumų arba esminių išteklių trūkumo, jo neįmanoma įgyvendinti praktiškai.
- (128) Tokiais atvejais šalys negali toliau naudotis išimtimi ir turėtų nebetaikyti konkurencijos apribojimo. Išimtis galioja iki to momento, kai standarto pasiekti neįmanoma. Jei staigus susitarimo nutraukimas turi reikšmingų ekonominių pasekmių šalims, jos gali toliau jį taikyti būtiną pereinamąjį laikotarpį, laikydamosi nuolatinio būtinumo sąlygos laikymosi tikrinimo taisyklių, aprašytų 6.5 skirsnyje.
- (129) Šalys gali nuspręsti sumažinti standarto užmojį. Tokiu atveju jos turėtų pritaikyti apribojimo lygį arba pakeisti apribojimo rūšį, kaip reikalaujama pagal būtinumo kriterijų.

Pavyzdys. Du gamintojai susitarė kartu investuoti į naujo gamybos metodo, kuris turėtų būti tvaresnis, mokslinius tyrimus ir plėtrą. Norėdami finansuoti šią naują investiciją gamintojai turi nustatyti kainas. Dėl po susitarimo sudarymo prasidėjusios ekonominės krizės šalys negali finansuoti mokslinių tyrimų ir nusprendžia nutraukti investicijas į juos.

Kadangi šalys neįgyvendino standarto (dėl priežasties, nesusijusios su nenugalimos jėgos aplinkybėmis), jos negali toliau riboti konkurencijos, t. y. nustatyti kainų.

6.5 Nuolatinis būtinumo sąlygos laikymosi tikrinimas

6.5.1 Kada tikėtina, kad būtinumo sąlygos nebesilaikoma?

- (130) Jei pradiniam etape nustatoma, kad laikomasi būtinumo sąlygos pagal 210a straipsnį, tai dar nereiškia, kad šios sąlygos bus laikomasi ir vėlesniais etapais, visų pirma tais atvejais, kai iš esmės pasikeičia ekonominės ir teisinės aplinkybės, kuriomis tvarumo susitarimas įgyvendinamas. Todėl šalys turi visą susitarimo vykdymo laikotarpį nuolat tikrinti, ar sąlygos laikomasi.
- (131) Kai tvarumo susitarimas arba jame numatyti konkurencijos apribojimai nebėra būtini, 210a straipsnis nebetaikomas. Konkurencijos apribojimams, kuriuos šalys taiko po šio momento, 210a straipsnis nebetaikomas.
- (132) Esminių aplinkybių pasikeitimas, dėl kurio būtina iš naujo įvertinti tvarumo susitarimo arba apribojimo būtinumą, yra, pavyzdžiui, tvarumo susitarimo arba tvarumo standarto rengimo arba įgyvendinimo išlaidų pokytis. Pasikeitus išlaidoms gali kilti abejonių dėl susitarimo arba konkrečių konkurencijos apribojimų, dėl kurių iš pradžių susitarė dalyviai, būtinumo.

Pavyzdys. Augintojai ir mažmenininkai susitaria auginti naujos rūšies kukurūzus, kurie yra atsparesni kenkėjams ir kuriuos auginant reikia naudoti mažiau pesticidų, nei auginant įprastus kukurūzus. Tačiau naujų pasėlių sėklos kainuoja brangiau (6 EUR už kilogramą). Mažmenininkai sutinka finansuoti brangesnių sėklų pirkimą mokėdami nustatytą priemoką už užaugintus kukurūzus. Vėlesniais tvarumo susitarimo vykdymo etapais sėklų kaina sumažėja iki 1 EUR už kilogramą, nes kukurūzus imama naudoti plačiau ir rinkoje atsiranda daugiau sėklų.

Šis sėklų, kurios yra kukurūzų žaliava, kainos pokytis reiškia, kad šalys turi iš naujo įvertinti, kokia turėtų būti kainos priemoka ir ar mažmenininkams apskritai reikia remti susitarimą mokant priemoką.

- (133) Kitas pakeitimas, dėl kurio kiltų poreikis iš naujo įvertinti apribojimo būtinumą, būtų reguliavimo intervencija, dėl kurios tam tikroje srityje anksčiau taikytas tvarumo standartas taptų aukštesnio lygio. Tokiu atveju susitarimo arba jame numatytų apribojimų būtinumas turėtų būti iš naujo įvertintas, nes dėl jų iš pradžių buvo susitarta remiantis kita privaloma teisine sistema. Kai privalomomis taisyklėmis nustatomas aukštesnis standartas, susitarimą arba apribojimus gali tekti pakeisti, kad būtų atsižvelgta į žemesniais tapusius pradinio susitarimo užmojus. Bendradarbiavimas gali nebebūti būtinas ir kitoks apribojimo pobūdis ir intensyvumas gali būti tinkamesni. Tam tikrais atvejais iš naujo atlikusios vertinimą šalys gali padaryti išvadą, kad konkurencijos apribojimas nebėra būtinas.

Pavyzdys. Augintojai, perdirbėjai ir mažmenininkai susitaria mokėti tam tikrą priemoką už gyvūnų auginimą nenaudojant narvų. Pagal įstatymą reikalaujama, kad kiekvienas gyvūnas turėtų ne mažiau kaip 0,2 m² ploto. Vėliau privalomieji teisės aktai iš dalies pakeičiami ir nustatomas naujas 0,5 m² ploto reikalavimas.

Kainos priemokos taikymas ir toliau galėtų būti grindžiamas tvarumo standartu, pagal kurį reikalaujama, kad gyvūnai būtų laikomi laisvai. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad įstatymu nustatytas aukštesnis privalomas standartas, reikia iš naujo įvertinti kainos priemokos dydį ir tam tikrais atvejais tai gali lemti mažesnę kainą.

- (134) Kitas pavyzdys susijęs su atveju, kai šalys nori pakeisti tvarumo standartą, kurio siekiama susitarimu. Šalys gali norėti nustatyti mažesnio užmojo tvarumo standartą, palyginti su tvarumo standartu, dėl kurio buvo sutarta iš pradžių, kuris vis tiek būtų aukštesnis už privalomomis ES arba nacionalinėmis taisyklėmis nustatytą standartą. Tokiu atveju pats susitarimas arba iš pradžių nustatyti apribojimai gali nebebūti būtini naujai nustatytam standartui pasiekti. Todėl susitarimo ar apribojimų koregavimas gali būti pagrįstas.
- (135) Vartotojo noras įsigyti produktą ir jo informuotumas apie produktą, kuriam taikomas susitarimas, taip pat galėtų būti laikomas esminiu aplinkybių pasikeitimu. Tvaraus produkto paklausa galėtų padidėti dėl įgyvendinamo tvarumo susitarimo arba dėl kitų veiksnių (pvz., vartotojų informuotumas gali padidėti dėl vykdomos aplinkos apsaugos kampanijos). Todėl visa rinka arba didelė jos dalis galėtų būti labai suinteresuota pereiti prie tvaraus šio produkto gamybos metodo ir (arba) tvarios prekybos šiuo produktu. Jei vartotojų paklausos trūkumas buvo viena iš pagrindinių problemų, kuria buvo grindžiamas poreikis bendradarbiauti ir (arba) nustatyti tam tikrą konkurencijos apribojimą, šalys turėtų iš naujo įvertinti susitarimo arba apribojimo būtinumą.

Pavyzdys. Ankstesnio pavyzdžio atveju vartotojams gali rūpėti gyvūnų auginimo sąlygos. Jie gali reikalauti didesnės gyvūnų gerovės, įskaitant jų laikymą laisvai, ir gali būti pasirengę už ją mokėti daugiau. Kadangi augintojai turi galimybę išnaudoti naujai atsiradusią paklausą, jiems mokama kainos priemoka gali nebebūti būtina, nes gyvūnų laikymas laisvai gali būti pelningas negaunant finansinės kompensacijos.

- (136) Iš naujo įvertinti susitarimo apribojimo būtinumą taip pat gali reikėti dėl gamybos ar platinimo procesų inovacijų. Taip gali būti tuo atveju, kai susitarimas buvo būtinas siekiant bendrai kurti tam tikrą produktą ar procesą arba bendrai pateikti tam tikrą produktą rinkai, tačiau po tam tikro laiko ir skyrus tam tikrą investicijų kiekį šalims gali nebereikėti bendradarbiauti, kad galėtų gaminti ir parduoti prekes.

Pavyzdys. Augintojų organizacijos ir gamintojų sudarytu susitarimu gamintojams suteikiama galimybė investuoti į dirbtinio intelekto technologiją, kuria suteikiama galimybė anksti nustatyti augalų ligas ir taip užauginti didesnę derlių. Gamintojai sutinka padengti augintojams šios technologijos įsigijimo išlaidas, taip pat šios technologijos eksploatavimo išlaidas, mokėdami nustatytą minimalią kainą. Tuo tarpu augintojų organizacijos nariams susitarimu taikomas reikalavimas licencijuoti technologiją, siekiant užtikrinti, kad licencijos naudotojų (taigi ir licencijos mokesčių) skaičius būtų pakankamas investicijų išlaidoms padengti.

Kai technologija bus išbandyta ir dėl jos bus užauginamas didesnis derlius, augintojai turės iš naujo įvertinti kainos priemokos būtinumą. Kadangi dabar jie užaugina daugiau, technologijos eksploatavimo išlaidas jie gali padengti patys.

6.5.2 Kokios yra šalių galimybės, kai nustatoma, kad apribojimai nebėra būtini?

6.5.2.1 1 galimybė. Tvarumo susitarimo dalinis pakeitimas

- (137) Kai tvarumo susitarimas nebėra būtinas, viena iš tvarumo susitarimo šalių galimybių yra jį iš dalies pakeisti. Pavyzdžiui, jei problema kyla dėl to, kad tvarumo standarto, dėl kurio buvo susitarta, nebeįmanoma pasiekti, jos galėtų susitarti pasiekti kitokį tvarumo standartą, kuris vis dar būtų aukštesnis už standartą, kurio reikalaujama pagal ES arba nacionalinę teisę. Jei problema kyla dėl to, kad tam tikros rūšies susitarimas nėra būtinas tvarumo standartui pasiekti, jos galėtų sudaryti tokios rūšies susitarimą, kuris būtų būtinas. Jei problema kyla dėl to, kad susitarime nustatyti konkretūs apribojimai nebėra būtini tvarumo standartui pasiekti, jos galėtų iš dalies pakeisti apribojimus taip, kad jie būtų būtini, arba tiesiog jų nebetaikyti.

6.5.2.2 2 galimybė. Tvarumo susitarimo nutraukimas

- (138) Jei šalys negali arba nenori iš dalies pakeisti savo tvarumo susitarimo taip, kad jis ir toliau atitiktų 210a straipsnio reikalavimus, jos turėtų nutraukti susitarimą iškart jam tapus nebebūtinu.
- (139) Tačiau tais atvejais, kai šalys vykdydė investicijas remdamosi taikomais konkurencijos apribojimais, kurie buvo būtini norint pasiekti tvarumo standartą tuo metu, kai jos buvo vykdomos, laikantis 210a straipsnio reikalavimų joms nedraudžiama susigrąžinti visų išlaidų, kurias jos patyrė rengdamos arba įgyvendindamos atitinkamą tvarumo standartą. Todėl tvarumo susitarimui laikotarpiu, kuris būtinas susitarimui nutraukti ir investicijoms susigrąžinti, vis tiek gali būti taikoma 210a straipsnyje numatyta išimtis. Tačiau išimtis nebūtų toliau taikoma tuo atveju, kai tvarumo susitarimas nebėra būtinas dėl reglamentavimo pakeitimo, kuriuo nustatytas susitarime nustatytam standartui lygus arba už jį aukštesnis privalomas ES ar nacionalinis standartas, ir privalomo standarto įsigaliojimą buvo galima numatyti susitarimo sudarymo metu (arba kai nuo teisės akto priėmimo iki jo įsigaliojimo yra pakankamai laiko).

Pavyzdys. Vietos vištų augintojai susitaria skirti daugiau vietos vienai vištai. Siekdami sumažinti savo pereinamojo laikotarpio išlaidas, jie su savo pirkėjais sudaro susitarimą, pagal kurį pastarieji superka vištieną už kainą, kuriai taikoma nustatyta priemoka, kad būtų padengtos papildomos išlaidos, susijusios su naujuoju tvarumo standartu. Susitarimas pasirašomas 2024 m. kovo mėn., taikant vienų metų oficialaus įspėjimo terminą vienašalio nutraukimo atveju. 2024 m. birželio mėn. priimami nauji vietos teisės aktai, taikomi nuo 2024 m. gruodžio mėn. Pagal juos reikalaujama, kad visi to regiono žemės ūkio produktų gamintojai gyvūnams skirtų tiek erdvės, kiek numatyta susitarime.

Kadangi minimali erdvė nuo 2024 m. gruodžio mėn. tampa teisine prievole, teoriškai 210a straipsnyje nustatyta išimtis jiems nebegali būti toliau taikoma, nes konkurencijos apribojimas nebėra būtinas. Tačiau sutarties su pirkėjais nutraukimas nepasibaigus oficialaus įspėjimo terminui gali turėti rimtų finansinių pasekmių šalims, kurios veikė sąžiningai, nes sudarant sutartį nebuvo galima numatyti, kad bus pradėtas taikyti minėtas įstatymas. Todėl išimtis jiems ir toliau gali būti taikoma iki oficialaus įspėjimo termino pabaigos, t. y. šio pavyzdžio atveju iki 2025 m. birželio mėn.

7 NUOMONIŲ TEIKIMO SISTEMA PAGAL 210A STRAIPSNI

7.1 Prašymą teikiantys asmenys

- (140) Pagal 210a straipsnio 6 dalį, nuo 2023 m. gruodžio 8 d. gamintojai arba gamintojų asociacijos gali prašyti Komisijos pateikti nuomonę dėl jų tvarumo susitarimų suderinamumo su 210a straipsniu. Prie prašymo gali prisijungti tvarumo susitarimo šalys, kurios nėra gamintojos. Tarpšakinės organizacijos gali teikti prašymus pateikti nuomonę pagal 210a straipsnio 6 dalį, jei tvarumo susitarime dalyvauja bent vienas narys, kuris yra gamintojas.
- (141) Gamintojai arba gamintojų asociacijos gali prašyti pateikti nuomonę bet kuriuo metu po tvarumo susitarimo sudarymo, net jei jis dar nepradėtas vykdyti.
- (142) Prašymas turi būti pateiktas adresu [bus nurodytas vėliau]. Prašymą taip pat galima siųsti šiais adresais [*Commission européenne / Europese Commissie*].

7.2 Prašymo turinys

- (143) Standartinė pagal 210a straipsnio 6 dalį teikiamo prašymo pateikti nuomonę forma nėra nustatyta.
- (144) Tačiau, kad prašymas būtų nagrinėjimas, jame turi būti:
- (a) nurodytos visų susitarimo šalių tapatybės, įskaitant, jei reikia, jų registracijos numerius;
  - (b) nurodytas vienas kontaktinis punktas (įskaitant vardą ir pavardę arba pavadinimą, e. paštą ir (arba) adresą) ryšiams su Komisija palaikyti;
  - (c) pateikta bet kokio dokumento, kuriame išdėstomos tvarumo susitarimo sąlygos, kopija arba, jei tai žodinis susitarimas, išsamus rašytinis susitarimo paaiškinimas (įskaitant susitarimo rinkos aprėptį, jei įmanoma, jo įgyvendinimo trukmę ir taikomus konkurencijos apribojimus);
  - (d) pateikiamas siekiamo (-ų) tvarumo tikslo (-ų) aprašymas;
  - (e) pateikiamas pagal tvarumo susitarimą priimto tvarumo standarto paaiškinimas ir nurodomi taikomi privalomi standartai, įskaitant

paaiškinimus ir įrodymus, kad tvarumo standartas yra aukštesnis, nei reikalaujama pagal ES arba nacionalinę teisę;

- (f) pateikiamas išsamus paaiškinimas apie tai, kaip laikomasi kiekvienos iš 210a straipsnio 1, 3 ir 7 dalyse nustatytų sąlygų;
- (g) pateikiama informacija apie nacionaliniame teisme arba nacionalinėje konkurencijos institucijoje dėl tvarumo susitarimo, kuris prašyme nurodomas kaip susijęs su 210a straipsniu arba SESV 101 straipsniu, atitikties reikalavimams vykstančius procesus;
- (h) pateikiamos visos nuorodos ir šaltiniai, įskaitant tinklalapius, kuriuose prašymą pateikęs asmuo viešai paskelbė tvarumo susitarimo arba jo dalių sąlygas;
- (i) pateikiama visa kita informacija ir dokumentai, svarbūs vertinant tvarumo susitarimą.

7.3 Komisijos atliekamas vertinimas ir jos teikiamos nuomonės turinys

- (145) Komisija įvertins prašymą remdamasi pateikta informacija. Ji taip pat gali paprašyti prašymą pateikusio asmens pateikti papildomos informacijos, būtinos prašymui įvertinti.
- (146) Komisija gali dalytis jai pateikta informacija atitinkamai su nacionalinėmis konkurencijos ir žemės ūkio institucijomis arba ministerijomis, jei šios institucijos ir ministerijos yra įsipareigojusios tą informaciją naudoti tik tuo tikslu, kuriuo ją gavo Komisija. Komisija taip pat gali paprašyti tų institucijų ir ministerijų pateikti savo nuomonę.
- (147) Prašymą teikiantis asmuo gali bet kuriuo metu atsiimti savo prašymą. Tačiau Komisija gali saugoti bet kokią informaciją, jai pateiktą teikiant prašymą pateikti nuomonę pagal 210a straipsnio 6 dalį, ir naudoti tą informaciją bet kurioje 210a straipsnio arba SESV 101 straipsnio vykdymo užtikrinimo procedūroje.
- (148) Nuomonėje bus nurodyta, ar tvarumo susitarimas yra suderinamas su 210a straipsniu, ir tokio pareiškimo priežastys.
- (149) Komisija savo nuomonę pateiks kontaktiniam punktui.
- (150) Nuomonė, pagal kurią tvarumo susitarimas yra nesuderinamas su 210a straipsniu, nereiškia, kad taip pat pateikiama nuomonė dėl to, ar tvarumo susitarimas yra suderinamas su SESV 101 straipsniu ar kitomis ES teisės nuostatomis.
- (151) Jei tinkama, Komisija gali pareikšti, kad nuomonė galioja tik tam tikrą laikotarpį arba kad nuomonė grindžiama tam tikrų faktų buvimu ar nebuvimu.
- (152) Nuomonė bus paskelbta Komisijos interneto svetainėje, atsižvelgiant į teisėtą prašymą pateikusio (-ių) asmens (-ų) interesą apsaugoti savo verslo paslaptis. Prieš paskelbdama nuomonę, Komisija susitars su prašymą pateikusiu (-iais) asmeniu (-imis) dėl nekonfidencialios versijos.

7.4 Terminas nuomonei pateikti

- (153) Komisija prašymą pateikusiam (-iems) asmeniui (-ims) savo nuomonę pateiks per keturis mėnesius nuo išsamaus prašymo gavimo, t. y. nuo tada, kai gauna visą prašymui įvertinti reikalingą informaciją. Šis laikotarpis pradedamas skaičiuoti kitą dieną po to, kai gaunamas išsamus prašymas.

7.5 Aplinkybių pasikeitimas pateikus nuomonę

- (154) Komisija pateiks nuomonę remdamasi prašymą pateikusio asmens pateikta informacija.
- (155) Jei, pateikusi nuomonę, Komisija bet kuriuo metu nustato, kad 210a straipsnio 1, 3 ir 7 dalyse nurodytos sąlygos nebetenkinamos, pagal 210a straipsnio 6 dalį reikalaujama, kad ji paskelbtų, jog nuo to momento atitinkamam susitarimui turi būti taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis, ir apie tai praneštų gamintojams. Komisija gali padaryti tokią išvadą savo iniciatyva arba valstybės narės prašymu.
- (156) Jei Komisija turi pagrindo manyti, kad prašymą pateikęs asmuo pateikė netikslią informaciją, ji gali paprašyti prašymą pateikusio asmens pateikti papildomos informacijos.
- (157) Įsigaliojus ES arba nacionalinės teisės aktams, Komisija gali turėti pagrindo manyti, kad tvarumo standartas, kurio siekiama tvarumo susitarimu, nebėra aukštesnis už ES arba nacionalinėje teisėje nustatytą standartą. Tokiu atveju Komisija gali paprašyti prašymą pateikusio asmens įrodyti, kad standartas, kurio siekiama tvarumo susitarimu, iš tikrųjų yra aukštesnis už ES arba nacionalinėje teisėje nustatytą standartą. Jei prašymą pateikęs asmuo to nepadaro, Komisija gali jam pranešti, kad jos nuomonė nebegalioja, ir paskelbti savo išvadą savo interneto svetainėje.

7.6 Nuomonės poveikis

- (158) Pagal SESV 288 straipsnio penktą pastraipą, nuomonės neturi privalomos teisinės galios. Jomis siekiama padėti ūkio subjektams įsivertinti. Tačiau nacionalinės konkurencijos institucijos ir nacionaliniai teismai gali atsižvelgti į Komisijos pateiktas nuomones, jei jie mano tai esant tinkama atsižvelgiant į atvejo aplinkybes.
- (159) Nuomonė negali iš anksto nulemti Teisingumo Teismo, teismų ar nacionalinių konkurencijos institucijų tuo pačiu klausimu atliekamo vertinimo.
- (160) Jeigu tvarumo susitarimas yra faktinis nuomonės pagrindas, Komisijai nedraudžiama vėliau nagrinėti to paties susitarimo taikant procedūrą pagal Reglamentą Nr. 1/2003²⁶. Tokiu atveju Komisija atsižvelgs į savo ankstesnę nuomonę, visų pirma į: i) pagrindinių faktų pasikeitimus, ii) visus naujus aspektus, kuriuos ji nustatė arba kurie nurodyti skunde, iii) Teisingumo Teismo

---

²⁶ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003 1 4, p. 1).

praktikos pokyčius arba iv) Komisijos politikos platesnio masto pokyčius ir pokyčius atitinkamose rinkose.

8 KOMISIJOS IR NACIONALINIŲ KONKURENCIJOS INSTITUCIJŲ *EX POST* INTERVENCIJA PAGAL 210A STRAIPSNIO 7 DALĮ

- (161) 210a straipsnio 7 dalyje nustatytas apsaugos mechanizmas, pagal kurį nacionalinė konkurencijos institucija arba Komisija (toliau – atitinkama konkurencijos institucija) gali nuspręsti sudarytą arba vykdomą tvarumo susitarimą pakeisti, nutraukti arba neleisti jo vykdyti. Šis sprendimas gali būti reikalingas siekiant išsaugoti konkurenciją rinkoje arba tais atvejais, kai kyla pavojus SESV 39 straipsnyje nustatytiems BŽŪP tikslams.

8.1 Pavojus BŽŪP tikslams

- (162) Pagal SESV 42 straipsnį, konkurencijos taisyklės žemės ūkio produktų gamybai ir prekybai jais taikomos tik tokiu mastu, kokį nustato teisėkūros institucijos, laikydamosi SESV 43 straipsnio 2 dalies nuostatų ir atsižvelgdamos į penkis 39 straipsnyje išdėstytus BŽŪP tikslus²⁷.
- (163) Tuo remiantis, 210a straipsnio 7 dalimi konkurencijos institucijoms suteikiami įgaliojimai įsikišti, kai sudarytas arba vykdomas tvarumo susitarimas kelia pavojų penkiems SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams. Tai darydama atitinkama konkurencijos institucija turi atsižvelgti į tvarumo susitarimo poveikį visiems penkiems tikslams. Kai kuriais atvejais tam, kad būtų laikoma, jog kenkiama SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams, kaip apibrėžta 210a straipsnio 7 dalyje, užteks to, kad pavojus kiltų vienam iš penkių tikslų. Tačiau tais atvejais, kai vieniems tikslams būtų daromas neigiamas poveikis, o kitiems tikslams būtų daromas teigiamas poveikis, šiuos penkis tikslus reikės suderinti²⁸.
- (164) Pirmajam SESV 39 straipsnio tikslui – didinti žemės ūkio našumą – gali kilti pavojus tais atvejais, kai tvarumo susitarimu sumažinamas šalių suinteresuotumas diegti inovacijas. Taip gali būti, pavyzdžiui, tokiu atveju, kai tvarumo susitarimu nustatomas tvarumo standartas, dėl kurio mažėja šalių suinteresuotumas investuoti į naujas technologijas, kurios galėtų padėti pasiekti dar aukštesnį tvarumo standartą, arba kai tvarumo susitarimas apima tokią didelę rinkos dalį,

---

²⁷ Tie tikslai yra:

- a) didinti žemės ūkio našumą skatinant technikos pažangą bei užtikrinant racionalią žemės ūkio gamybos plėtotę ir kuo geresnį gamybos veiksnių, ypač darbo jėgos, panaudojimą;
- b) tokiu būdu užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį, ypač didinant žemės ūkyje dirbančių asmenų asmenines pajamas;
- c) stabilizuoti rinkas;
- d) garantuoti pakankamą tiekimą;
- e) užtikrinti vartotojams priimtinas tiekiamos produkcijos kainas.

²⁸ 1997 m. gegužės 14 d. Sprendimas *Florimex ir VGB prieš Komisiją*, sujungtos bylos T-70/92 ir T-71/92, ECLI:EU:T:1997:69, 153 punktas, patvirtintas apeliacine tvarka 2000 m. kovo 30 d. Sprendimu C-265/97 P, ECLI:EU:C:2000:170.

kad juo taip pat daromas poveikis kitų rinkos dalyvių suinteresuotumui diegti inovacijas.

- (165) SESV 39 straipsnio antruoju tikslu siekiama užtikrinti deramą ūkininkų gyvenimo lygį. Kad nustatytų, ar šiam tikslui gali kilti pavojus, atitinkama konkurencijos institucija turėtų įvertinti, koks poveikis tvarumo susitarimu daromas visų ūkininkų, ne tik tų, kurie yra tvarumo susitarimo šalys, gyvenimo lygiui.

Pavyzdys. Siekdami sumažinti pesticidų naudojimą daugiau, nei reikalaujama pagal ES ir nacionalinę teisę, trys kukurūzų augintojai (kurie sudaro tik mažą augintojų dalį rinkoje) susitaria su pašarų gamintoju, kad savo auginimo metodus pakeis ekologiniais auginimo metodais. Kadangi dėl to padidės kukurūzų augintojų išlaidos, jie susitaria, kad jie visi dvejus metus taikys nustatytas kainas. Praėjus vieniems metams nuo tada, kai tvarumo susitarimas buvo pradėtas vykdyti, trys kukurūzų augintojai supranta, kad jie nepakankamai įvertino su perėjimu prie ekologinio auginimo susijusį išlaidų padidėjimą ir kad kainos priemoka nepadengia papildomų išlaidų. Todėl siekdami padengti šias išlaidas, trys kukurūzų augintojai sumažina savo pajamas, nes negali padidinti nustatytos kainos.

Šiuo atveju pajamos sumažėjo tik dėl to, kad trijų kukurūzų augintojų skaičiavimai buvo neteisingi. Be to, sumažėjo tik nedidelio augintojų skaičiaus pajamos. Todėl mažai tikėtina, kad tai pakenks SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams.

- (166) SESV 39 straipsnyje nustatyti trys paskutiniai tikslai yra susiję su rinkų stabilumu, pakankamo tiekimo ir priimtinių kainų vartotojams užtikrinimu. Šie tikslai dažnai būna tarpusavyje susiję.

Pavyzdys. Keli grūdų augintojai, kurių užauginti grūdai atitinkamoje geografinėje vietovėje sudaro 80 proc. rinkos, sutinka nutraukti sėklų, apdorotų tam tikros rūšies cheminiu pesticidu, pardavimą tokį laiką tarpą, kurio reikia jų gamybos procesui pakeisti, ir parduoti turimas grūdų atsargas. Kadangi šiems augintojams tenka didelė sėklų gamybos rinkos dalis, grūdus naudojančiams perdirbėjams ima trūkti žaliavų ir dėl šio nestabilumo didėja duonos kaina. Tikėtina, kad tai pakenktų tikslams užtikrinti tiekimą ir priimtinas kainas vartotojams.

- (167) Pagal 210a straipsnio 7 dalį nustatyta riba, kurią pasiekus laikoma, kad kyla pavojus SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams, turėtų būti aukšta. Jei kiekvieną kartą tvarumo susitarimui darant net ir nedidelį poveikį vienam iš penkių BŽŪP tikslų, būtų laikoma, kad jiems keliamas pavojus, būtų prieštaraujama 210a straipsnio esmei ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikai, pagal kurią būtina suderinti šiuos tikslus.

- (168) Be to, pakankamo tiekimo tikslas nesusijęs su savarankišku apsirūpinimu²⁹. Tiekimo saugumas yra susijęs su aprūpinimo maistu saugumu, nebūtinai užtikrinant didžiausią to paties maisto produkto rinkos segmentų įvairovę. Jei dėl tvarumo susitarimo sumažėja to paties žemės ūkio produkto mažiau tvarių segmentų rinkos dalys, tai nebūtinai kelia pavojų tiekimo saugumo tikslui. Be to, priimtinių kainų tikslas neturėtų būti suprantamas kaip mažiausia įmanoma kaina³⁰.
- (169) Pavojus SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams taip pat nesusijęs su konkurencijos panaikinimu. Tam tikrais atvejais konkurencija gali būti panaikinama nekeliant pavojaus SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams. Be to, šiems tikslams gali kilti pavojus net ir tuo atveju, jei konkurencija išsaugoma.

8.2 Konkurencijos panaikinimas

- (170) Pagal 210a straipsnio 7 dalį, nacionalinėms konkurencijos institucijoms ir Komisijai taip pat leidžiama vykdyti intervenciją sudarytų arba vykdomų tvarumo susitarimų atžvilgiu, jei tai būtina siekiant išsaugoti konkurenciją.
- (171) Atitinkamos konkurencijos institucijos atliekamas vertinimas, kuriuo siekiama nustatyti, ar tvarumo susitarimu panaikinama konkurencija, skiriasi nuo vertinimo, kuriuo siekiama nustatyti, ar tvarumo susitarimas yra būtinas tvarumo standartui pasiekti. Tai reiškia, kad tvarumo susitarimu nustatytas konkurencijos apribojimas gali būti būtinas tvarumo standartui pasiekti, tačiau taip pat panaikintų konkurenciją. Vis dėlto negalima teigti, kad kiekvienu konkurencijos apribojimu neišvengiamai panaikinama konkurencija, nes tokiu atveju 210a straipsnio 1 dalyje nustatyta išimtis netektų prasmės. Vadinasi, konkurencijos panaikinimas turi būti pakankamai rimtas, kad būtų galima nepaisyti to, jog tvarumo susitarimas atitinka 210a straipsnio 1 dalyje nustatytą būtinumo kriterijų.
- (172) Kaip paaiškinta pirmiau, konkurencijos panaikinimo sąvoka taip pat nesusijusi su pavojaus SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams, visų pirma tikslams, susijusiems su priimtinomis kainomis ir pakankamu tiekimu, sąvoka. Todėl riba, nuo kurios laikoma, kad konkurencija panaikinama, turėtų būti aukšta, siekiant išvengti dviejų skirtingų *ex post* intervencijos pagrindų sutapimo.
- (173) Konkurencija gali būti laikoma panaikinta, kaip apibrėžta 210a straipsnio 7 dalyje, jei dėl tvarumo susitarimo pašalinami konkuruojantys produktai, kuriais galėtų būti patenkinama didelė vartotojų išreikštos paklausos dalis. Tai apima produktus, kurie atitinka aukštesnius tvarumo standartus nei nustatytieji susitarime, arba produktus, kurie neatitinka tokio aukšto tvarumo standarto, koks nustatytas susitarime (neatsižvelgiant į tai, ar apribojimas daro poveikį tvarumo susitarimo šalių ar trečiųjų šalių tiekiamoms prekėms).
- (174) Pavyzdžiui, taip galėtų būti tuo atveju, kai tvarumo susitarimu užkertamas kelias alternatyviems produktams, kurie atitinka aukštesnius tvarumo standartus nei tvarumo susitarime nustatyti standartai ir kurių paklausa yra didelė, patekti į rinką.

²⁹ 1963 m. liepos 15 d. Sprendimas *Vokietija prieš Komisiją*, C-34/62, ECLI:EU:C:1963:18.

³⁰ 1994 m. liepos 14 d. Sprendimas *Graikija prieš Tarybą*, C-353/92, ECLI:EU:C:1994:295.

- (175) Pagal 210a straipsnio 7 dalį, konkurencija taip pat gali būti panaikinama tuo atveju, kai į tvarumo susitarimo aprėptį neįeina maisto produktai, atitinkantys žemesnį standartą nei tvarumo susitarimu nustatyti standartai, tačiau taip pat atitinkantys privalomus maisto produktų standartus ir turintys didelę paklausą.
- (176) Tačiau tai, kad produktai, kurie atitinka žemesnius tvarumo standartus, yra pašalinami iš rinkos, nereiškia, kad panaikinama konkurencija, kaip apibrėžta 210a straipsnio 7 dalyje, jei produktai pašalinti iš rinkos, nes vartotojai vis dažniau reikalauja tvaresnių produktų. Todėl būtina įvertinti, ar konkurencija panaikinama dėl to, kad vartotojai pirmenybę teikia tvariems produktams, ar vis dėlto produktas tvarumo susitarimu iš rinkos išstumiamas nepaisant to, kad esama didelės nepatenkintos to produkto paklausos.
- (177) Iš esmės konkurencijos panaikinimo rizika yra susijusi su rinkos koncentracijos lygiu. Tai, ar konkurencija panaikinama, taip pat priklauso nuo konkurencijos lygio, buvusio prieš sudarant tvarumo susitarimą. Tais atvejais, kai konkurencija jau buvo silpna (pvz., dėl palyginti mažo konkurentų skaičiaus arba dėl kliūčių patekti į rinką), ji galėtų būti panaikinta net dėl nedidelio su tvarumo susitarimu susijusio konkurencijos sumažėjimo.
- (178) Tikėtina, kad tvarumo susitarimo rinkos aprėptis bus veiksnys, į kurį bus atsižvelgiama sprendžiant, ar imtis intervencinių veiksmų pagal 210a straipsnio 7 dalį. Kai bendra tvarumo susitarimo šalių rinkos dalis horizontaliųjų susitarimų atveju neviršija 15 proc., o vertikaliųjų susitarimų atveju – 30 proc., mažai tikėtina, kad susitarimu bus panaikinta konkurencija³¹.
- (179) Kai bendra tvarumo susitarimo šalių rinkos dalis viršija pirmiau nurodytas ribas, vertinimas, kuriuo siekiama nustatyti, ar dėl tvarumo susitarimo panaikinama konkurencija, turėtų būti atliekamas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į nepatenkintos vartotojų paklausos lygį. Tai, kad tvarumo susitarimas apima visą rinką, nebūtinai reiškia konkurencijos panaikinimą.

1 pavyzdys. Vištienos gamintojai, kurių rinkos dalis siekia apie 50 proc., susitaria sudaryti pirkimo sutartį, pagal kurią kartu įsigytų kokybiškesnius vištų pašarus. Dėl bendrai perkant pašarus sutaupomų išlaidų gamintojų už pašarus mokama kaina tampa daugiau ar mažiau lygia vištų pašaro, kuriam tvarumo susitarimas netaikomas, kainai. Jie taip pat susitaria kartu finansuoti reklaminę kampaniją, kuria siekiama didinti informuotumą apie tai, kad geresniu pašaru lesinamų vištų mėsa yra sveikesnė ir kad taip didinama gyvūnų gerovė. Po šios kampanijos dauguma vartotojų nusprendžia rinktis geresniu pašaru lesinamų vištų mėsą. Dėl šio paklausos padidėjimo prisijungti prie susitarimo ir keisti savo gamybos metodus suinteresuoti tampa ir kiti gamintojai. Visų pirma dėl bendro pirkimo mažesni gamintojai turi galimybę laikytis aukštesnių standartų, nes priešingu atveju jie nebūtų buvę pajėgūs įsigyti aukštesnės kokybės pašarų. Todėl gamintojai, kurių produkcijos pasiūla sudaro daugiau kaip 90 proc. visos pasiūlos, ima taikyti tvaresnį standartą.

Nors dėl susitarimo iš rinkos pašalinama beveik visa mažiau tvari vištiena, mažai tikėtina, kad dėl to įsikištų atitinkama konkurencijos institucija. 210a straipsnio

³¹ Daugiau informacijos apie rinkos dalių apskaičiavimą pateikta (pagal analogiją) Komisijos pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams 4 skirsnyje.

7 dalimi nesiekama užkirsti kelio sudaryti susitarimus, kurie yra tokie veiksmingi siekiant tvarumo, kad dėl jų dauguma vartotojų nori pirkti produktus, atitinkančius tokį patį tvarumo standartą, o kiti ūkio subjektai rinkoje ima tą standartą taikyti.

2 pavyzdys. Kalakutų augintojai, kurių rinkos dalis siekia 60 proc., nusprendžia pagerinti kalakutų gyvenimo sąlygas ir tuo tikslu nustatyti naujus gyvūnų gerovės standartus, kurie viršija privalomais teisės aktais nustatytus standartus. Tam reikia padidinti vienam kalakutui skirtą erdvę ir įrengti vėdinimo bei vandens valymo sistemas. Pagal naująjį tvarumo standartą kalakutai taip pat lesinami tik aukščiausios kokybės pašaru. Gamintojai susitaria taikyti priemonę, kad padengtų savo išlaidas.

Kainos priemonė yra 150 proc. didesnė už ne taip tvariai auginamų kalakutų mėsos kainą. Šis kainos padidėjimas yra būtinas atsižvelgiant į dideles su naujuoju standartu susijusias papildomas išlaidas. Padidinus tvariai užaugintų kalakutų mėsos kainą pirmaujantys netvarių kalakutų augintojai (sudarantys 40 proc. rinkos) taip pat padidina savo kainą 60 proc.

Rinkos tyrimai rodo, kad pradėjus vykdyti susitarimą 15–20 proc. kalakutienos vartotojų teigia, kad nebėra pajėgūs įsigyti netvarios kalakutienos ir todėl išvis nebegali jos įsigyti.

Todėl vartotojai, kurie galėjo įsigyti tik pigesnę ir mažiau tvarią alternatyvą, nebegalės įsigyti kalakutienos, nes jie negali sau leisti mokėti 150 proc. didesnės kainos. Tikėtina, kad tokiu atveju atitinkama konkurencijos institucija įsikiš.

8.3 Procedūriniai aspektai

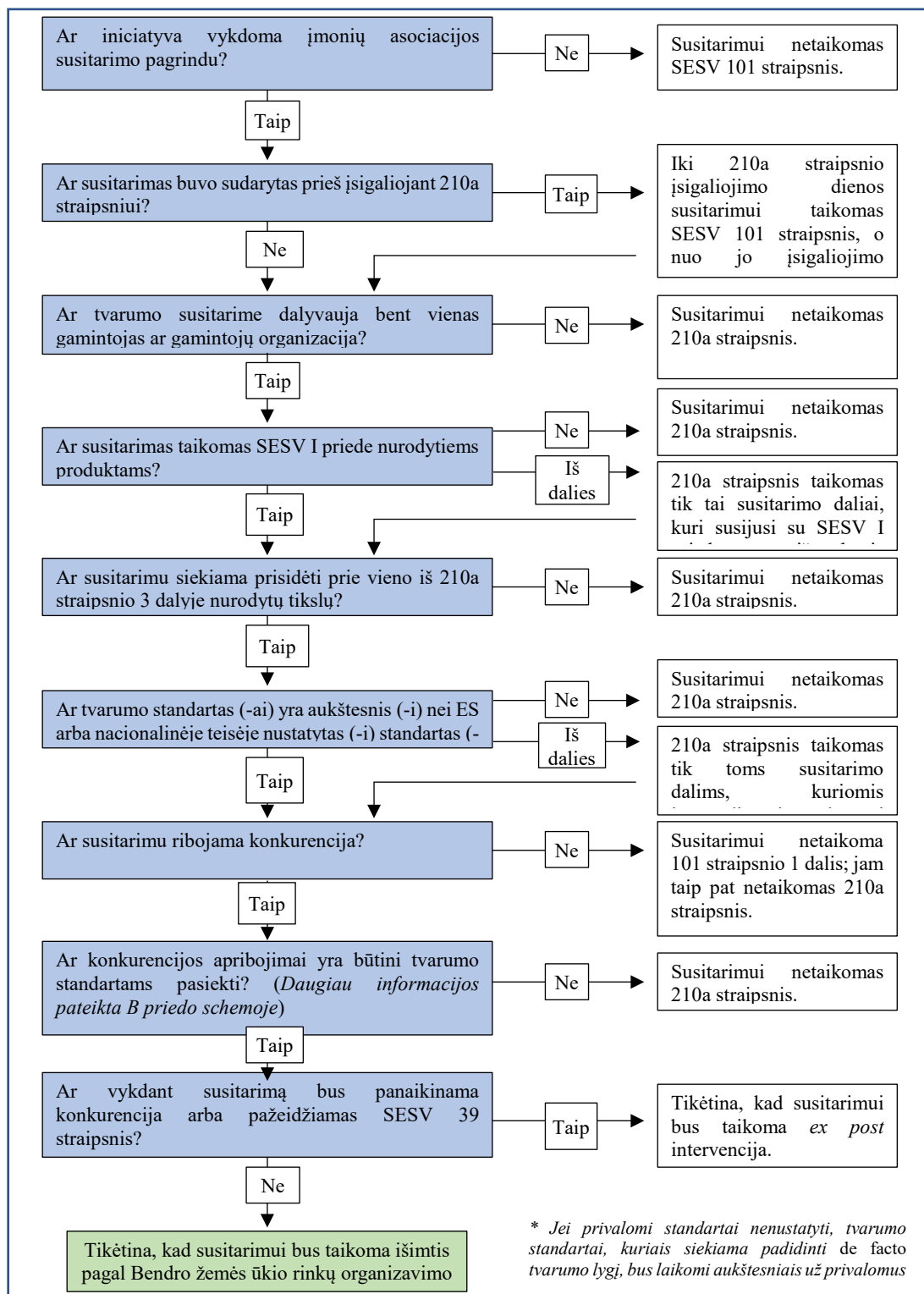
- (180) Kai tvarumo susitarimas apima tik vieną valstybę narę, sprendimą pagal 210a straipsnio 7 dalį gali priimti tos valstybės narės nacionalinė konkurencijos institucija. Kai tvarumo susitarimas apima daugiau nei vieną valstybę narę, sprendimą pagal 210a straipsnio 7 dalį gali priimti tik Komisija.
- (181) Spręsdama, ar taikyti 210a straipsnio 7 dalį, Komisija remsis savo vykdoma rinkos stebėseną ir bet kurio fizinio ar juridinio asmens pateikta informacija. Bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, turintis informacijos apie tvarumo susitarimą, gali ją pateikti Komisijai arba atitinkamai nacionalinei konkurencijos institucijai taikydamas atitinkamą nacionalinę procedūrą. Teikiant informaciją reikėtų nurodyti tvarumo susitarimo turinį, jo šalis ir pateikti tvirtinimus pagrindžiančius argumentus. Komisija per du mėnesius nuo oficialaus tyrimo pradžios gali paprašyti tvarumo susitarimo šalių pateikti papildomos tyrimui būtinos informacijos, atsižvelgdama į verslo informacijos konfidencialumą.
- (182) Pradėjusi tyrimą Komisija sprendimą paprastai priima per šešis mėnesius nuo tyrimo pradžios dienos arba per šešis mėnesius nuo būtinos informacijos gavimo dienos. Laikotarpiu nuo tyrimo pradžios iki sprendimo priėmimo dienos šalys gali toliau vykdyti tvarumo susitarimą.

- (183) Jei Komisija nustato, kad panaikinama konkurencija arba kad kyla pavojus SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams, ji gali imtis šių priemonių:
- (a) **jei tvarumo susitarimas sudarytas, bet dar nepradėtas vykdyti** ir jis negali būti pakeistas taip, kad atitiktų 210a straipsnyje nustatytas išimties taikymo sąlygas, Komisija gali priimti sprendimą, kuriame nurodoma susitarimo nevykdyti;
- (b) **jei tvarumo susitarimas jau vykdomas**, Komisija gali nuspręsti, kad ateityje šalys turėtų:
- pakeisti tvarumo susitarimą, jei tvarumo susitarimo pakeitimo pakaktų tam, kad būtų išsaugota konkurencija arba nebekiltų pavojus SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams;
  - nutraukti tvarumo susitarimą, jei tvarumo susitarimo pakeitimo nepakaktų tam, kad būtų išsaugota konkurencija arba nebekiltų pavojus SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams.
- (184) Komisijai priėmus sprendimą, pagal kurį tvarumo susitarimas turi būti nutrauktas, susitarimui dėl tvarumo nebebus taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis. Jei priėmus sprendimą tvarumo susitarimo šalys ir toliau tą susitarimą vykdo, pagal SESV 101 straipsnį po jo priėmimo dienos gali būti pradėtas tyrimas dėl tvarumo susitarimo vykdymo.

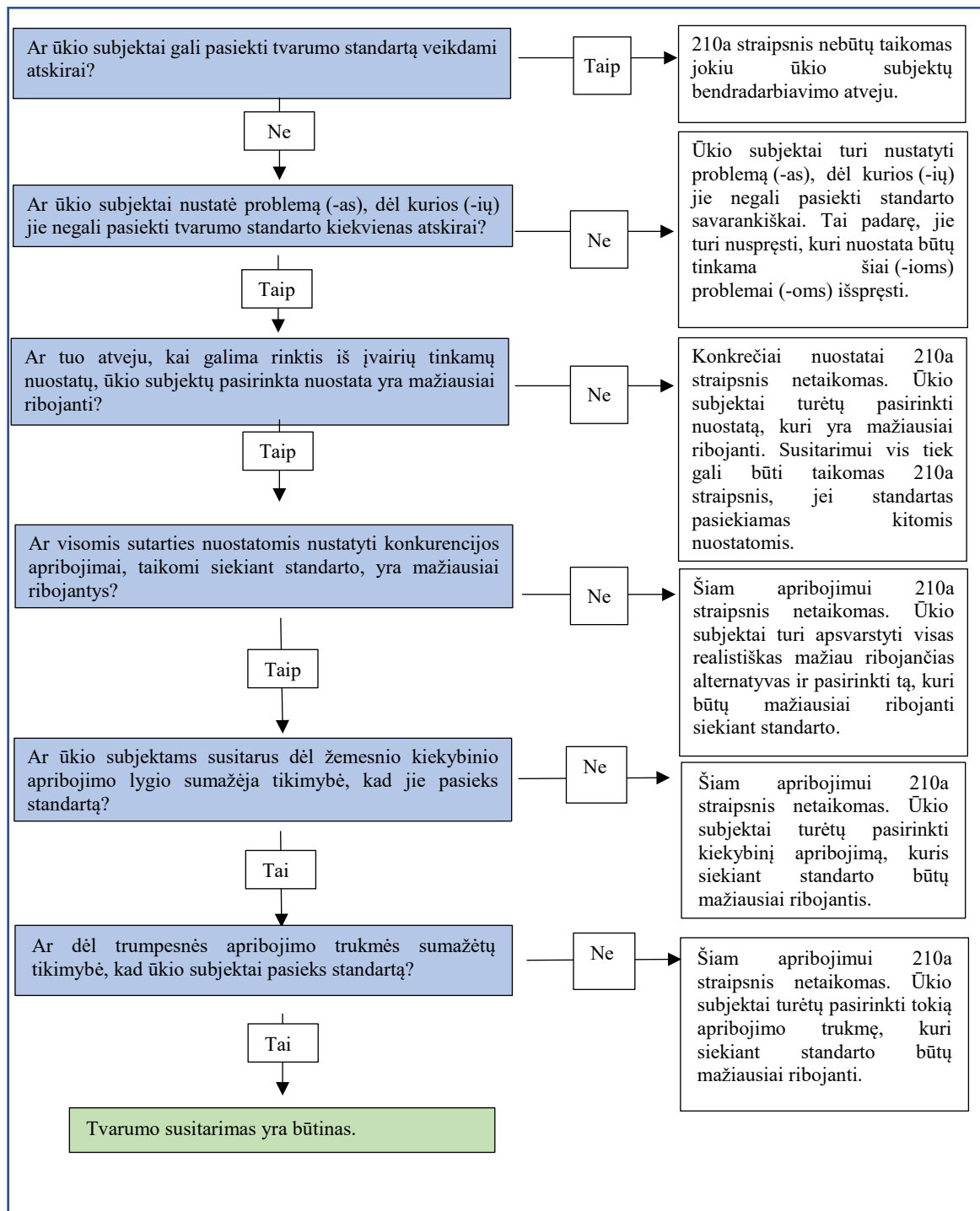
9 PRIEVLĖ ĮRODYTI, KAD ĮVYKDYTOS 210A STRAIPSNIO SĄLYGOS

- (185) Jeigu atitinkamos šalys taiko 210a straipsnio 1 dalyje nustatytą išimtį, joms tenka prievolė įrodyti, kad tenkinamos to straipsnio sąlygos.
- (186) Privatūs asmenys taip pat gali užginčyti tvarumo susitarimo atitiktį 210a straipsnio sąlygoms faktą dalyvaudami atitinkamos konkurencijos institucijos vykdomame nagrinėjime. Tokiais atvejais privatiems asmenims tenka prievolė įrodyti, kad tvarumo susitarimas neatitinka tokių sąlygų.

A PRIEDAS. VERTINIMO PAGAL 210A STRAIPSNĮ SCHEMA

B PRIEDAS. BŪTINUMO VERTINIMO SCHEMA

C PRIEDAS. TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Terminas	Apibrėžtis
Susitarimas	Gamintojų (veikiančių atskirai arba kartu su kitais ūkio subjektais, veikiančiais įvairiuose žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės gamybos, perdirbimo ir prekybos lygmenyse) susitarimas, sprendimas ar suderinti veiksmai, susiję su žemės ūkio produktų gamyba arba prekyba jais, neatsižvelgiant į bendradarbiavimo formą.
Bendra žemės ūkio politika (BŽŪP)	Bendra žemės ūkio politika yra Europos Sąjungos žemės ūkio politika.
Bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentas	Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ³² .
Teisingumo Teismas	Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, įskaitant Bendrąjį Teismą.
Nenugalimos jėgos aplinkybės (<i>force majeure</i>)	Neįprastos aplinkybės, kurių gamintojas ar ūkio subjektas negali kontroliuoti ir kurių pasekmių, net ir ėmęsis visų reikiamų priemonių, gamintojas nebūtų galėjęs išvengti nepatirdamas nepagrįstai didelių nuostolių.
Horizontalusis susitarimas	To paties tiekimo grandinės lygmens ūkio subjektų susitarimas, pvz., žemės ūkio produktų gamintojų susitarimas.
Privalomas standartas	Standartas, kuriuo nustatomi atskirų gamintojų arba ūkio subjektų siektini arba vengtinai kiekiai, medžiagos, produktai arba metodai, išskyrus standartus ar tikslus, kurie nėra teisiškai privalomi atskiriems gamintojams ar ūkio subjektams.
Nacionalinis standartas	Nacionaliniu lygmeniu nustatytas privalomas standartas, išskyrus standartus ar tikslus, kurie yra teisiškai privalomi valstybėje narėje arba valstybės narės teritorijoje, tačiau nėra teisiškai privalomi atskiriems gamintojams ar ūkio subjektams.
Ūkio subjektas	Produktų gamintojas, augintojas, perdirbėjas, gamintojas, tolesnio perdirbimo vykdytojas, prekybininkas, didmenininkas ar mažmenininkas,

³²

2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas (OL L 347, 2013 12 20, p. 671).

	veikiantis žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinėje.
Gamintojas	SESV I priede nurodytų žemės ūkio produktų gamintojas.
Tvarumo susitarimas	Susitarimas, kuriuo siekiama taikyti tvarumo standartą, aukštesnį už ES ar nacionalinėje teisėje nustatytą standartą.
SESV	Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo.
Įmonė	Ekonominę veiklą vykdomas subjektas, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ir finansavimo būdą. Įmonę gali sudaryti keli juridiniai asmenys.
ES standartas	ES lygmeniu nustatytas privalomas standartas, išskyrus valstybėms narėms privalomus standartus ar tikslus, kurie nėra teisiškai privalomi atskiroms įmonėms.
Vertikalusis susitarimas	Įvairių tiekimo grandinės lygmenų ūkio subjektų susitarimas, pvz., susitarimas, kurio šalys yra ir gamintojai, ir kiti žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės ūkio subjektai.

D PRIEDAS. REGLAMENTO (ES) NR. 1308/2013 210A STRAIPSNIS. VERTIKALIOSIOS IR HORIZONTALIOSIOS TVARUMO INICIATYVOS

„1. SESV 101 straipsnio 1 dalis netaikoma žemės ūkio produktų gamintojų susitarimams, sprendimams ir suderintiems veiksams, kurie yra susiję su žemės ūkio produktų gamyba ar prekyba jais ir kuriais siekiama taikyti aukštesnį tvarumo standartą, nei nustatyta Sąjungos ar nacionalinėje teisėje, jeigu tais susitarimais, sprendimais ir suderintais veiksmais nustatomi tik tokie konkurencijos apribojimai, kurie yra būtini tam standartui pasiekti.

2. 1 dalis taikoma žemės ūkio produktų gamintojų susitarimams, sprendimams ir suderintiems veiksams, kurių šalimi yra keli gamintojai arba kurių šalimi yra vienas ar daugiau gamintojų ir vienas ar daugiau ūkio subjektų, priklausančių įvairiems gamybos, perdirbimo ir prekybos lygmenims maisto produktų tiekimo grandinėje (įskaitant platinimą).

3. 1 dalies tikslais tvarumo standartas – standartas, kuriuo siekiama prisidėti siekiant vieno ar daugiau iš šių tikslų:

a) aplinkosaugos tikslai, įskaitant klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jos, tausius kraštovaizdžio, vandens ir dirvožemio naudojimas ir apsauga, perėjimas prie žiedinės ekonomikos, įskaitant maisto atliekų mažinimą, taršos prevencija ir kontrolė, biologinės įvairovės ir ekosistemų apsauga ir atkūrimas;

b) žemės ūkio produktų gamyba tokiais metodais, kuriuos taikant mažinamas pesticidų naudojimas ir valdoma dėl jų naudojimo kylanti rizika arba mažinamas atsparumo antimikrobinėms medžiagoms žemės ūkio gamyboje pavojus, ir

c) gyvūnų sveikata ir gyvūnų gerovė.

4. Šiame straipsnyje nurodytas sąlygas atitinkantys susitarimai, sprendimai ir suderinti veiksmai nėra draudžiami ir dėl jų nereikalaujama išankstinio sprendimo.

5. Komisija ne vėliau kaip 2023 m. gruodžio 8 d. paskelbia gaires dėl šio straipsnio taikymo ūkio subjektams sąlygų.

6. Nuo 2023 m. gruodžio 8 d. 1 dalyje nurodyti gamintojai gali prašyti Komisijos pateikti nuomonę dėl 1 dalyje nurodytų susitarimų, sprendimų ir suderintų veiksmų suderinamumo su šiuo straipsniu. Komisija savo nuomonę pareiškėjui išsiunčia per keturis mėnesius nuo išsamaus prašymo gavimo dienos.

Jei Komisija bet kuriuo metu po nuomonės pateikimo nustato, kad nebetenkinamos šio straipsnio 1, 3 ir 7 dalyse nurodytos sąlygos, ji paskelbia, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis taikoma ateityje atitinkamam susitarimui, sprendimui ar suderintiems veiksams, ir atitinkamai informuoja gamintojus.

Komisija savo iniciatyva arba valstybei narei paprašius gali pakeisti nuomonės turinį, visų pirma tuo atveju, jeigu pareiškėjas pateikė netikslią informaciją arba nuomone piktnaudžiavo.

7. Reglamento (EB) Nr. 1/2003 5 straipsnyje nurodyta nacionalinė konkurencijos institucija gali atskirais atvejais nuspręsti, kad ateityje vienas ar daugiau 1 dalyje nurodytų susitarimų, sprendimų ir suderintų veiksmų turi būti pakeisti, nutraukti arba visai nevykdomi, jei ji mano, kad toks sprendimas yra būtinas norint išsaugoti konkurenciją, arba jei ji mano, kad kilo pavojus SESV 39 straipsnyje nustatytiems tikslams.

Kai susitarimai, sprendimai ir suderinti veiksmai apima daugiau nei vieną valstybę narę, šios dalies pirmoje pastraipoje nurodytą sprendimą priima Komisija, netaikydama 229 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytų procedūrų.

Veikdama pagal šios dalies pirmą pastraipą, nacionalinė konkurencijos institucija, inicijavusi pirmąją oficialią tyrimo priemonę, raštu apie tai informuoja Komisiją, taip pat praneša Komisijai apie visus dėl jos priimtus sprendimus nedelsiant po to, kai jie priimami.

Šioje dalyje nurodyti sprendimai pradedami taikyti ne anksčiau nei apie juos pranešama atitinkamoms įmonėms.“

E PRIEDAS. KONKURENCIJOS APRIBOJIMŲ PAVYZDŽIAI

1. Su kaina susiję apribojimai

Tikėtina, kad tvarumo susitarimai, kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai ribojama susitarimo šalies laisvė derėtis dėl kainos, už kurią ji perka ar parduoda produktą, gali riboti konkurenciją.

1 pavyzdys. Taikant tam tikrą ryžių auginimo metodą naudojama mažiau vandens nei taikant tradicinius ryžių auginimo metodus, nenaudojamos dirbtinės trąšos ir pesticidai. Taikant šį metodą prisidedama prie tausaus kraštovaizdžio, vandens ir dirvožemio naudojimo ir apsaugos, taip pat prie pesticidų naudojimo mažinimo. Grūdus parduodantis didmenininkas susitaria su ryžių augintojų kooperatine bendrove, kad pirktamas veislės 'Arborio' ryžius, auginamus taikant šį metodą, jis mokės priemoką už toną prie referencinės kainos. Priemoka apskaičiuojama remiantis sudėtinio žaliavų kainų indeksu. Ryžių augintojų kooperatinei bendrovei nedraudžiama auginti ryžių taikant tradicinius metodus; ji taip pat gali kitiems klientams parduoti tiek ryžių, kiek nori.

Mažai tikėtina, kad dėl priemokos bus ribojama konkurencija. Tai tiesiog pirkėjo ir pardavėjo sutarta formulė kainai, už kurią pirkėjas perka produktą iš pardavėjo, nustatyti.

2 pavyzdys. Pirmajame pavyzdyje nurodytą ryžių auginimo metodą skatinanti NVO sukuria kokybės ženklą, kuris turi būti naudojamas prekiaujant veislės 'Arborio' ryžiais, užaugintais naudojant tą auginimo metodą. Ji išduoda kokybės ženklo naudojimo licencijas didmenininkams ir gamintojams. Viena iš kokybės ženklo naudojimo sąlygų yra ta, kad grūdus parduodantis didmenininkas turi mokėti pirmajame pavyzdyje nurodytą priemoką prie referencinės kainos už toną.

Tikėtina, kad taip bus ribojama konkurencija. Nors šiame pavyzdyje grūdus parduodantis didmenininkas mokėtų tokią pačią kainą kaip ir pirmajame pavyzdyje, šiuo atveju ji būtų ne tiesioginių pirkėjo ir pardavėjo derybų rezultatas, o veikiau susitarimas dėl sąlygų, kuriomis vienas subjektas gali derėtis dėl kainos su nepriklausoma trečiąja šalimi.

3 pavyzdys. Šiuo atveju ne NVO, o ryžių augintojų kooperatinių bendrovių grupė sukuria kokybės ženklą ir taiko priemoką, kad paskatintų taikyti tą ryžių auginimo metodą.

Tikėtina, kad dėl to bus ribojama konkurencija. Nors šiuo atveju šalys yra pirkėjai ir pardavėjai, kiekvienas pardavėjas susitaria dėl kainos, už kurią savo produktus taip pat parduos kiti pardavėjai.

4 pavyzdys. Siekdami skatinti daugiau vartotojų vartoti ryžius, užaugintus taikant pirmiau minėtuose pavyzdžiuose nurodytą auginimo metodą, kooperatinė bendrovė ir mažmenininkas susitaria, kad kokybės ženklu pažymėtų veislės 'Arborio' ryžių

perpardavimo kaina nebus daugiau kaip tam tikra procentine dalimi didesnė už vidutinę kainą, kurią mažmenininkas taiko veislės 'Arborio' ryžiams.

Taip gali būti ribojama konkurencija, nes ribojamos mažmenininko galimybės pačiam nustatyti kainą, už kurią jis perparduos ryžius savo klientams. Be to, didžiausia perpardavimo kaina nustatoma atsižvelgiant į kitų veislės 'Arborio' ryžių rūšių kainą, todėl taip pat ribojama mažmenininko galimybė pačiam nustatyti šių kitų veislės 'Arborio' ryžių rūšių kainas. Užuoat apribojęs kokybės ženklų pažymėtų ryžių kainą, mažmenininkas galėtų atsižvelgti į viršutinę kainos ribą padidindamas vidutinę tų kitų veislės 'Arborio' ryžių rūšių perpardavimo kainą.

2. Su produkcijos kiekiu susiję apribojimai

Tvarumo susitarimai, kuriais ribojamas produkcijos kiekis, yra lygiaverčiai tvarumo susitarimams, kuriais ribojama šalies galimybė nustatyti kainas. Jei rinkai pateikiamas kiekis sumažėja, o paklausa nepakinta, tikėtina, kad kainos didės.

1 pavyzdys. Siekdama prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir biologinės įvairovės atkūrimo, NVO susitaria su pavieniais ūkininkais išsinuomoti 20 proc. jų ariamosios žemės. NVO paliks žemę pūdymui siekdama padidinti vietos biologinę įvairovę. Šiais susitarimais būtų sumažintas žemės, kurią kiekvienas ūkininkas naudoja tam tikru metu, kiekis, taigi ir pasėlių derlius (nepaisant to, kad jais gali būti padedama vykdyti kitą veiklą, pavyzdžiui, medaus gamybą).

Mažai tikėtina, kad taip bus ribojama konkurencija, nes tai tik nekilnojamojo turto sandoris. Neišnuomotą žemę ūkininkai gali naudoti tokiu būdu, koks, jų manymu, yra tinkamas.

2 pavyzdys. Šiame pavyzdyje kalbama ne apie NVO, kuri nuomojasi žemę, o apie ūkininkų, auginančių panašius pasėlius tame pačiame regione, grupę, kuri susitaria, kad bent 20 proc. savo ariamosios žemės sukurs ekologiniu požiūriu svarbias vietas. Taip sumažinamas žemės, kurią ūkininkai naudoja tam tikru metu, kiekis, taigi ir pasėlių derlius (nepaisant to, kad taip gali būti padedama vykdyti kitą veiklą, pavyzdžiui, medaus gamybą).

Tikėtina, kad taip bus ribojama konkurencija, nes ūkininkai susitaria apriboti žemės, kurią jie naudoja produkcijai auginti, kiekį.

3 pavyzdys. Įgyvendinant regioninę gyvūnų gerovės iniciatyvą, kuria siekiama pagerinti kiaulių laikymo sąlygas, dalyvaujantys ūkininkai privalo savo ūkiuose padidinti vienai kiaulei skiriamą plotą, kad jis gerokai viršytų teisės aktais nustatytą minimalų plotą. Dėl nacionalinės teisės aktų daugumai ūkininkų sunku padidinti kiaulėms auginti skiriamą plotą. Taigi dalyvaujantys ūkininkai tam tikrais metais sumažins auginamų kiaulių skaičių. Todėl šia iniciatyva būtų užtikrinama, kad ūkininkai gaus mokestį, skirtą jų investicijoms ir sumažėjusiai produkcijai kompensuoti.

Tikėtina, kad taip bus ribojama konkurencija, nes dalyvaujantys ūkininkai netiesiogiai susitaria auginti mažiau kiaulių.

3. Su gamybos ištekliais susiję apribojimai

Tvarumo susitarimai, kuriais ribojamas išteklių pasirinkimas, gali turėti įtakos gamybos išlaidoms (o jos daro poveikį galimybei nustatyti kainą, už kurią produktas būtų parduodamas pelningai) arba dėl jo gali būti apribotos produktų, kurie gali būti gaminami, rūšys (nes išteklių pasirinkimu gali būti ribojamos gamintojo galimybės patenkinti vartotojų paklausą).

1 pavyzdys. Pieno kooperatinių bendrovių grupė sukuria sūrių kokybės ženklą, kurį naudojančios gamintojos turi patvirtinti, jog gaminant jų sūrį naudojamas pienas yra pagamintas taikant tik nurodytus biodinامينius metodus, kuriais viršijami ES teisės aktuose nustatyti ekologinio žemės ūkio standartai. Susitarime dalyvaujantys sūrio gamintojai gali gaminti ir kitus sūrius naudodami pieną, kuris nėra gaminamas taikant tuos biodinامينius metodus.

Mažai tikėtina, kad taip bus ribojama konkurencija. Nors susitarime nurodyta, kad turi būti naudojami tam tikri ištekliai, jame dalyvaujantys sūrio gamintojai taip pat gali gaminti sūrius naudodami pieną, pagamintą taikant kitus metodus.

2 pavyzdys. Pieno kooperatinių bendrovių grupė sukuria sūrių kokybės ženklą, kurį naudojančios gamintojos turi patvirtinti, jog gamindami sūrį naudoja tik taikant pirmajame pavyzdyje nurodytus biodinامينius metodus pagamintą pieną. Tačiau, priešingai nei pirmajame pavyzdyje, taikant kokybės ženklą reikalaujama, kad visas pieno perdirbimo įmonėje naudojamas pienas būtų gautas taikant biodinامينius metodus, siekiant užtikrinti, kad nesusimaišytų taikant biodinامينius ir kitus perdirbimo metodus pagamintas pienas.

Taip gali būti ribojama konkurencija, nes dalyvaujančios pieno perdirbimo įmonės netenka galimybės gamindamos kokybės ženklu nepažymėtą sūrį naudoti pieną, kuris pagamintas taikant ne biodinامينius metodus.

4. Su klientais, tiekėjais ar teritorijomis susiję apribojimai

Tikėtina, kad tvarumo susitarimais, pagal kuriuos reikalaujama, kad įmonė neparduotų produkcijos tam tikriems klientams ar klientų grupėms arba ne tam tikroje teritorijoje arba į tam tikras teritorijas, konkurencija gali būti ribojama. Taip pat tikėtina, kad tvarumo susitarimais, pagal kuriuos reikalaujama, kad įmonė neįsigytų išteklių iš kitų tiekėjų arba kitų teritorijų, konkurencija taip pat gali būti ribojama. Tas pats pasakytina apie tvarumo susitarimus, kuriais ribojama konkuruojančių perpardavėjų galimybė parduoti tam tikriems

klientams arba į tam tikras teritorijas arba pirkti iš tam tikrų tiekėjų arba iš tam tikrų teritorijų.

Kai tokius tvarumo susitarimus sudaro tiekėjas ir perpardavėjas, tai, ar tvarumo susitarimu gali būti ribojama konkurencija, priklausys nuo tiekėjo ir perpardavėjo padėties jų atitinkamose rinkose. Pavyzdžiui, jei tiekėjo perpardavėjams tiekiami produktai sudaro didelę atitinkamoje rinkoje tiekiamų produktų dalį, mažmenininko ir tiekėjo tvarumo susitarimas, kuriuo ribojama tiekėjo galimybė produktą parduoti kitiems perpardavėjams, galėtų būti ribojama konkurencija, jei kiti perpardavėjai dėl tvarumo susitarimo negalėtų įsigyti reikiamų produktų. Be to, jei perpardavėjo vykdomas produkto pirkimas sudaro didelę viso produkto pirkimo dalį, tvarumo susitarimu, kuriuo ribojama jo galimybė pirkti iš kitų tiekėjų, galėtų būti ribojama šių tiekėjų galimybė parduoti savo produktus. Be to, nors atskiras mažmenininko ir tiekėjo tvarumo susitarimas gali savaime nebūti ribojantis, kitiems perpardavėjams ir tiekėjams, kurie užima didelę rinkos dalį arba kurių tiekimas arba pirkimas sudaro didelę viso tiekimo arba pirkimo dalį, taip pat sudarius panašius tvarumo susitarimus, bendras šių tvarumo susitarimų poveikis gali būti konkurencijos apribojimas.

1 pavyzdys. Regioninė plėtros asociacija parengia kaimo turizmo iniciatyvą, kuria siekiama apsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, kartu patenkinant didėjančią vartotojų tvaraus turizmo paklausą. Dalyvaujantys ūkiai susitaria tam tikrą procentinę savo žemės dalį apsodinti žydinčiais augalais, kurie padeda palaikyti vabzdžių populiaciją ir taip pat didina kraštovaizdžio patrauklumą. Mainais jie gauna atlygį arba subsidijas iš fondo, kurį finansuoja dalyvaujantys mažmenininkai, maisto perdirbėjai ir restoranai. Šios įmonės įgyja teisę naudoti specialų gėlių logotipą ir yra įtrauktos į informacinę medžiagą apie vietos turizmą, kurioje atkreipiamas dėmesys į tvarias šios vietovės įmones. Dalyvavimas yra savanoriškas ir dalyvauti gali visi regiono ūkiai ir įmonės.

Mažai tikėtina, kad taip bus ribojama konkurencija. Tvarumo susitarimas nėra tiesiogiai susijęs su jokiais konkurencijos veiksniais. Nors gėlės logotipas ir rinkodaros sistema galėtų turėti įtakos ūkių pelningumui arba vietos įmonių gebėjimui pritraukti klientų, dalyvavimas schemeje yra savanoriškas ir joje dalyvauti gali visi.

2 pavyzdys. Šiame pavyzdyje ta pati kaimo turizmo schema pradedama taikyti regione, kurį sudaro dviejų valstybių narių teritorijos. Ūkiai paprastai aprūpina abiejų valstybių narių vartotojus, o į regioną atvykstantys turistai paprastai lankosi abiejose valstybėse narėse esančiose lankytinose vietose. Schema gali naudotis tik vienos iš dviejų valstybių narių ūkiai ir įmonės.

Tikėtina, kad dėl to bus ribojama konkurencija. Priešingai nei pirmajame pavyzdyje, kurio atveju dalyvauti galėjo visi, šiuo atveju dalyvauti gali tik vienos valstybės narės ūkiai ir įmonės. Kadangi schema gali turėti įtakos tiek dalyvaujančių ūkių pelningumui, tiek dalyvaujančių įmonių gebėjimui pritraukti klientų, tikėtina, kad ja bus ribojama kitos valstybės narės konkuruojančių ūkių ir įmonių galimybė konkuruoti.

3 pavyzdys. Siekdama sumažinti maisto švaistymą, kooperatinių bendrovių grupė parengia gero elgesio kodeksą, kuriame išsamiai aprašomi veiksmai, kurių žemės ūkio produktų gamintojai, perdirbėjai ir mažmenininkai turėtų imtis, kad sumažintų maisto

švaistymą. Kodeksas rengiant dalyvauja akademinės bendruomenės atstovai ir NVO ir juo nėra siekiama naudoti jokiems konkrečioms žemės ūkio produktų gamintojams, perdirbėjams ar mažmenininkams. Kodekso laikymasis yra savanoriškas.

Mažai tikėtina, kad juo bus ribojama konkurencija. Kodekso laikymasis yra savanoriškas ir jo nuostatomis dalyviai nediskriminuojami.

4 pavyzdys. Šiame pavyzdyje į trečiajame pavyzdyje aprašytą kodeksą įtraukiamas kooperatinių bendrovių grupės narių susitarimas parduoti savo produkciją tik tiems mažmenininkams, kurie yra prisijungę prie kodekso.

Tikėtina, kad taip būtų ribojama konkurencija, nes nedalyvaujantys mažmenininkai nebegalėtų pirkti žemės ūkio produktų iš įvairių tiekėjų; iki tvarumo susitarimo sudarymo tai daryti jie galėjo.

5. Su keitimusi informacija susiję apribojimai

Tvarumo susitarimuose gali būti numatyta, kad konkurentai keisis nevieša informacija. Tikėtina, kad dėl keitimosi nevieša informacija bus apribota konkurencija, jei ta informacija turės įtakos tam, kaip jos gavėjas konkuruos rinkoje. Tokia informacija dažnai vadinama neskelbtina komercine informacija.

Pagal pagrindinį konkurencijos principą kiekviena įmonė savo prekybos politiką turėtų nustatyti savarankiškai. Konkuruojančios įmonės, kurios tvarumo susitarimo pagrindu keičiasi neskelbtina komercine informacija, gali išvengti netikrumo dėl to, kokio atsako imtis rinkoje. Tai gali padėti joms lengviau įgyti bendrą supratimą apie tai, kaip reikėtų elgtis rinkoje, taip sumažinant arba panaikinant jų tarpusavio konkurenciją.

Tai, ar informacija, kuria keičiamasi pagal tvarumo susitarimą, gali būti laikoma neskelbtina komercine informacija, priklausys nuo informacijos pobūdžio ir aplinkybių, kuriomis ji atskleidžiama. Tam tikra informacija yra laikoma konkurencijos požiūriu neskelbtina informacija dėl savo pobūdžio. Pavyzdžiui, informacija, susijusi su ūkio subjekto ketinimais dėl kainų arba strateginiais planais, paprastai laikoma neskelbtina komercine informacija, nes šią informaciją gavę konkurentai gali atitinkamai pritaikyti savo konkurencinį elgesį.

Kita informacija gali būti laikoma neskelbtina komercine informacija atsižvelgiant į jos išsamumą. Kuo informacija konkretesnė, tuo labiau tikėtina, kad konkurentai gali ja pasinaudoti, kad iš anksto numatytų vieni kitų ketinimus.

Be to, tai, ar informacija bus laikoma neskelbtina komercine informacija, gali priklausyti nuo jos senumo. Kuo informacija senesnė, tuo mažiau tikėtina, kad ji atskleis konkurentų ketinimus arba padės pasiekti bendrą supratimą apie tai, kaip konkuruoti rinkoje.

Kitais atvejais tam tikra informacija gali būti labai svarbi siekiant konkuruoti. Tokiais atvejais dėl tvarumo susitarimų, kuriais ribojama kai kurių įmonių galimybė susipažinti su

ta informacija, susitarime nedalyvaujančioms įmonėms gali būti sunku konkuruoti arba gali atsirasti kliūčių konkuruojančioms įmonėms patekti į rinką ar plėstis.

1 pavyzdys. Kiekvieną vasarą esama laikotarpių, kuriais tam tikrų daržovių užauginamas kiekis viršija paklausą ir dėl to tam tikra derliaus dalis galiausiai supūva laukuose arba sandėliuose. Siekdama sumažinti šį maisto švaistymą, kooperatinių bendrovių grupė renka informaciją apie praėjusiais metais kiekvienai daržovei sodinti skirtą plotą ir jos derlių, taip pat apie neparduoto derliaus kiekį visuose ūkiuose, kurie yra jos nariai. Ši informacija apibendrinama regioniniu lygmeniu ir skelbiama viešai prieinamoje interneto svetainėje. Kooperatinės bendrovės, remdamosi savo narių geriausia patirtimi, jiems parengia bendrą rekomendaciją, kaip išvengti derliaus švaistymo.

Mažai tikėtina, kad dėl to bus ribojama konkurencija. Šiuo atveju atskleidžiama apibendrinta ankstesnio laikotarpio informacija, todėl mažai tikėtina, kad kuris nors ūkis galės numatyti, kaip konkrečiai jo konkurentai elgsis rinkoje.

2 pavyzdys. Šiuo atveju kooperatinių bendrovių grupė susitaria, kad prieš kiekvieną sodinimo sezoną kiekvienas kooperatinės bendrovės narys savo kooperatinei bendrovei pateiks savo sodinimo planą. Kooperatinės bendrovės nedelsdamos paskelbs individualius sodinimo planus viešoje interneto svetainėje, kad kiekvienas ūkis galėtų pritaikyti savo sodinimo planus ir taip būtų užkertamas kelias užauginamos produkcijos pertekliui, dėl kurio švaistomas maistas.

Tikėtina, kad dėl šios schemos bus ribojama konkurencija. Informacija, kuria keičiamasi, yra neskelbtina (būsimi planai), išsami, nesuvestinė ir aktuali, todėl kiekviena kooperatinė bendrovė gali žinoti, ką jos konkurentai ketina auginti kitą sezoną, ir atitinkamai sumažinti savo produkcijos kiekį.

3 pavyzdys. Šiame pavyzdyje kooperatinės bendrovės keičiasi ne sodinimo planais, kuriais keičiantis siekiama sumažinti maisto švaistymą užtikrinant geresnę pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą, bet informacija apie savaitinį tiekimą konkrečioms klientams.

Tikėtina, kad taikant šią schemą konkurencija taip pat bus ribojama. Atskleidžiama informacija (pardavimo apimtis ir klientų tapatybė) yra neskelbtina, o duomenys yra aktualūs. Keičiantis šiais duomenimis kooperatinėms bendrovėms būtų lengviau suprasti, kada jos neturėtų aktyviai konkuruoti dėl tam tikrų klientų.

Daugiau informacijos apie tvarumo susitarimų analizę pagal SESV 101 straipsnį (įskaitant susitarimus, kuriems netaikomas 210a straipsnis) galima rasti Horizontaliojo bendradarbiavimo gairių 9 skirsnyje³¹.

6. Su tvarumo standartų nustatymo būdu susiję apribojimai

Kai kuriais atvejais konkurencija gali būti ribojama dėl tvarumo standarto nustatymo būdo. Visų pirma susirūpinimą gali kelti tie atvejai, kai dėl dalyvavimo siekiant tvarumo standarto subjektams suteikiamas konkurencinis pranašumas nedalyvaujančių subjektų atžvilgiu, arba kai standarto nustatymo būdas gali suteikti kai kuriems dalyviams pranašumą kitų dalyvių atžvilgiu. Susirūpinimą gali kelti ir tie atvejai, kai įmonėms,

siekiančioms tvarumo standarto, neišvengiamai užkertamas kelias siekti kito tvarumo standarto.

1 pavyzdys. Siekdamas kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms, sėklų bendrovės ir moliūgų augintojams atstovaujanti asociacija kartu parengia kovos su miltlige standartą, kuriuo sumažinamas poreikis auginimo metu naudoti antimikrobinis produktus. Standartą taikantys ūkininkai turi teisę naudoti tam tikrą kokybės ženklą, o moliūgų augintojams atstovaujanti asociacija investuoja į vartotojų informuotumo apie atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimą. Standartu nustatoma įvairi taikytina žemės ūkio praktika ir reikalavimas auginti tas moliūgų veisles, kurioms, kaip įrodyta, būdingas tam tikras atsparumo miltligei lygis. Asociacijos narėmis gali tapti visi moliūgų augintojai ir sėklų bendrovės, taip pat šioje srityje dirbantys mokslininkai. Visiems nariams leidžiama dalyvauti rengiant standartą. Asociacijos standartų komiteto posėdžiai transliuojami tiesiogiai, o visi susiję parengiamieji dokumentai skelbiami asociacijos interneto svetainėje. Tvirtinant standartą balsuoja visi asociacijos nariai; kiekvienas narys turi po vieną balsą. Dalyvavimas standarto rengimo ir kokybės ženklo schemoje yra savanoriškas.

Mažai tikėtina, kad dėl to bus ribojama konkurencija. Nustatant standartą gali dalyvauti visi asociacijos nariai, o standartai patvirtinami taikant atvirą ir skaidrų procesą. Asociacijos nariai gali pasirinkti, ar standartą patvirtinti.

2 pavyzdys. Šiuo atveju faktinės aplinkybės yra tokios pačios kaip ir pirmajame pavyzdyje, išskyrus tai, kad pagal standartą reikalaujama auginti tam tikras patentuotas hibridines veisles, nepaisant to, kad kitos veislės pasižymi panašiu atsparumu miltligei.

Tikėtina, kad dėl to bus ribojama konkurencija. Nors dalyvavimas siekiant standarto yra savanoriškas, informuotumo didinimo kampanija siekiama skatinti moliūgų augintojus siekti standarto. Kadangi pagal šį standartą pirmenybė teikiama atitinkamoms veislėms, tikėtina, kad dėl to taip pat bus daromas poveikis konkurencijai tiek tarp moliūgų augintojų, tiek tarp sėklų bendrovių. Be to, dėl standartu ribojamos moliūgų augintojų galimybės rinktis kitas veisles moliūgų augintojams galėtų būti užkertamas kelias auginti veiksmingesnes veisles, kurias auginant antimikrobinių priemonių poreikis sumažėtų dar labiau.

3 pavyzdys. Šiame pavyzdyje taikomos kitokios narystės asociacijoje taisyklės ir procedūros nei pirmajame pavyzdyje. Šiuo atveju nariais gali tapti ne tik moliūgų augintojai, bet ir sėklų kūrėjai, metiniai narystės mokesčiai nustatomi pagal kiekvieno nario metinę apyvartą, o suteikiamos balsavimo teisės yra proporcingos nario metiniam mokesčiui. Todėl kelios didelės sėklų bendrovės turi pakankamą balsų skaičių, kad galėtų patvirtinti standartą neatsižvelgdamos į moliūgų augintojų balsus.

Tikėtina, kad dėl to bus ribojama konkurencija. Vykdamas standarto nustatymo procesą didelės sėklų bendrovės galėtų pirmenybę teikti savo veislėms, o ne kitų sėklų augintojų veislėms.

4 pavyzdys. Šiuo atveju faktinės aplinkybės yra tokios pačios kaip ir pirmajame pavyzdyje, išskyrus tai, kad moliūgų gamintojams atstovaujanti asociacija priima sprendimą, pagal kurį reikalaujama, kad visi nariai siektų standarto. Standarto taikyti nenorintys moliūgų augintojai gali atsisakyti narystės asociacijoje, tačiau taip jie prarastų galimybę naudotis vertinga rinkodara ir technine parama.

Tikėtina, kad dėl to bus ribojama konkurencija. Moliūgų augintojai gali nuspręsti netaikyti standarto, tačiau dėl to jiems tektų atsisakyti narystės asociacijoje, todėl tikėtina, kad daugelis moliūgų augintojų taikys standartą ir dėl to bus ribojama konkurencija dėl kokybės ir kainos.